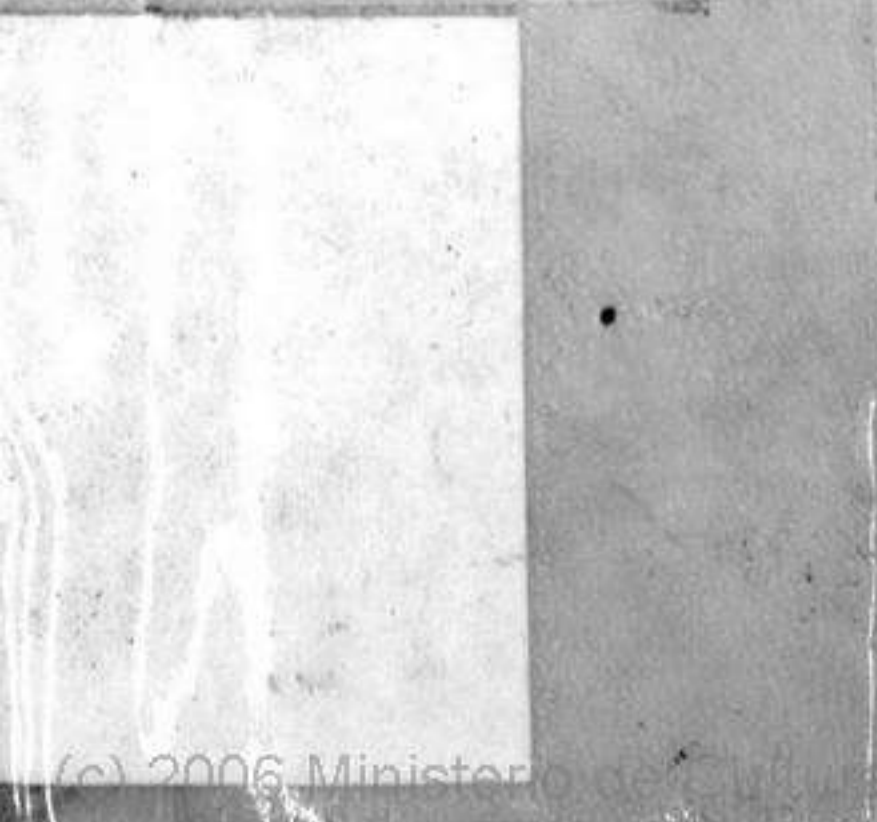
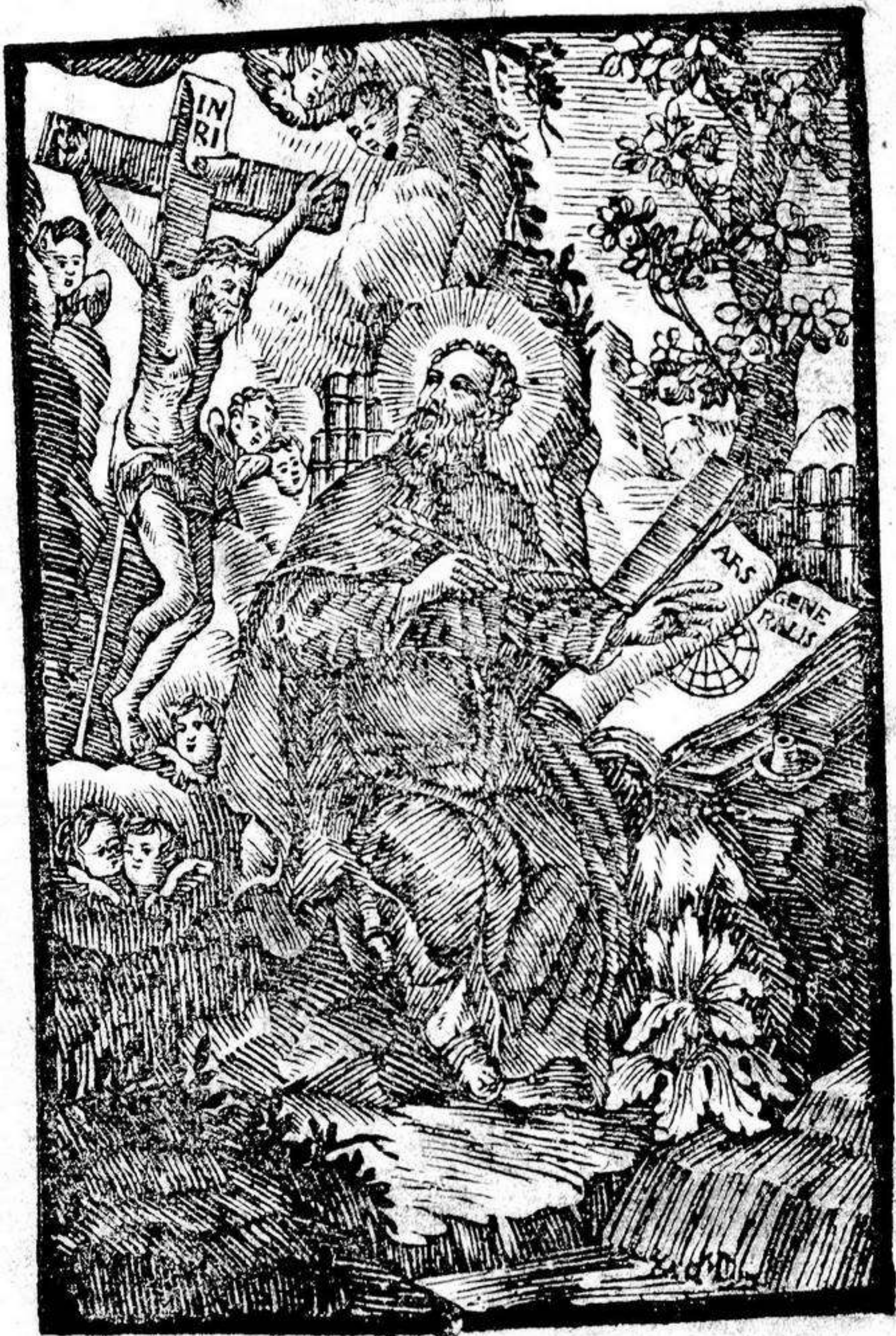

11

BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DOCT. ILLUMINATI,
ET MARTYRIS

TERTII ORDINIS S. FRANCISCI.

OPERA PARVA.

TOMUS I.

Ed. P. Antonij Raymundi Pasqual.

In quo continētur sequentes Tractatus.

Ars Brevis.	]] De Conversione
Correlativa In-	]] Medii.
nata.	]] De Substantia, &
De Venatione Me-	]] Accidente.
dii inter Sub-	]] De Demonstrati-
jectum & Pre-	]] one per Æqui-
dicatum.	]] parantiam.

BEATI

RAYMUNDI

LULLI

DOCT. ILLUMINATI

ET MARTYRIS

TERTII ORDINIS S. FRANCISCI

OPERA PARVA

TOMUS I.

In quo continentur sequentes Tractatus

De Conversione

De Corollariis In-

Medi.

De Substantia &

De Variatione Me-

Acidentis.

De Inter Sub-

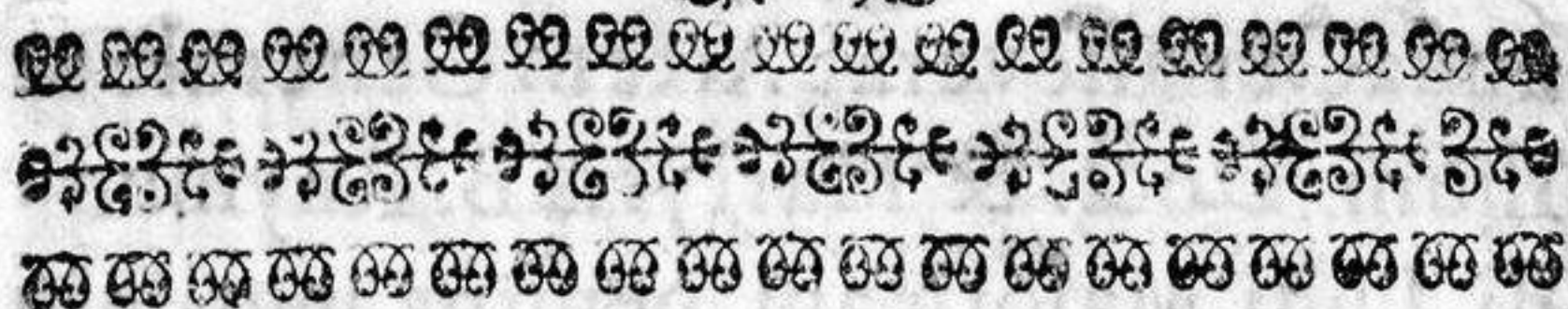
De Denominati-

tionum & Pro-

portione per Signi-

ficantiam

Primum

MONITIO AD LECTOREM.

Exactæ informationis
 incuriâ, vel genii pro
 prio sensui addicti
 præsumptione, acci-
 dit quandoq; Viros
 alioquin eruditissi-

mos de rebus, quas, pro ut deberent,
 non callent, judiciũ proferre sinistrũ.
 In hunc incidisse defectum intrepide
 afferere audeo Eruditissimũ Vi-
 rum R. P. M. D. Benedictum Feyjoõ
 & Montenegro clarissimi & nun-
 quam satis laudati Ordinis Benedicti-
 ni sub Congregatione Hispano. An-
 glica Alumnus, dum tomo 1. Epist.
 eruditarum, & curiosarum Epist. 22.

audac;

audacter asseverat Artem Generalem
 Illum, Doct. & Martyris B. Raymundi
 Lulli Majoricani penitus inutilem
 fore ad finem sibi ab Authore propo-
 situm, inveniendi scilicet veritatē in
 omni scibili, ipsumque Beatum Au-
 thorem Virum esse unde quaque pro-
 blematicum: certē hoc sic intrepide
 non pronunciaffet, si Imp. Caroli
 V. semper Augusti aliorumque Ca-
 tholicorum Hispaniæ Aragoniæque
 Regum Diplomata inspexisset; qui sa-
 nē, & Sāctitatē, & Doctrinam tanti
 Doctoris venerantes, ejus Artis Ca-
 thedraticos, & Discipulos singularis-
 simis privilegiis exornarūt: Vnū bre-
 vitatis ergo reponam, Philippum nē-
 pē II. qui pro Sapientiā, quā pollebat,
 & ad levamen laborum, libros ejus-
 dem B. Authoris, nēdum Domi reti-
 nebat, sed secum in quibuscumque

itineribus afferebat, eosque propriâ regiâ manu rubricatos in Regia Escu- rialis Bibliotheca asservandos cura- vit, testante Porreño *in lib. de dictis, & factis Philippi II. cap. 9.* Quo præ- ventus præjudicio, aut quâ præmotus passione hæc protulerit Vir Eruditissi- mus ignoro; factò tamen ipsius video debitam pro informatione non adhi- buisse diligentiam. Mirabile porten- tũ! Vir Hispanus, professione Religi- osus, litteraturâ Eruditus, & caracte- re Criticus sic loquitur de Viro His- pano & Religioso, cujus doctrinam, & sanctitatem plurimos venerari non ignorat! Obvium profectò erat de cultu Majoricæ B. Martyri Raymun- do tributo informari, maximè, cum non valde dissita sit hæc Insula, & tunc Prælatũ haberet laudabilis me- moriæ Illust. & Rever. D. D. Fr. Be-

nedictum Pañellas Religiosâ Profes-
 sione, & amicitia sibi conjunctum;
 intellecto enim, quo genere, quâ for-
 mâ, & modo, & à quibus coleretur
 hîc Lullus, videre potuisset quale fer-
 re deberet judiciû de Extraneis ejus
 sanctitati forsân detrahentibus; na-
 turaliùs enim est Cõpatriotas exac-
 tam habere notitiam de vita, & mo-
 ribus alicujus Viri, quàm extraneos,
 utpote illis incumbit, & in factis in-
 contestabilibus fundari possunt; exte-
 ri è contra, solo auditu nituntur, qui
 quântis fallaciis sit obnoxius nemo ig-
 norat; cû neque alicujus coætanei tes-
 timoniû sanctitatē ejus denigrâti ad-
 duci possit; maximè verò cum post
 Decretum Sant. memor. Sanctissimi
 Domini Urbani Papæ VIII. idem
 cultus usque huc perseveret. Quis
 credere audebit Illustrissimos Domi-

nos Episcopos, & Perillustres Domi-
 nos Inquisitores, dum introducta fuit
 devotio, dum post prædictum Decre-
 tum retentus fuit idem cultus, prout
 ad eorum Dignitatem, & Officium
 spectat, non attentissimè & exactis-
 simè examinasse objectum, & circun-
 stantias hujus cultus? Hispani fuerunt
 omnes, tum ex sæculari, tum ex re-
 gulari Clero assumpti, nullusque fu-
 it, usque huc, qui tali obstiterit ve-
 nerationi: imò omnes variis festi-
 vitatibus hinc in honorem Beati Mar-
 tyris Raymundi celebratis astiterunt,
 variosque actus scholasticos ipsi dica-
 tos, in quibus publicè, & palam ut B.
 Martyr, & Dr. Illuminatus inscribi-
 tur, & publicatur, suâ præsentia illu-
 strarunt. Sic in honorem ipsius Beati
 Martyris loquitur Illustr. & Rever.
 D. D. Petrus de Alagón Archiepis-

copus

copus Episcopus Majoricensis in Edi-
 cto Majoricâ publicato die 26. Men-
 sis Julii anni 1699. =, Quoniã mag-
 nus Servus Dei Illuminatus Doctor,
 & Martyr Beatus Raymundus Lul-
 lus veneratur in magna parte Chri-
 stianitatis, & indefectibilitér in to-
 ta hac Nostra Diœcesi, Civitate, &
 Regno Majoricarum, ubi tribuitur
 ei cultus, & publica veneratio, tam
 Reliquiis ejus, quàm Imaginibus:
 collocatusque sit in publicis, & pro-
 priis sacellis, tam in Ecclesia Con-
 ventûs Sti. Francisci, quàm in Par-
 roquia Sanctæ Eulaliæ, & aliis præ-
 sentis Civitatis, & Parte forensi, u-
 bi in præsentia Imaginis dicti servi
 Dei frequentèr celebratur Sacrum
 Missæ Sacrificium: populusque totus
 ei tribuit cultum, & venerationem
 Sancti, à tempore immemoriali cõ-

,tinuato á multis centenis annis: cū-
 ,que ita sit, confirmatus est, & ap-
 ,probatus dictus cultus per Sãctam
 ,Sedem Apostolicam, juxta expref-
 ,sam dispositionẽ Bullæ, vel Decreti
 ,Sanctitatis Urbani VIII. firmati
 ,die 13. Martii anno 1625. Ipsa quo-
 ,que quotidiana experientia sancti-
 ,tatem ejus, & virtutes confirmat,
 ,quoniam frequentèr, tám præteritis
 ,sæculis, quàm præfenti tẽpore, mul-
 ,ta miracula, & portenta, Deus Do-
 ,minus Noster operatur in multis
 ,personis, quæ in suis necessitatibus,
 ,auxilium, & refugium implorant á
 ,dicto magno seruo Dei. &c., Ecce
 ,quomodo confirmatum, & approba-
 ,tum censet hunc cultum zelantissi-
 ,mus, & prudentissimus Præsul.

Nè ergo, Lector benevole præno-
 ,minati Viri eruditissimi ludificeris sã-

tentiâ, & authoritate, certò scias Ma-
 joricæ B. Raymundum Lullum cultu
 publico venerari; præter enim anti-
 quissimas, & modernas ipsius Imagi-
 nes, radiis, lucibus, palmis, aliisque
 Sanctorum Martyrum caracteribus
 exornatas, variè quotannis eidem de-
 dicantur festivitates, quarum præci-
 puè sunt duæ, altera scilicet 25. Ja-
 nuarii, altera verò 30. Junii; cum e-
 nim ipse velut alter Paulus primùm
 Deo averfus, deinde, Domino Jesu
 Christo vocante, ad rectum tramitẽ
 fuerit reductus, sic cum Apostolo si-
 milem consecutus est honorem; &
 cum illius conversione, conversio Lul-
 li, quæ ab antiquissimo tempore à
 Lulliana schola, à tota nunc celebra-
 tur Majoricana Universitate, cujus
 ipse est meritissimè Patronus, assis-
 tentibus omnium facultatum Clauf-

eris, insigniis respectivè propriis, exornatis.

Cum Martyrio quoque Pauli Martyriū Lulli antiquissimo cultu à Civitate Palma celebratur; hisque tanquam præcipuis festivitibus Palmā celebratis assistunt, ut plurimū, Illust. & Rever. Episc. cū suo per Illust. Rever. Capitulo, Generalis Gubernator hujus Insulæ cum Perillust. Rectorib⁹ Civitatis, Perillust. Dñi. Inquisitores, maximusq; concursus ex omni Personarū statu coactus; ita tamen, ut concio sit de ipso B. Martyre, conantibus peritissimis Oratoribus virtutes doctrinamque ejus ingeniosissimis peregrinibus, prò ut de Sanctis Canonizatis est mos, pōderare, quarū quā plurimæ luci publicæ sunt datæ: hic idem modus concionandi servatur in aliis festivitibus ipsi post trigesimam Junii

per

per septem aut octo dies celebratis, tum ab aliquibus urbis Palmariaë Regionibus, tum à particularibus Personis, vel dispositione testamentariâ, vel voto ipsi adscriptis, ob singularia beneficia, ejus intercessione, ut piè creditur, impetrata, vel ob peculiarè erga eundem devotionem; sicut autè celebritatem diei 30. Junii succedit præacta festivitatum copia, ita eandem præcedit novemdialis cultus jam ab antiquo tempore Beato Lullo tributus, quo positâ super ara Majoris altaris Ecclesiæ S. P. S. Francisci de Afsis insigni Bti. Martyris Reliquiâ, integrâ videlicet maxillâ, luminibus circum accensis, brevis habetur concio ad ejus imitandas virtutes præcipuè excitativa, & recitatis orationib⁹ aliisque peractis de more in similibus Sanctorum novemdialibus, canitur

Antiphona, & versus, & á Sacerdote
Pluviali ornato canitur ejus propria
Oratio, quæ jam à multo tēpore Or-
dinarii Majoricensis licentiâ reperi-
untur impressa, ut sequitur:

*Añã. ad Magnif. B. Martyris Raymũ-
di Lulli Majoricensis.*

RAymundus pretiosæ laudis abun-
dus, Doctor profundus, regnat si-
ne fine jucundus, & collaudabunt mul-
ti sapientiam ejus, & usque in sæculũ
non delebitur nomen ejus.

V. Ora pro nobis B. Raymunde.

*R. Ut digni efficiamur promissionibus
Christi.*

ORATIO

DEus, qui pro mundi hujus tenebris
illustrandis Beatum Raymundũ
Martyrem tuum doctrinã mirabili

tux

tuae sapientiæ illustrati; præsta Eccle-
 siæ tuæ, ut ejus illustrata doctrinis,
 propulsis erroribus, & tenebris vitio-
 rum, per viam virtutum incedat, & ad
 te memorandum, intelligendum, a-
 mandum, & recolendū convalescat;
 & pro nobis fiat intelligentiæ, & ve-
 ræ sapientiæ, perpetuus intercessor.
 Per Dñm nostrum &c. Amen.

Vt autem hic novemdialis cultus
 majori devotione celebraretur, & quâ
 par est devotione præpararentur ani-
 mi ad ejus martyrium celebrandum,
 impressus est debitâ facultate hoc an-
 no 1744. libellus variis precatationum
 formulis instructus, & modos piè pre-
 candi B. Martyrē proponens, pro ut
 ad Sanctos canonizatos colendos fie-
 ri est solitum.

Sic publicæ exponuntur veneratio-
 ni Beati Martyris Reliquiæ, & publi-

cè certatim confluente populo ado-
 rantur: totaque Universitas Lulliana
 præcedente Perillust. ejus Dño Rec-
 tore & Procancellario, finito com-
 pletorio in vigilia festivitatis diei 25.
 Januarii, easdem devotissimè venera-
 tur; singulatim enim accedunt Cathe-
 dratici, & Collegiati genuflexo ado-
 rantes Reliquias, quas simulacrum
 ejusdem B. Martyris super parvū al-
 tare expositum manu sustinet ad la-
 tus Capellæ; continentis Sarcopha-
 gum ejusdem, quem cultum nume-
 rosus profequitur populus; & idem
 continuè exequitur devotissimè, dum
 ibidem in festivitibus B. Martyris
 totâ die exponuntur colendę; quin et-
 tiam, dum majores gradus in Ecclesia
 S. P. S. Francisci Patrum Observan-
 tium ab Universitate conferuntur, ne-
 dum ad simulacrum Bti. Lulli in Al-
 tari

tari majori existens, sed ad ejus sarcophagum lumina devotionis & cultûs causâ accenduntur; plurimæque Missæ ad ejusdem honorẽ, & ad altaria eidem, nedum in Ecclesia Franciscana, sed etiam in plurimis hujus Insulæ Ecclesiis dicata, Deo à Fidelibus offeruntur, tum pro beneficiorum consecutione, tum pro acceptorû recognitione; adeòque piis, & devotis animabus infidet ejus devotio, ut plurimæ piaculum ducerent ab Ecclesia egredi, quin aliquas preces ad Capellam Beati Martyris funderent, piè credentes beneficia per ejus intercessionem à Deo obtinere, uti testantur antiquissima, & moderna anathemata ad ejus sarcophagum appensa; nec non frequens populi devotio, ob quam frequentissimè canitur à Patribus Franciscanis Hymnus

Te Deum laudamus, ad Sarcophagum
 B. Martyris, in gratiarum actionem
 pro beneficiis ejus interventu, ut piè
 creditur, impetratis, in cujus hymni
 fine prædictus versus *Ora pro nobis*
 &c. & á Sacerdote antedicta Oratio
Deus, qui pro mundi &c. canuntur.

Conformitèr ad hujusmodi anti-
 quissimum cultum, dum denuò esset
 extractum expolitissimum Altare ma-
 jus Ecclesiæ Franciscanorum, ad id-
 que benedicendum adesset præfatus
 laudabilis memoria Illmus. & Rmus.
 D. D. F. Benedictus Pañelles, novam
 statuam ejusdem Bti. Martyris radiis
 ornata, ad instar antiquæ, quæ in
 eodem Altari colebatur, sicut alias
 Sanctorum ibi novissimè repositas,
 Ecclesiastico ritu & eisdem, propor-
 tione & differentiâ servatâ, orationi-
 bus benedixit, ut constat ex authen-

rico instrumento à Rdo. Dño Joanne
 Amoròs Presb. Notario Apostolico
 continuato die 29. 7bris. 1739., &
 recondito in Actis Philippi Terrès
 Notarii publici, & Appostolici sub die
 9. Martii 1742.

Hæc, cum ita ex facto incontestabili sint, quis prudenter dubitare audebit Btū. Martyrem Dei gloriâ frui, & beatum finem suâ morte obtinuisse? Errare potest particularis Ecclesia; at quis non timebit asserere Benignissimum Deum nos Majoricanos tanto tempore errore involutos permisisse, præsertim, cum hoc non lateat Romanam Curiam, & tot Vigilantissimi, Doctissimi, & Gravissimi Præsules hanc gubernarint Diocesim? Videat ergo, qui de istis tam facile potuit informari, habens præsertim aliquam hujus cultûs notitiâ,

quâ exactitudine B. Martyrem æquè problematicum protulerit.

Hæc convictus veritate facti, non intrepidè afferuisset prælaudatus Feijô, sed cogitare horruisset Artem Bti. Martyris Raymundi inutilem fore ad intentum finem; cum enim Viris virtute eximiâ pollentibus dene-gari prudentèr non possit assensus in illis, quæ de proprio facto asseverât, dummodo clarè de opposito nō constet; asserente pluries Beato Lullo se Artem per Dei illuminationem habuisse, illâque ad cognitionem omnium scientiarum, quas aliàs non didicerat, pervenisse; eâdemque posse intellectum humanum debito tempore, & diligentia veritatem uniuscujusq; scibilis invenire, absque irreverentiæ, & defectûs pietatis nota intrepidè nō posset oppositum asservari, quoniam

nec frustra largitur Deus sua dona,
nec præsumendum est de Viro eximi-
is virtutibus ornato Mundum decipe-
re voluisse.

Minus tamen talia audacter dice-
re potest, qui nec summis, ut ajunt,
labris Raymundi libros degustavit,
qualem se esse sufficienter insinuat,
quamvis apprimè eruditus, prælauda-
tus Feijoõ, cum in aliorum dictis fun-
det suum sensum, qui fortè nimis fe-
stinè unum vel aliud folium perlege-
runt, non animadvertens, quod non
in cortice, sed in nucleo est gustus
sapientiæ.

Non detrahit validitati hujus ar-
gumenti, quòd ex testimonio ipsius
Bti. Martyris desumatur; ut enim do-
ctissimè ponderat Rmus P. M. F. Do-
minicus Loffada in Censura Operum
Fr. Josephi à Sto Benedicto Religio-

si laici Monferratensis, hæc piorum
 Authorum asseveratio nedum non in-
 firmat, sed maximè roborat argumē-
 tum veritatem habitæ doctrinæ mani-
 festans; virtus enim, & pietas autho-
 rum maximè cōmendat eorum doc-
 trinam, quamvis aliqua intellectu
 difficilia contineat, quia, ut ait præ-
 laudatus Loffada ex Arbiol, & Hur-
 tado; *dum constat de bonâ vitâ, non ob-
 est, quod aliqua dixerint difficilia.* Qua-
 lis autem fuerit Bti. Martyris vita a-
 bundantè ostendunt volumina de ip-
 sâ scripta, inter quæ singularem ob-
 tinet authoritatem vita Illum. Doc-
 toris Bti. Raymundi Lulli à R.P. Sol-
 lerio Soc. Jesu scripta, & Actis San-
 ctorum meritissimè inserta, quibus
 major est prudentèr adhibenda fides,
 quàm aliis, utpote illorum Authores
 exprofesso rem agitarunt, alii vero

cursum

cursim; plerumque transcribendo, & nomina æquivocando; ac majus his omnibus profero testimonium, ipsius scilicet Bti. Authoris: si enim quicūq; author animum in scribendo exprimit, secundum quod de Sanctissimo Monachorū Patre D. Benedicto asseruit Magnus Gregorius, non aliter docuisse in regula quàm vixerat, legantur quæso opera ipsius Bti. Authoris; unumquodque enim Deum loquitur, fidem roborat, charitatem inflāmat, spem confirmat, & omnis generis virtutum magistrum se prodit. **U**tinam eruditissimus Feijoó ex plurimis horis, quas studio impendit, aliquod breve tempus insumpsisset in lectione libri de Amico, & Amato, vel alicujus de Cōtemplationibus paragraphi; vidisset profectò in Lullo animum laboribꝰ infatigabilem, ma-

ximum ad conversionem Orbis conatum, & ardentissimum martyrii desiderium, & omnis generis virtutum characteres, quæ virum heroicum constituunt.

Quinam autem, & quantum ex doctrina Lulli profecerint, abundè cognosci potest ex Dissertationibus Historicis R. P. Culturè Soc. Jesu, maxime verò ex documentis adductis à Doctissimo Ivone Salzinger in primo tomo Operis Lulliani Moguntiae impressi, & in ipso Salzinger experimētum desumi potest, & probare quisque valebit ex ungue leonem: ex eisdem quoque documentis nosci potest quinam & quot fuerint Viri doctrinâ, & dignitate excellentes, qui summis encomiis scienter, hoc est veritate rei exactè examinata, Beatum Lulum in doctrina, & virtutibus laudarunt:

ex

ex quibus duos omnino Gigantes proferam, Eminentissimū scilicet D. Fr. Franciscum Ximenez de Cisneros, & Illust. Dñm F. Damianū Cornejo; primus enim non solum Drē. Illum. sed Illuminatissimū vocare solebat Btū. Lullum; magnæque utilitatis esse ejus Opera asseverabat. Secundus autem magnopere eū extollit in Chronicis Franciscanis: his pares non inveniet prælaudatus P. Magister, quos opponat; cum plerique ex adversariis sint sicut rivuli ex infecto fonte dimanantes, merè scilicet transcribentes, quod in quodam Authore invenero, quem in hoc puncto convictum authenticè manifestat sententia definitiva super negotio Lulli prolata in citato primo tomo adducta.

His argumentis, quamvis ab extrinseco, ut ita dicam, adductis, ali-

is ab intrinseco , ex ipsius artis structura , formandis pro nunc relictis, sufficienter manifesta videtur eximia virtus Bti. Martyris Raymundi, maximaque utilitas artis ejusdem : atque ita Lector benevole speretis aliorum dictis, qui absque proprio & exacto examine doctrinam Raymundi floccipendunt , proprium examen assume, teque propria convince experientia, debitam impendens cura, & laborem in perlegendis sequentibus, qui proponuntur, tractatibus. Vale.

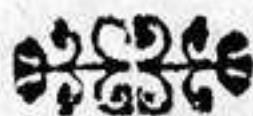

BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DOCT. ILLUMINATI,
ET MARTYRIS

TERTII ORDINIS S. FRANCISCI.

ARS BREVIS

JAM ARGENTORATI IMPRESSA, ANNO
Christi 1617. Palmæ Anno 1669. Et nunc
demum Palmæ cum libris De Correlativis,
De Venatione Medii, De Conversione Me-
dii, De Substantia, & Accidente, & De
Demonstratione per Æquiparantiam.

PALMÆ BALEAR.

Typis PETRI ANTONII CAPÓ Typogr.

Superiorum permissu

M.DCC.XXXXIV.

BEATI

RAYMUNDI

LULLI

DOCT. ILLUMINATI,

ET MARTYRIS

TERTII ORDINIS S. FRANCISCI

ARS BREVIS

IAM ARGENTORATI IMPRESSA ANNO
Christi 1617. Palmæ Anno 1609. Et anno
centum Palmæ cum libris De Conteritiis
De Venatione Medii, De Conteritione Me-
dii, De Jollantia, & Accidione, & De
Demonstratione per Equitationem

PALMÆ BALEAR.
Typis Pauli Antonii Casei Typogr.

M.DCC.XXXV

APPROBATIO PERILLUSTRIS D.
Salvatoris Artigues, Prasbiteri, Ar-
tium Magistri, Sacra Theologiae Do-
ctoris, Philosophia pro Lulliana Do-
ctrina Excathedratici, Sacta Inqui-
sitionis Qualificatoris, Parrochi olim
Ecclesia Villa de Artà, & nunc Ca-
nonici Penitentiarii Sancta Majori-
censis Ecclesia.

Libros sex, **ARS BREVIS** scilicet
CORRELATIVORVM INNATO-
RVM, DE VENATIONE MEDII,
DE CONVERSIONE MEDII, DE
SUBSTANTIA, & ACCIDENTE, & DE
DEMONSTRATIONE PER ÆQUIVA-
RANTIAM nuncupatos, Authore, invic-
tissimo Christi Martyre, Archangelico,
atque Illuminato Doctore B. RAYMUN-
DO LVILLO, ex commissione Perillustris
Domini D. Nicolai de Salas, & Berga,
Artium Magistri J.V. Doctoris, Lullianæ
Universitatis olim Rectoris, Canonici, &
Vicarii Generalis, Sede Episcopali Va-
cante, placidè perlegendos suscepi. Mi-
hique persuasum est prædictos libros esse
datum optimum, donumque perfectum à
Patre Luminum descendens, ut ipsa eorū
materia,

materia, scopus, & ordo testatur. Occulta enim Sapientiae suae, Deus manifestavit Raymundo & ipse post modum nobis ostendit, Spiritus Sancti magisterio, quo ipse in altissimam Sapientiam evasit; ita ut arcanum etiam Trinitatis Mysterium evidenter ostendat (Fide supposita) naturalibus rationibus, seu demonstrationibus per Aequiparantiam, maxime conducen-
tibus ad Infidelium conversionem, qui neque miraculis, neque Sacris Scripturis assensum praebent.

Quamvis enim a Christianorum al-
vo expungendi, qui Christo credendum negant, nisi reddita ratione, ut D. Au-
Lib. de gultinus probat: *Quamvis precipua, ac pro-*
utilitate pria causa Fidei sit, interior ille Dei afflatus,
credendi, quo ad assentiendum rebus ab eo revelatis im-
pellimur. Accedunt tamen Lullianae De-
monstrationes, quibus, vel Fidei sterni-
tur via, vel Fides jam parva roboratur,
argumentationes scilicet ex ratione peti-
te invictae, evidentes, quibus cogitur ra-
tionis compos, etiam infidelis credere,
que a Deo, & ab Ecclesia proponuntur.
Psal 92. Unde aiebat Psalmista: *Testimonia tua cre-*
dibilia facta sunt nimis. Quem locum ex-
plicans Doctissimus Titelman, inquit: *Ve-*
quamvis, etiam invitum, modo ratione utentem,

Et mente obstinata non insipientem possint inducere; immo cogere, quodammodo, & compellere ad credendum veritati annuntiate, ita ut per eam barbara nationes plurima ad Fidem sint inducte.

Et licet aliqui Theologi, Demonstrationis per *Æquiparantiam*, maximum robur & efficaciam conentur infringere; sed frustra, ut superabundè ostendit novissimum Lullianæ Doctrinæ decus sapientissimus Ivo Zalziuger, qui in suo *Præcurso*re Distinct. 2. sic Questionem concludit: „ Quicumque igitur in posterum „ Demonstrationes Lullianas vultis impugnare discite prius illius Artem, & „ Principia Artis, vel saltem Illuminati „ Doctoris melius versate, ne ignorantia vestra vos ipsos reddat aliis ridiculos, & nugaces: discite moderamen „ in scribendo, ne intemperies mentis vestre prodat passionem. Denique si „ contra Beatos agitis, discite justitiam „ moniti, & non temnere Divos. Utinam huic, tanti Doctoris, admonitioni attendisset quidam audax modernus! Certè equè effrontè, & à veritate alienam Epistolam typis mandare maturius, timere debuisset.

Et maximè cum optimo jure, Lulliani Libri, innumeris doctissimis, & piissimis viris, ingentis fuerint venerationis.

Hinc

Hinc Patriarcha Venerus, quatuor Archiepiscopi, quatuor Episcopi, unus Abbas, duo Generales Ordinum, & quatuor Doctores, ex omni ferè Christianitate à toto Consilio Tridentino electi, approbarunt, decreveruntque, expurgandam esse quaecumque improbationem librorum Raymundi Lulli.

Hinc quadraginta Doctores Parisienses jussu Clementis V. ex tota illa celeberrima Univerſitate selecti, & jure jurando obstricti, affirmarunt SCIENTIAM LULLIANAM ESSE BONAM. UTILEM, ET NECESSARIAM, ET IN EA NIHIL ESSE CONTRA FIDEM CATHOLICAM; IMMO MVLTÀ AD ILLIVS CONSERVATIONEM NECESSARIA. Ita Perillus-
 kris Canon. Segui in vita Lulli cap. 12.
 Villeta, Mut, & alii.

Quamobrem ceteris omissis, atque predictorum Doctorum, idem ferès iudicium, censeo predictos sex libros B. Raymundi Lulli Doct. Illum. iterum quidem atque iterum imprimi dignissimos, quod multos quidem conciliabit profectus. Salvo &c.
 Palmæ Baleariū die 27. Januarii 1744.

D. Salvator Artigues.

Reimprimatur

Can. de Salas P. G. S. P.

Reimprimatur

La Sierra Reg.

PRÆFATIO

CVIVSDAM AMATORIS VERITATIS AD LECTOREM.

Videns, Benevole Lector, quod adhuc nunc, trāfactis jam quinque sæculis à Morte Gloriosissima Inviētissimi Christi Martyris, primæ instantaneæ puritatis Marianę Propugnatoris acerrimi, & Pontificiæ Imperialis ac Regiæ Vniversitatis in Regno Majoricarū Principis Tutelarisque Potentissimi Doctōris Illuminati Beati Raymundi Lulli: videns inquam (non absque animi mœrore) quod ab aliquibus etiam nunc dubitatur super utilitatem suę Admirandę Doctrinę; cum tot præfatis Sæculis ipsam magno in pretio habendam censuerint tot Viri pietate, atq; Doctrina clarissimi: præcipuè (ut do-

mesti-

mesticis utamur exemplis) ferè nos-
 tro ævo Venerab. Soror Anna Maria
 à Santissimo Sacramento Domini-
 cani cœli Stella Fulgentissima, ut vi-
 dere fas est in Commentariis, quos
 Superiori, ac valdè Extraordinario
 Præcepto edidit super Cantica *Ami-
 ci & Amati* ejusdem Illuminati Do-
 ctoris; in principio etiam sæculi cur-
 rentis, Imperator Magnæ Ruffiæ Pe-
 trus Primus, cognomento Magnus,
 & Victor Amadeus Sabaudię Dux,
 uti irrefragabili testimonio certiõra-
 tus sum, tanti Doctõris Opera, acti-
 vissima diligentia, habere procura-
 runt: Vnicè ad detegendam verita-
 tem determinavi, pro meo posse,
 ipsius Doctõris Opera orbi reddere
 publica

Ad Præconcepti consecutionem
 finis, aptius non judicavi medium,
 quam

quam portionem Operum hujus Prodigiosissimi Viri exponere in theatrum mundi; non enim sufficit unius hominis vita pro cunctis imprimendis; eò quia cumulus est excessivæ molis, & quàm plurimi adhuc Libri scripti sunt & compositi in antiqua duntaxat lingua Lemovicensi, ob quod deficere videntur, pro copiis pennæ, pro traductione voces, ac papyrus pro prælo: nec mireris, cum huc usque á tanto tempore adhibita, auctoritate Serenissimi Principis Electoris Moguntini, tertia pars imprimi nequiverit; nec adhuc solita illius pietate, & Serenissimi Principis Electoris Palatini, maxima cura interposita, haberi cuncta hujus Doctoris Opera potuerunt; majus enim est, quod ille pro Doctrina Ecclesiæ, & publica utilitate reliquit, quàm quod ante-

dicti Principes assecuti sunt, nec de
facili assequentur in posterum.

Intenta portio comprehendet so-
lum minimam suorum librorum par-
tem cum titulo OPERIS PARVI, ut par-
vo sumptu possit quilibet particeps
fieri Divini doni suæ Doctrinæ, ac
intueri oculis propriis, quid reverà il-
la sit, non fidens dictis extraneis;
hujusmodi enim fiducia tyrannizat
quodammodo liberum Intellectum.
Imprimitur autē manualibus Tomis,
ut possit studiosus cum facilitate, &
commoditate, quavis diei ac noctis
hora, volvere illos, atque revolvere.

Quia verò intentio meá, non ina-
ni gloriæ in promulgando meum no-
men, sed potius utilitati tuæ consu-
lit, unicè profectum tuum desiderás,
scilicet ut intellectus tuus minime
confundatur novitate, voluntas non

fastidiat varietatem, ac inde memoria, esto jam aliis præoccupata speciebus, admittat cum complacentia quod ei presentabunt istæ potentia. Primò selegi *Artem Brevem*, quæ est veluti Abecedarium puerorum: sicut enim pueri, quamvis ingenii vivissimi, nequeunt legere absque cognitione litterarũ, ita sine notitia Principiorum Artis nullatenus intelligere poterunt Libros D. Authoris, qui, quamvis Doctissimi, Doctrinæ ejus voluerint studere.

Discursus hic me manu duxit ad propositam metaphoram profequendam: Sicut enim ad cognitionem litterarum sequitur formatio earum voce, seu lingua, & postea illarum unio, qua syllabæ fiunt, ex quibus dictiones, & ex his tandem orationes componuntur: ita ad Principiorum

Artis

Artis notitiam, sequitur definitio illorum, posthac eorundem unio, hoc est, propositio, axioma, aut enuntiatio, ex quibus dictio Lulliana confurgit, & tandem ex unione dictionum, syllogismi emergunt, quos Lullianas nominamus orationes, quibus unitis, demonstratio consequitur veritatis. Diversorum formatio syllogismorum ardua nullatenus est: sicut enim habentur syllabæ Lullianæ, una vel alia mutata littera: sic addendo proprietatē subjecto, aut prædicato, (in quo vis istius Artis, sita est) tribuendo scilicet unicuique, quod sibi propriū est, fiunt syllogismi quàm plurimi. Exēplū non appono, eó quod totus libellus Demonstrationis per Æquiparantiam, exemplis refertus est. Adverto tibi interea, quòd hæc Ars est ita utilis (& in hoc consistit uni-

versalitas Artis) quod Artista per-
 ritus unico solo syllogismo, multos
 syllogismos, & unica Demonstratione
 complures demonstrationes confice-
 re valet, ut experiri poteris per à
 me positam in fine hujus Tomi, De-
 monstrationem traditam ab Erudi-
 tissimo, & nunquam satis admirando
 Ivone Salzinger in suo Præcurso-
 fol. 120. 121. 122. in quo quidem
 Libro, ac simul in suo tractatu *Reve-*
lationis Secretorū Artis, id ipsū inveni-
 es, & in Doctissimis Lullistis, Lavi-
 neta, Janer, Perroquet, & aliis quod
 hic, ob brevitatem omitto.

Si autem ingenuè conceptum me-
 um expressurus sim, tibi consularem,
 quod bene scita, saltem Arte brevi,
 & si uberius cupis, etiam Arte Gene-
 rali, legas multoties quotquot potu-
 eris libros Divi Authoris, sine tamen

profunditate discursus in principio studii hujus Doctrinæ, quia sic procedens, tu tibi ipsi Magister evades; Principia enim, in illis tradita, Generalissima sunt, & Demonstrationes pariter, sunt generales; qui verò Doctrinæ ejus Commentarios facere voluerunt, ut judico, eandem Artem, quæ Generalissima est, particularisaverunt: ex quo *Clavicula* tantæ, & tantæ *syntaxes*, *Encyclopediæ*, novæ *Rhetoricæ*, *Artes Prædicandi* &c. originem duxerunt.

Ex hac Arte Brevi, quæ est, Epitome Artis Generalis, uti ex fonte, emanarunt cuncta Authoris opera; Principia namque istius Artis, eò quia sũt Generalissima, applicata specialibus, seu propriis Principiis scientiæ Particularis, horum induunt proprietates: qua propter, si habituaveris te, præ-

dictâ applicatione, contemplari poteris Deum, & ejus opera, uti Theologus; dirigere actus Morales, uti Jurista: examinare opera naturæ, uti Philosophus: uti Medicus reparare valetudinem: uti Logicus pro inventione veritatis disputare: calculare, ut Arithmeticus: ut Astronomus circulare &c.

Licet hujus Artis, Dei gratia non omnino ignarus sim, quia ad Commentarios me inutilem judico, & simul ne præfatio nimium protrahatur, supersedeo ab explicatione illius. Cumque omnia D. Authoris opera, ad ipsius Artis explicationem dirigantur, meritò statui in beneficium omnium Nationum, Hispaniæ præcipuè meæ amantissimæ Patriæ Typis mandare pro Dei gloria, 20. Artes speciales, quas ille in Distinctione

tertia libelli de fine citat, & sunt.

1. Arbor Scientiæ.
2. Arbor Philosophiæ.
3. Arbor Philosophiæ boni amoris.
4. Liber Gentilis.
5. Liber Astronomiæ.
6. Liber de Intellectu.
7. Liber de Voluntate.
8. Liber de Memoria.
9. Liber de Lumine.
10. Liber de Significatione.
11. Liber de Investigatione Divinarum Dignitatum.
12. Liber de Prædestinatione.
13. Liber de Nova Logica.
14. Liber de Nova Rethorica.
15. Liber de Concilio.
16. Liber de Jure.
17. Liber de Medicina.
18. Liber de Ascensu & descensu intellectus.

19. Liber de Arte Prædicandi.

20. Liber de Demonstratione per
Æquiparantiam facta.

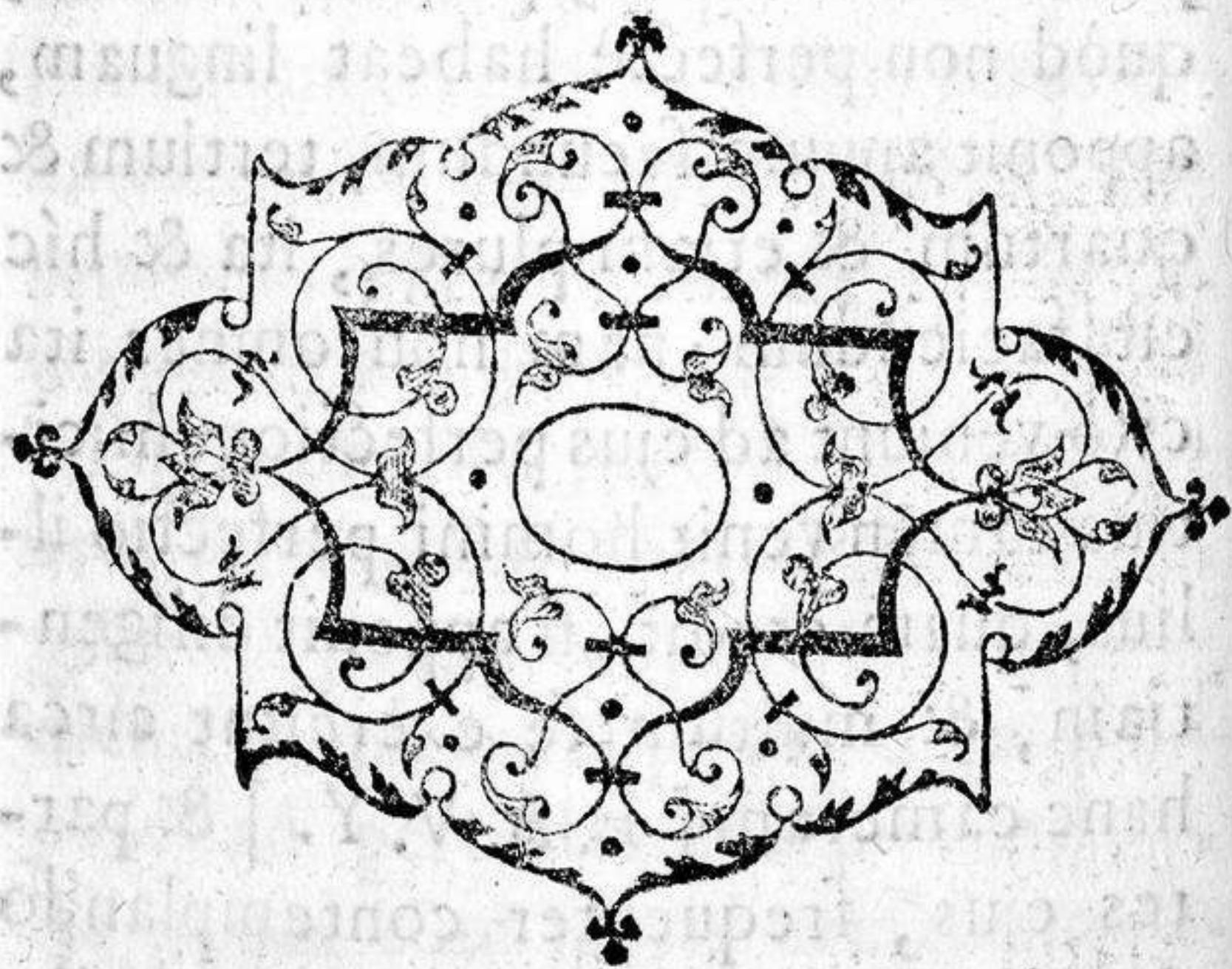
Pro coronide, quoniam nullus interpretum Nostri Illuminati Magistri, ita clarè modum, & præcepta dare potuit, ad Artem acquirendam, sicut ipsemet Author, ideò tandem ante oculos tibi appono caput trigesimum septimum *Introduçtor. Artis Demonstrativæ*, qua literarius Orbis summè eget, ad veritatem apprimè cognoscendam (quod utinam Deus Optimus Maximus benignè faxit) & est ut sequitur.

Tu verò, quicumque cupis scire hanc Artem, non desperes, licèt quasi infinita requirantur ad hanc Artē; nam si puer sciret, quot exigantur ad perfectionem Scientiæ, si non videret alios Doctores, posset desperare,

quia videt in principio, quòd non possit addiscere ultra sex aut septem literas, & tamen conveniat infinita concurrere ad hoc, ut perfectè sit doctus; sed cùm sint conjunctiones infinitarum literarum in verbis & literis, quorù infinitas in modico continetur virtualiter, scil. in alphabeto, & Puer postea infra breve tempus videt, se habere habitù, per quem omnia ista scit conjungere, & ad illam totam infinitatem se extendere, potest tunc minùs desperare hoc habito, quòd hoc advertat; quia sicut transivit hanc infinitatem, ita poterit transire omnem infinitatem aliarum Scientiarù, primò à paucis & quasi nullius momenti incipiens, & postea brevi tempore ad perfectionem perveniens, ita etiam cùm fueris exercitatus in hac Arte, quasi subitò tibi occurret, quod

quod tibi fuerit necessarium; sicut homini loquenti secundum Grammaticam subito occurrit, quomodo sit loquendum, licet quodlibet verbum exigat suas regulas, secundum quas convenit loqui: sicut igitur homo, qui perfecte vult scire aliquam linguam, apponit suam diligentiam per aliquod tempus determinatum, ut per annum vel sic, in quo si viderit, quod non perfecte habeat linguam, apponit annum secundum, tertium & quartum & etiam plures, ita & hic est faciendum; nam non omnes ita cito veniunt ad ejus perfectionem; citius tamen venit homini perfectio illius, quam credit, si apponit diligentiam, & multum se exercitat circa hanc cameram [E. A. V. Y.] & partes ejus, frequenter contemplando A. & suas cameras, ponendo E. in iis,

quæ sunt ipsius A., & I. contra ea, quæ illi repugnant, quia DEUS infundet eam illi; *maximè enim hæc Scientia assimilatur Scientiæ divinæ, quæ cum sit unita Essentiæ divinæ, omnia ipsi DEO representat; ita hæc quodammodo est representativa omnium, quæ possunt cadere sub investigationem humanam brevibus & paucis.*

DEVS

CVM TVA GRATIA, SAPIENTIA,
 & amore, incipit ARS BREVIS,
 quæ est imago Artis Generalis,
 quæ sic intitulatur: DEVS CVM
 TVA SVMMMA PERFECTIÖNE,
 INCIPIT ARS GENERALIS VL-
 TIMA.

PROLOGVS.

ARTIO, quare facimus istam
 Artē Breuem est, ut
 Ars Magna facilius scia-
 tur; nā scitā istā Arte, su-
 pradicta, & etiā alię Ar-
 tes de facili possunt sciri & addisci.
 Subjectū hujus Artis est respōdere de
 omnibus Quæstionib⁹, supposito quod
 sciat quid dicitur per nomen. Et
 dividitur iste liber in XIII. Partes, in

quas similiter Ars Magna est divisa. Prima Pars est de *Alphabeto* Secunda de *Figuris*. Tertia de *Definitionibus*. Quarta de *Regulis*. Quinta de *Tabula*. Sexta de *Evacuatione Tertiae Figurae*. Septima de *Multiplicatione Quarta Figurae*. Octava de *Mixtione Principiorum, & Regularum*. Nona de *Novem Subjectis*. Decima de *Applicatione*. Undecima de *Questionibus*. Duodecima de *Habitatio- ne*. Terdecima de *Modo accendi hanc Artem*. Et Primo de Prima dicimus sic.

CAP. I.

DE PRIMA PARTE, QUAE EST
de Alphabeto hujus Artis.

i. **A**lphabetum ponimus in hac
Arte, ut per ipsum possimus

facere

TABULA

E	D.	C.	B.
Pere	Aeternitas leg. Duratio	Magnitudo	Bonitas
Pines	Concordia	Clementia	Societas
Gra	Dignitas	Quies	Virtus
Ra	Calumnia	Angustia	Dolor
Temp	Fortitudo	Prudentia	Virtus
Super	Luxuria	Gula	Avaritia

Decorative vertical border with repeating floral motifs.

TABULA ARTIS BREVIS.

1. Effentia
2. Vnitas.
3. Perfeccio.

ALPHABETVM
Artis Gen.

	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	
A Predi- cata. T	Absoluta.	Bonitas	Magnitudo.	Æternitas. feu Duratio.	Potestas.	Sapientia.	Voluntas.	Virtus.	Veritas.	Gloria.
	Relata.	Differentia.	Concordan- tia.	Contrari- etas.	Principium.	Medium.	Finis.	Maioritas.	Æqualitas.	Minoritas.
	Quæstiones.	Vtrum?	Quid?	De quo?	Quare?	Quantum?	Quale?	Quando?	Vbi?	Quomodo? Cum Quo?
	Subiecta.	Deus.	Angelus.	Cælum.	Homo.	Imagnati- va.	Sensitiva.	Vegetativa.	Elementati- va.	Instrumen- tativa.
	Virtutes.	Iustitia.	Prudentia.	Fortitudo.	Temperan- tia.	Fides.	Spes.	Charitas.	Patientia.	Pietas.
	Vicia.	Avaricia.	Gula.	Luxuria.	Superbia.	Aceidia.	Invidia.	Ira.	Mendacium.	Incõstancia

facere Figuras, & etiam miscere Principia, & Regulas ad investigandam veritatem, nam per unam litteram habentem multa significata intellectus est magis generalis ad recipiendum multa significata, & etiam ad faciendum scientiam, & ipsum quidem Alphabetum oportet corde tenus scire; aliter enim Artista non poterit bene uti Arte ista.

B. significat Bonitatem, Differentiam, Utrum, Deum, Justitiam, Avaritiam.

C. Significat Magnitudinem, Concordantiam, Quid, Angelum, Prudentiam, Gulam.

D. Significat Durationem, Contrarietatem, de Quo, Coelum, Fortitudinem, Luxuriam.

E. Significat Potestatem, Principium, Quare, Hominem, Temperantiam, Superbiam.

F. Sig-

F. Significat Sapientiam, Medium, Quantum, Imaginativam, Fidem, Accidiam.

G. Significat Voluntatem, Finem, Quale, Sensitivam, Spem, Invidiam.

H. Significat Virtutem, Majoritatem, Quando, Vegetativam, Charitatem, Iram.

I. Significat Veritatem, Æqualitatem, Ubi, Elementativam, Patientiam, Mendacium.

K. Significat Gloriam, Minoritatem, Quomodo, & Cum quo. Instrumentativam, Pietatem, & Inconstantiam.

PRIMA FIGURA.

PRÆDICATORVM ABSOLV-
torum.

EST

SEP

.

STI

livi.

igu.

qui.

rin.

itu.

cer

est

ita.

ut

&

In

ista

ub-

era,

on.

.

per

se

Qua

cid

Qua

tem

tate

tem

tian

tem

me

tan

me

tan

tan

CAP. II.

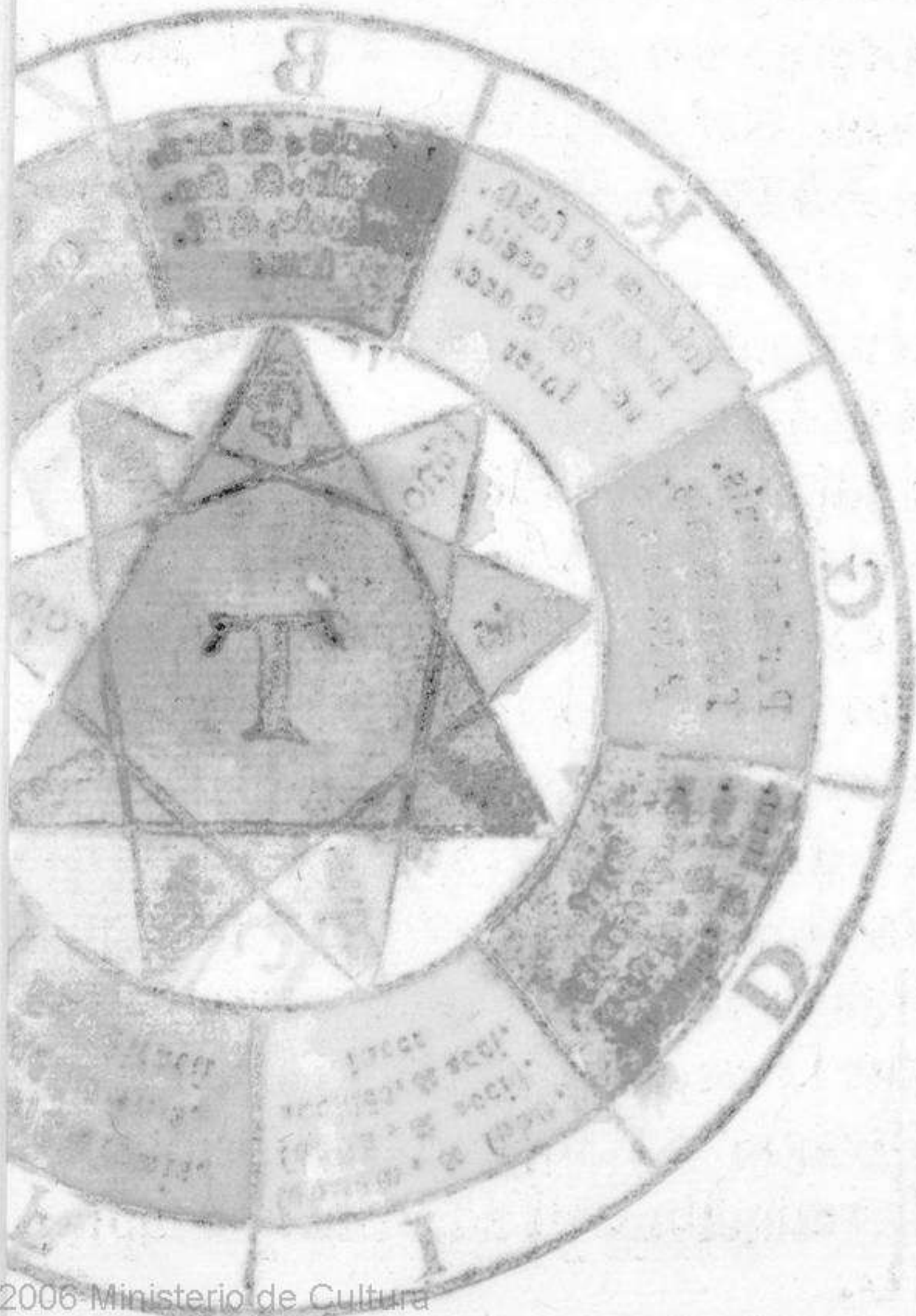
DE SECUNDA PARTE, QUÆ EST
de Figuris, & Primò de Prima.

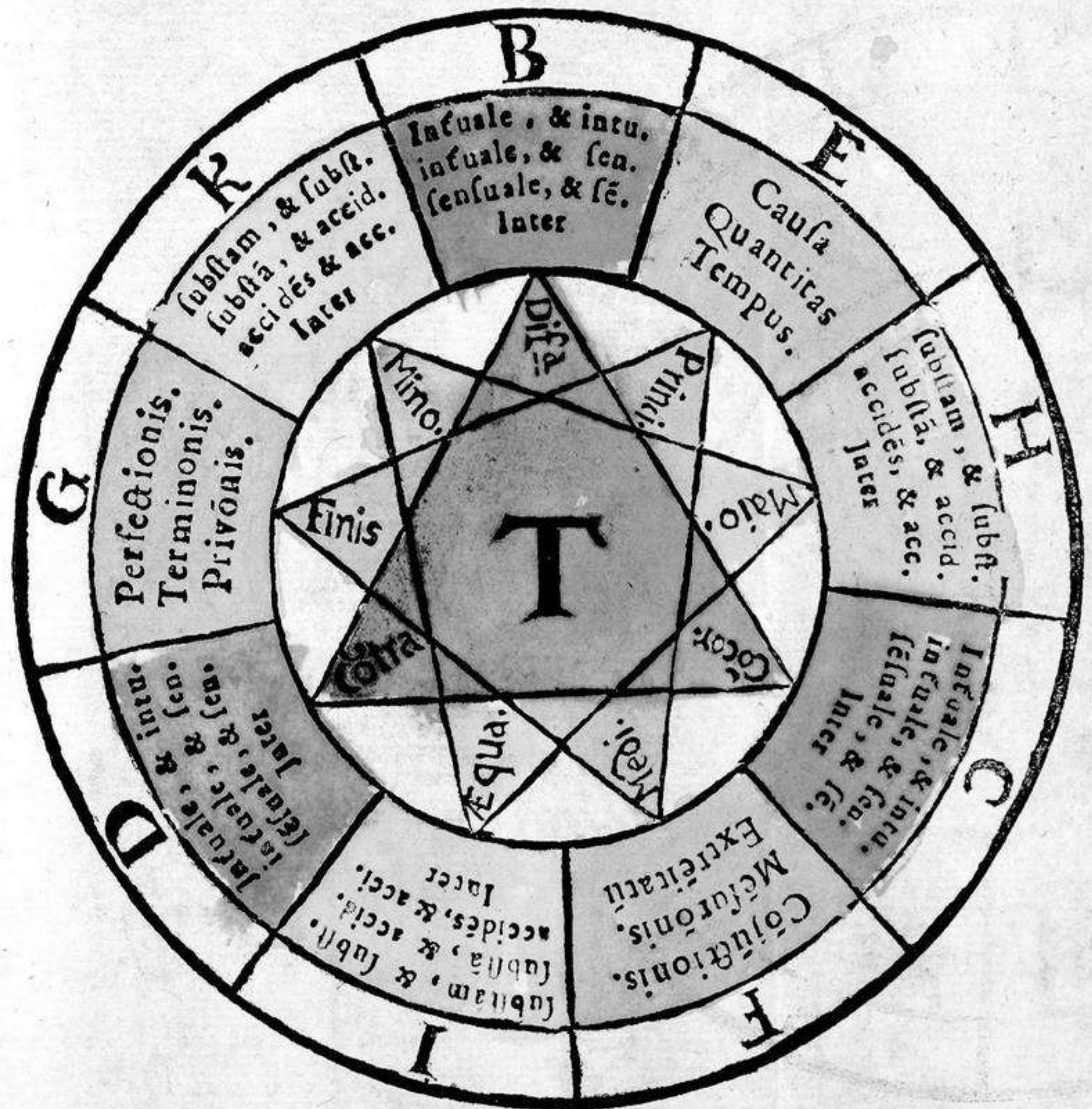
1. **P**ars ista in quatuor Partes divi-
ditur, videlicet in quatuor Figu-
ras. Prima Figura est de A. Ipsa qui-
dem Figura continet in se novè Prin-
cipia, scilicet Bonitatem, Magnitu-
dinem &c. & novem literas, scilicet
A, B, C, &c. Ipsa quidem Figura est
Circularis eò quod subjectum muta-
tur in prædicatum, & è conversò, ut
cum dicitur: *Bonitas est magna; &*
Magnitudo est bona, & sic de aliis. In
ipsa quidem Figura inquirit Artista
naturalem conjunctionem inter *Sub-*
jectum, & Prædicatum, Dispositionem,
& Proportionem, ut ad faciendum con-
clusionem possit medium invenire.

2. Quodlibet enim Principium per

se sumptum est omninó Generale; ut cum dicitur: *Bonitas, Magnitudo*; quando autem unum Principium cōtrahitur ad aliud, tunc ipsum est subalternatum, ut cum dicitur *Bonitas magna* &c. & quando contrahitur a liquod Principium ad singulare, tunc est Principium specialissimum, ut cum dicitur: *Bonitas Petri est magna*. Et sic intellectus habet scalam ascendendi, & descendēdi á Principio omninó Generali ad non omninó Generale, & á nō omninó speciali, ad omninó speciale: & sic de ascensu istius scalæ potest dici suo modo.

3. *In Principiis istius Figura est implicatum quidquid est*; nam quidquid est, aut est bonum, aut magnum &c. sicut Deus, & Angelus, qui sunt boni, & magni &c. quaproptèr quidquid est reducibile est ad Principia supra-

SECUNDA FIGURA.

PRÆDICATORVM RESPECTVM
denotantium.

CAP. III.

DE SECUNDA FIGURA PER T. *significata.*

1. **S**ecunda Figura nominata est per T. Ipsa quidem Figura continet in se tres Triangulos, & quilibet est Generalis ad omnia. Primus Triangulus est de *Differentia, Concordantia, & Contrarietate*, in quo cadit, quidquid est, secundum suum modum. Nam quidquid est, aut est in *Differētia*, aut *Concordantia*, aut *Contrarietate*, & extrā ista Principia non est aliquid reperire.

2. Sciendum tamen est, quod quilibet Angulus istius Trianguli habet

tres species. Nam *Differentia* est inter *sensuale*, & *sensuale*: ut inter lapidem, & arborem. Iterum inter *sensuale*, & *intellectuale*: ut inter corpus, & Animam rationalem.

Tandem inter *intellectuale*, & *intellectuale*: ut inter Animam, & Deum, aut inter Angelum, & Angelum, aut inter Deum, & Angelum. Et sic de *Concordantia*, & *Contrarietate* potest dici suo modo.

3. Et ita differentia existens in quolibet Angulo istius Trianguli est scala intellectus, per quam ipse ascendit & descendit, ut *medium naturale* inter subjectum, & prædicatum possit invenire, cum quo medio possit concludere, & propositionem declarare: & sic de scala *Concordantiæ*, & *Contrarietatis* potest dici suo modo.

4. Alius Triangulus est de *Principio*,

9

pio, Medio, & Fine, in quo cadit quid quid est. Nam quidquid est, aut est in *Principio*, aut in *Medio*, aut in *Fine*; & extra ista Principia nihil est invenibile.

5. In Angulo *Principii Causa* significat *Causam Efficientem, Materialem, Formalem, & Finale*m. Per *Quantitatem* autem, & *Tempus* significantur alia novem *Prædicamenta*, & ea, quæ ad ipsa reduci possunt.

6. In Angulo *Medii* sunt tres species, scilicet *Mediũ Conjunctionis*, quod existit inter subjectum, & prædicatum: ut quando dicitur *homo est animal*, inter hominem enim, & animal sunt *media*, videlicet *vita*, & *corpus suum*, sine quibus non potest esse animal.

7. Item est *Medium Mensurationis*, quod existit per actum existentem in.

ter

ter *Agentem*, & *Agibile*, sicut *Amare* inter *Amanterem*, & *Amabile*.

8. Et adhuc est *Medium Extremitatum*, sicut linea existens inter duo puncta; & ita *Angulus Medii* est Generalis *Scala* intellectui.

9. *Anguli Finis* tres sunt species. Prima est *Finis Privationis*, qui quidem significat habitum privatum, & ea, quæ sunt in tempore præterito, ut mors, quæ finit vitam.

10. Secunda species est *Finis Terminationis*, qui significat metas, ut sunt duo puncta, in quibus linea terminatur, sicut *Amare* in *Amante*, & *Amato*.

11. Tertia species est *Finis Perfectionis*, qui est finis ultimus, sicut homo, qui est, ut multiplicet suam speciem, & ut Deum intelligat, diligat, recolat, & hujusmodi; Et iste

Angulus *Finis* est etiam Scala Generalis intellectui.

12. Tertius Triangulus est de *Majoritate*, *Æqualitate*, & *Minoritate*; Et est Generalis ad omnia secundum suum modum; nam quidquid est, aut est in *Majoritate*, aut *Æqualitate*, aut *Minoritate*.

13. *Majoritas* habet tres species. Prima est quando est *Majoritas* inter *Substantiam*, & *Substantiam*, ut substantia coeli, quæ est major, quàm substantia ignis.

Secunda species est quando est *Majoritas* inter *substantiam*, & *accidens*: ut substantia, quæ est major sua quantitate; Substantia enim per se existit; accidens veró nequaquã.

Tertia species est quando est *majoritas* inter *accidens*, & *accidens*, ut *intelligere*, quod est majus, quàm *vi-*

dere

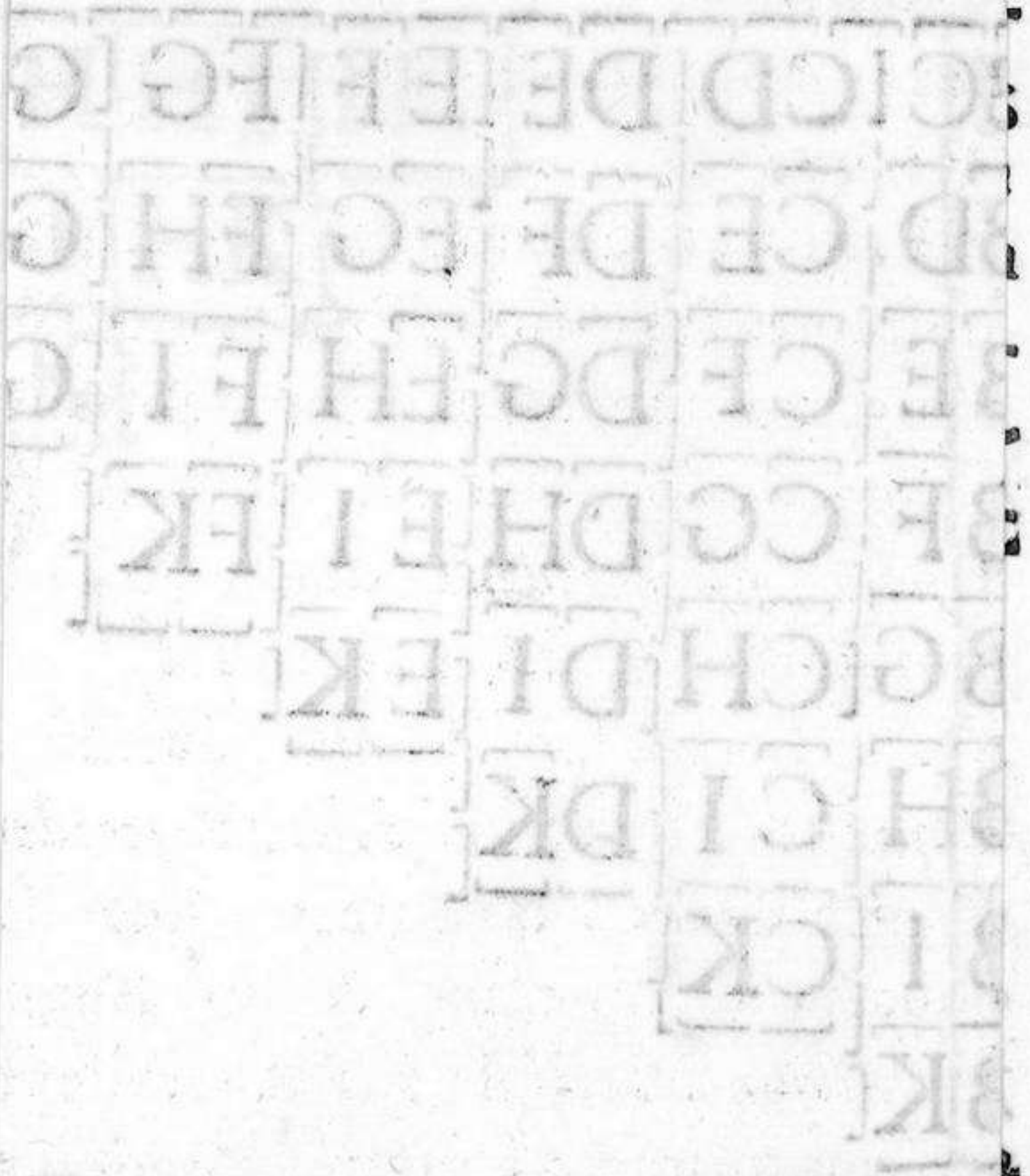
dere, & videre, quám currere; Et sicut dictum est de *Majoritate*, ita potest dici de *Minoritate*; nam relative se habent.

14. Angulus de *Æqualitate* habet tres species.

Prima est quando res sunt æquales substantialiter, sicut Petrus, & Martinus, qui sunt æquales in substantia.

Secunda species est quando *substantia*, & *accidens* coæquantur, ut substantia, & sua quantitas.

15. Tertia species est quando est *Æqualitas* inter *accidens*, & *accidens*, ut intelligere, & amare, quæ sunt æqualia in objecto; & iste Angulus de *Æqualitate* est Scala intellectui, per quam ipse ascendit, & descendit, ut in aliis Triangulis dictum est. Et quando intellectus ascendit ad objecta Generalia, ipsa est Generalis;

[BC] [CD] [DE] [EF] [FG] [GH] [HI] [IK]
[BD] [CE] [DF] [EG] [FH] [GI] [HK]
[BE] [CF] [DG] [EH] [FI] [GK]
[BF] [CG] [DH] [EI] [FK]
[BG] [CH] [DI] [EK]
[BH] [CI] [DK]
[BI] [CK]
[BK]

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

quando autem descendit ad particularia, ipse est particularis.

16. Ista Figura T. servit Primæ Figuræ; nam per differentiam distinguit inter bonitatem, & bonitatem; inter bonitatem, & magnitudinem &c. Et per hanc Figuram junctam primæ, intellectus acquirit scientiam: & quia ista Figura est generalis, idcirco intellectus est generalis.

CAP. IV.

DE TERTIA

FIGURA.

1. Tertia Figura composita est ex prima, & secunda: nam B. quæ est in ipsa valet B. quæ est in Prima, & Secunda Figura: & sic

de aliis litteris. Ipsa quidem ha-
bet in se triginta sex *cameras*, ut
patet eam intuenti. Quaelibet ca-
mera multa, & diversa significata
habet per duas litteras in ea con-
tentas: sicut camera BC. multa, &
diversa significata habet per BC: &
similiter camera BD. multa, & di-
versa significata habet per BD. &c.
Et hoc jam patet in Alphabeto an-
tedicto.

2. In qualibet camera sunt duæ
litteræ in ea contentæ, & ipsæ signi-
ficant *subiectum*, & *Prædicatum*, in
quibus Artista inquirit *medium*, cum
quo subiectum, & prædicatum con-
junguntur: sicut bonitas, & magnitu-
do, quæ conjunguntur per *Concordan-
tiam*, & hujusmodi: cum quo *medio*
Artista intendit concludere, & pro-
positionem declarare.

In ista Figura significatum est, quòd unumquodque Principium, cuilibet principio attribuitur: sicut B. cui attribuitur C D. &c. Et C. cui attribuitur D E. &c. ut patet in Figura. Ratio hujus est, ut intellectus cum omnibus Principiis cognoscat quodlibet Principium, ut ad eandem conclusionem deducat multas rationes.

3. Et de hoc volumus dare exemplum in *bonitate*, de qua facimus *subiectum*; de aliis autem *Predicatum*: ut *Bonitas est magna. Bonitas est durabilis. Bonitas est potens. Bonitas est scibilis. Bonitas est amabilis. Bonitas est virtuosa. Bonitas est vera. Bonitas est gloriosa. Bonitas est differens. Bonitas est concordans. Bonitas est contrarians. Bonitas est principians. Bonitas est mediās. Bonitas est finiens. Bonitas est majorificans. Bonitas est coequans. Bonitas est*
minor.

minorificans. Et sicut diximus de bonitate, ita potest dici de aliis Principiis suo modo.

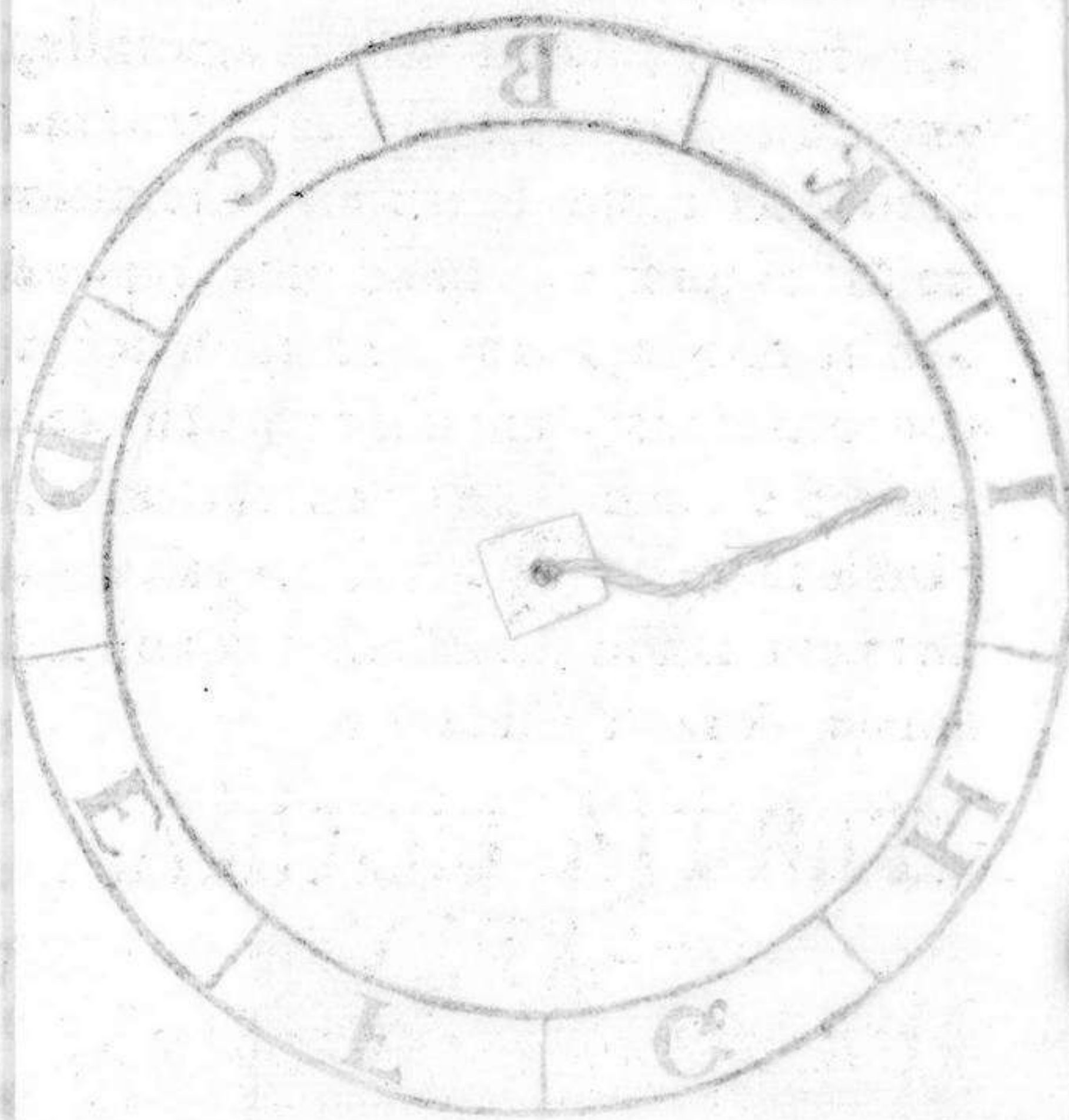
4. Figura ista est valde Generalis, cum qua intellectus est valde generalis ad faciendum scientiam. Conditiō hujus Figuræ est, quòd una *camera* non sit contra aliam, sed ad invicem concordent in conclusione: sicut camera B C. quòd non sit contra cameram B D. & sic de aliis. Cum tali quidem conditione intellectus conditionat se, & facit scientiam.

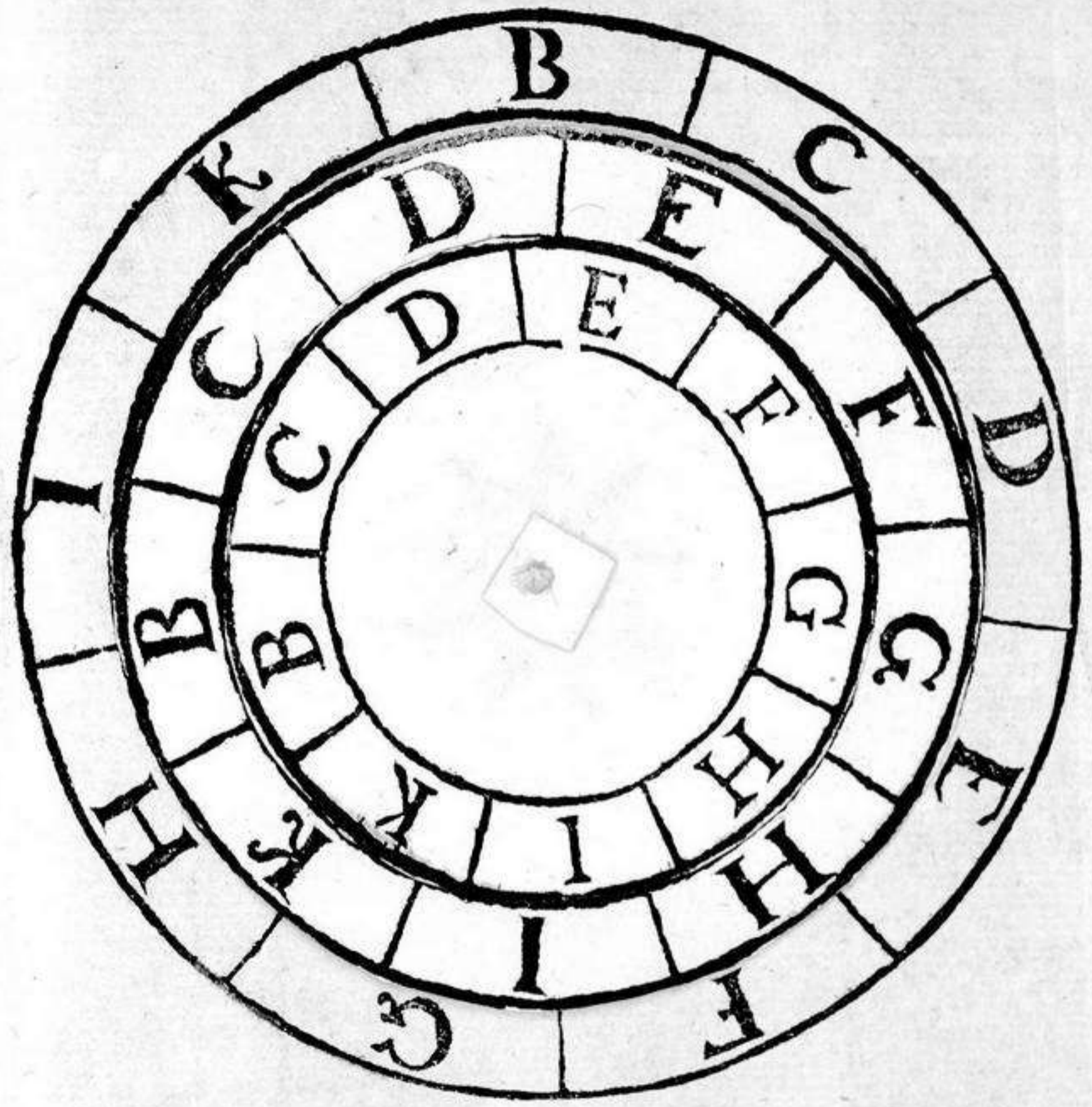
TERTIA FIGURA.

CAP. V.

DE QUARTA FIGURA.

1. **Q**uarta figura habet tres circulos, quorum superior est *immobilis*; duo autem inferiores sunt

mobiles, ut in Figura patet. Circulus *medius* volvitur sub circulo superiori immobili; ut quando ponitur C. sub B. Circulus autem *inferior* volvitur sub circulo *medio*, sicut quando ponitur D. sub C. & tunc temporis formantur novem camerae: B C D. est una camera. C D E. est alia: & sic de aliis. Deinceps E. circuli minoris ponatur sub C. circuli mediocris: & tunc formantur aliae novem camerae: videlicet B C E. est una camera: C D F. est alia camera.

2. Et cum omnes litterae circuli minoris erunt discursae cum B. circuli majoris, & cum C. circuli mediocris, tunc temporis C. est medium inter B & D. eò quia B & D. participant ad invicem per significata de C. & sic de aliis cameris. Et sic per *media* camerarum homo venatur necessarias conclusiones & invenit illas.

Ite.

3. Iterū discurrantur litteræ circuli inferioris cum B. ejusdem circuli majoris, & cum D. circuli mediocris: & sic fiat de aliis litteris circuli mediocris & inferioris, mutando illas, B. circuli majoris existente immobili, usquequo perveniatur cum B. circuli majoris ad I. circuli mediocris, & ad K. circuli inferioris: & sic erunt ducentæ quinquaginta duæ camerae.

4. Figura ista Generalior est quàm Tertia; quia in qualibet camera istius Quartæ Figuræ sunt tres litteræ; sed in qualibet camera Tertiæ Figuræ non sunt nisi duæ: & ideo intellectus generalior est per quartam Figuram, quàm per Tertiam.

5. De conditione Quartæ Figuræ est, quòd intellectus applicet illas litteras ad propositum, quæ videntur magis applicabiles proposito: & fac-

ta camera de tribus litteris, recipiat significata litterarum respiciendo convenientiam existentem inter *Subjectum*, & *Predicatum*, evitando inconvenientiam. Et cum ista conditione, intellectus facit scientiam per Quartam Figuram, & habet multas rationes ad eandem conclusionem.

Diximus de Quatuor figuris, quas corde tenus oportet scire, & sine quibus Artista hac Arte non potest uti, neque eam praticare.

DE TERTIA PARTE

QUÆ EST DE DEFINITIONIBVS.

IN hac Arte sua Principia diffiniuntur, ut per definitiones ipsa cognoscantur, & ut ipsis, homo utatur affirmando, aut negando tali modo, quod

quòd diffinitiones remaneant illæfæ.
 Et cum talibus *Conditionibus*, intelle-
 ctus facit sciētiam, & invenit media,
 & frangit ignorantiam, quæ est sua
 inimica.

1. B. BONITAS est ens, ratione
 cujus bonum agit bonum, & sic bo-
 num est esse, & malum non esse.
2. C. MAGNITUDO est id, ratione
 cujus Bonitas, Duratio &c. sunt
 magnæ, ambiens omnes extremi-
 tates essendi.
3. D. DURATIO est id, ratione cu-
 jus Bonitas, Magnitudo &c. durât.
4. E. POTESTAS est ens, ratione
 cujus Bonitas, Magnitudo &c. pos-
 sunt existere, & agere.
5. F. SAPIENTIA est id, ratione
 cujus sapiens intelligit.
6. G. VOLUNTAS est id, ratione
 cujus Bonitas, Magnitudo &c. sūt
 desiderabiles.
7. H.

7. H. VIRTUS est origo unionis bonitatis, magnitudinis, & ceterorum Principiorum.
8. I. VERITAS est illud, quod est verū de bonitate, magnitudine &c.
9. K. GLORIA est ipsa delectatio, in qua bonitas, mag. &c. quiescūt.
1. TB. DIFFERENTIA est id, ratione cujus bonitas &c. sunt rationes inconfusæ, sive claræ.
2. TC. CONCORDANTIA est id ratione cujus Bonitas &c. in uno & in pluribus concordant.
3. TD. CONTRARIETAS est quorundam mutua resistentia propter diversos fines.
4. TE. PRINCIPIVM est id, quod se habet ad omnia ratione alicujus prioritatis.
5. TF. MEDIVM est subjectum, in quo finis influit principio, &

principium refluit fini, & est sapiens naturam utriusque.

6. TG. FINIS est id, in quo principium quiescit.

7. TH. MAJORITAS est imago immensitatis, magnitudinis, bonitatis, æternitatis, & cæterarum Dei dignitatum.

8. TI. Æqualitas est subiectum, in quo finis concordantiæ, bonitatis, magnitudinis &c. quiescit.

9. TK. MINORITAS est ens circa nihil.

Diximus de diffinitionibus Principiorum, quas oportet scire corde tenus; ignoratis enim diffinitionibus, Ars est indocibilis.

*DE QUARTA PARTE QUÆ EST
de Regulis.*

1. **R**egulæ hujus Artis sunt decem
Quæst. Generales, ad quas

reducuntur omnes aliaë quæstiones,
quæ fieri possunt: & sunt istaë.

Vtrum sit? Quid est? De quo est?
Quare est? Quantum est? Quale est?
Quando est? Vbi est? Quomodo est?
Et Cum quo est? Quælibet istarum
quæstionum habet suas species.

1. B. Vtrum habet tres species; vi-
delicet *Dubitativam*, *Affirmativam*,
& *Negativam*: ut intellectus in prin-
cipio supponat utramque partem esse
possibilem, & non liget se cum cre-
dere, quod naturaliter non est suus
actus, sed intelligere. Et ita accipiat
illam partem, cum qua habet majus
intelligere; nam oportet illam esse
veram.

1. C. Quæstio & regula *Quid* habet
quatuor species. Prima est *diffinitiva*,
sicut quando quæritur: *quid est intelle-*
ctus? Et respondendum est, quòd ip-
se

se est illa potentia, cui propriè competit intelligere,

2. C. Secunda species est, quando quæritur: *intellectus quid habet in se coessentialiter?* Et respondendum est, quòd habet sua correlativa, scilicet *intellectivum, intelligibile, & intelligere*, sine quibus esse non potest; esset enim, sine ipsis otiosus, & indigens natura, fine, & quiete.

3. C. Tertia species est, quando quæritur: *quid est intellectus in alio?* Et respondendum est, quòd est bonus intelligens in bonitate, & magnus intelligens in magnitudine &c. Et in Grammatica, Grammaticus, & in Logica, Logicus, &c.

4. C. Quarta species est, quãdo quæritur: *quid habet ens in alio: ut cū dicitur: quid habet intellectus in alio?* Respondendū est, quòd in sciētia, intelligere

telligere, & in fide, credere.

1. D. Quæstio, & Regula *de Quo* habet tres species. Prima est *Primitiva*, sicut quando quæritur: intellectus de quo est? Et respondendum est, quòd de se ipso; eò quia non derivatur ab aliquo Generali naturaliter.

2. D. Secūda species est, quando quæritur specialiter, *de Quo est ens*, sicut quando quæritur: de quo est intellectus? & respōdendū est, quòd est de sua forma, & sua materia specificis, cū quibus habet intelligere specificū.

3. D. Tertia species est, quando quæritur, *Cujus est ens possessivè*: sicut quando quæritur: *cujus est intellectus?* Et respondendum est, quòd est hominis, sicut pars sui totius, & equus sui Domini.

1. E. Quæstio, & Regula *Quare* duas habet species; scilicet *formalem*, & *finalē*.

finalem: formalis est, quando quæritur, ens *quare est*, sicut quando quæritur: intellectus quare est? Et respondendum est, quia est de sua materia, & de sua forma specificis, cum quibus habet specificum intelligere, & cum ipsis agit per suas species.

2. E. Segunda species est *respectu finis*; sicut quando quæritur: intellectus quare est? Et respondendum est; ut sint objecta intelligibilia; & ut scientia de rebus haberi possit.

1. F. Quæstio, & Regula *Quantum*, quærit de quantitate, & habet duas species. Prima est, quando quæritur de *quantitate continua*; ut cum dicitur: quantus est intellectus? Et respondendus est, quod tantus est, quantum per spirituales quantitates esse potest; non autem est quantus punctualiter sive linealiter.

2. F. Secunda species est, quando quæritur de *quantitate discreta*: ut cū dicitur: quantus est intellectus? & est respondendū, quòd est tantus, quanta sunt correlativa, in quibus sua essentia est diffusa, & sustentata: videlicet intellectivū, intelligibile, & intelligere: cum quibus est theoreticus, & practicus; generalis, & particularis.

1. G. Questio & Regula sexta, quæ est de *Qualitate*, habet duas species. Prima est, quando quæritur, quæ est *propria, & primitiva* qualitas intellectus? & respondendum est, quòd intelligibilitas, cum qua ipse est habitatus. Intelligere autem extrinsecū est proprietas secundaria, & magis remota, cum qua ipse intellectus intelligit hominem, aut leonem &c. ex quo, intelligere intrinsecum, & substantiale ipsius intellectus est habitu-

atum

atum. Et similiter de intelligibili extrinseco.

2. G. Secunda species est, quando quæritur: quæ est *appropriata* qualitas ipsius intellectus; & respondendum est, quod credere, vel dubitare, aut supponere; non enim isti actus conveniunt intellectui propriè; sed intelligere.

1. H. Quæstio, & Regula de *Tempore*, habet quindecim species, ut patet in Arte Magna, per Regulas C. D. K. significatas; sed quia hæc Ars est Brevis, ideo sub brevibus verbis tractamus ipsam Regulam; sicut quando quæritur: per quem modum intellectus est in tempore, cum ipse non sit punctualis, neque linealis? Ad quod respondendum est, quod intellectus est in tempore; quia est inceptus, & novus; & consistit in tempore succes-

sive

sivè , mediante motu corporis , cum quo est conjunctus.

I. Quæstio , & Regula octava quærit *de Loco*: & habet quindecim species, per Regulas C.D.K. significatas, ut patet in Arte Magna; sicut quando quæritur: Intellectus ubi est? Ad hoc breviter respondendum est, quòd ipse est in subjecto, in quo est, sicut pars in suo toto; non autem conclusus, sed diffusus est in illo: intellectus enim non habet essentiam puntualem, nec lineam, nec superficiem.

I. K. Continet duas Regulas; videlicet *Modalem*, & *Instrumentalem*. Quæstio, & Regula *Modalitatis* habet quatuor species: sicut quando quæritur: Quomodò est intellectus? & quomodò est pars in parte? & partes in toto, & totum in suis partibus? Et quomodò totum transmittit extra se
suam

suam similitudinem? Ad quod respō-
dendum est, quod est subjective per
illum modum, per quem est deduc-
tus per species supradictas: & intelli-
git per illum modum, quem habet in
inveniendo mediū existens inter sub-
jectum, & prædicatum in figuris de-
signatum, multiplicando species pe-
grinas à sensu, & imaginatione ab-
stractas, quæ in suo proprio intelligen-
bili sunt caracterizatae, & intellecte.

2. K. Quæstio, & Regula secunda
K. habet quatuor species; videlicet
quando quæritur: intellectus *Cum quo
est?* & *Cum quo est pars in parte?* &
partes in toto, & *totum in partibus su-
is?* & *Cum quo transmittit suam simili-
tudinem extra?* Ad quod responden-
dum est, quod ipse est cum suis corre-
lativis, sine quibus non potest esse,
nec intelligere. Intelligit enim cum
speciebus.

speciebus peregrinis, de quibus facit
instrumentum ad intelligendum.

Diximus de Regulis, cum quibus
intellectus solvit quæstiones, dedu-
cendo eas per Regulas, respiciendo
quid significant Regulæ, & ejus par-
tes subjectivæ deducendo quæstiones
per Principia, & Regulas, intellec-
tu objectante illam quæstionem du-
bitabilem, cum definitionibus Prin-
cipiorum, eligendo intelligibiliter
affirmativam, aut negativam;

sic quod ipse intellec-

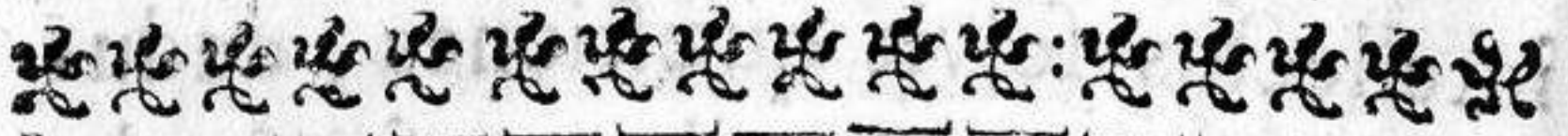
tus sit à dubita-

tione sepa-

ratus.

DE QVINTA PARTE, QVA
est Tabula Generalis.

[bc	dc	ed	et	de	ft	ef	gt	fg	ht	gh	it	hi	kt
[bc	db	cd	tc	de	td	et	ce	fg	tf	ght	g	hi	kh
[bc	tc	cd	td	de	te	et	tf	fg	tg	ght	h	hi	ti
[bc	td	cd	te	de	tf	et	tg	fg	th	ght	i	hi	tk
[bc	db	cc	tc	dc	td	et	ce	fh	tf	git	g	hi	kh
[bc	tc	cc	td	dc	te	et	tf	fh	tg	gith		hi	kti
[bc	td	cc	te	dc	tf	et	tg	fh	th	giti		hi	ktk
[bc	db	cc	cd	dc	de	et	ce	ft	fg	gt	gh	hi	kh
[bc	db	cc	ce	dc	df	et	eg	ft	fh	gt	gi	hi	kh
[bc	td	cc	de	dc	ef	et	fg	ft	gh	gth	hi	hi	kh
[cd	tb	de	tc	ed	td	et	ce	gh	tf	hit	g	hi	kt
[cd	tc	de	td	ed	te	et	ce	fg	tf	ght	g	hi	kt
[cd	td	de	te	ed	tf	et	ce	fg	tg	ght	h	hi	kt
[ct	bc	dc	td	ed	de	et	ce	gt	fg	ht	gh	hi	kt
[ct	bd	dc	ce	ed	df	et	eg	gt	fh	ht	gi	hi	kt
[ct	cd	dc	de	ed	ef	et	ce	gt	gh	ht	hi	hi	kt
[dt	bc	ed	cd	fd	de	gt	ce	ht	fg	it	gh	kt	hi
[dt	bd	ed	ce	fd	df	gt	ce	ht	fh	it	gi	kt	hi
[dt	cd	ed	ce	fd	ef	gt	ce	ht	gh	it	hi	kt	hi
[t	bc	ed	cd	fd	ef	te	fg	tf	gh	t	gh	it	hi

TABVLA GENERALIS.

b c d t	c d e r	d e f t	e f g t	f g h t	g h i t	h i k t
b c t b	c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h
b c t c	c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i
b c t d	c d t e	d e t f	e f t g	f g t h	g h t i	h i t k
b d t b	c e t c	d f t d	e g t e	f h t f	g i t g	h k t h
b d t c	c e t d	d f t e	e g t f	f h t g	g i t h	h k t i
b d t d	c e t e	d f t f	e g t g	f h t h	g i t i	h k t k
b t b c	c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i
b t b d	c t c e	d t d f	e t e g	f t f h	g t g i	h t h k
b t c d	c t d e	d t e f	e t f g	f t g h	g t h i	h t i k
c d t b	d e t c	e f t d	f g t e	g h t f	h i t g	i k t h
c d t c	d e t d	e f t e	f g t f	g h t g	h i t h	i k t i
c d t d	d e t e	e f t f	f g t g	g h t h	h i t i	i k t k
c t b c	d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h t g h	i t h i
c t b d	d t c e	e t d f	f t e g	g t f h	h t g i	i t h k
c t c d	d t d e	e t e f	f t f g	g t g h	h t h i	i t i k
d t b c	e t c d	f t d e	g t e f	h t f g	i t g h	k t h i
d t b d	e t c e	f t d f	g t e g	h t f h	i t g i	k t h k
d t c d	e t d e	f t e f	g t f g	h t g h	i t h i	k t i k
t b c d	t c d e	t d e f	t e f g	t f g h	t g h i	t h i k

D

¶

[

bc

bc

bc

bc

bd

bd

[

bd

bt

[

bc

[

bc

[

cc

cc

cc

[

di

[

dt

[

tb

¶

Tabula ista est subiectum, in quo intellectus se facit universalem, eo quia intelligit, & abstrahit ab ipso multa particularia omnium materialiarum, discurrendo Principia per particularia objective, & Regulas subjective, applicando cuilibet quaestioni viginti rationes, declarando ipsam quaestionem: & à qualibet camera ipsius columnæ abstrahitur una ratio.

Tabula hæc habet septem columnas, ut patet: in quibus implicantur octoginta quatuor columnæ explicatæ in Arte Magna. In ipsa tabula T significat quod litteræ quæ sunt à parte ante T sunt de prima Figura; & quæ sunt post T sunt de secunda Figura. Per Tabulã ipsam intellectus est ascensivus, & descendivus. Ascensivus est, quia ascendit ad priora, & gene-

raliora

raliora. Et est descensivus, quia descendit ad posteriora, & Particularia. Adhuc est copulativus, eó quia copulat columnas; sicut columna B C D. copulatur cum columna C D E. & sic de aliis.

**DE SEXTA PARTE, QUÆ
est de evacuatione tertiæ Figuræ.**

IN Tertia Figura, intellectus evacuat cameras, eó quód abstrahit ab ipsis tantùm, quantùm potest, recipiendo á qualibet camera ea, quæ significant litteræ, ut applicet illa significata ad propositum; & sic facit se applicativum, investigativum, & inventivum. Et de hoc dabimus exemplum de una camera: & sicut sequitur de illa, ita sequitur de aliis.

a. De camera B.C. intellectus haurit duodecim propositiones, dicendo

sic: Bonitas est magna. Bonitas est differens. Bonitas est concordans. Magnitudo est bona. Magnitudo est differens. Magnitudo est concordans. Differentia est bona. Differentia est magna. Differentia est concordans. Concordantia est bona. Concordantia est magna. Concordantia est differens. Factis istis duodecim propositionibus, mutando subiectum in prædicatum, & è converso; sic camera est evacuata ipsis propositionibus.

3. Deinde evacuat eam duodecim mediis: & dicuntur media, eó quia consistunt inter subiectum & prædicatum, cum quibus conveniunt genere, aut specie; & cum istis mediis, intellectus facit se disputativum, & determinativum, ut cum dicitur: omne id, quod magnificatur à magnitudine, est magnum; sed Bonitas magnificatur

nificatur à magnitudine: ergo bonitas est magna. Et sic de aliis.

4. Facta dicta evacuatione, intellectus evacuat ipsam cameram viginti quatuor quæstionibus; eó quia in qualibet propositione sunt duæ quæstiones implicatæ. Et hoc sic:

5. *Bonitas est magna: Utrū bonitas sit magna? Quid est bonitas magna?*

6. *Bonitas est differens? Utrum bonitas sit differens? Quid est bonitas differens?*

7. *Bonitas est concordans: Utrum bonitas sit concordans? Quid est bonitas concordans?*

8. *Magnitudo est bona: Utrum magnitudo sit bona? Quid est magnitudo bona?*

9. *Magnitudo est differens: Utrum magnitudo sit differens? Quid est magnitudo differens?*

10. *Magnitudo est concordans: Utrū magnitudo sit concordans? Quid est magnitudo concordans?*

11. *Differentia est bona: Vtrum differentia sit bona? Quid est differentia bona?*

12. *Differentia est magna: Vtrum differentia sit magna? Quid est differentia magna?*

13. *Differentia est concordans: Utrū differentia sit concordans? Quid est differentia concordans?*

14. *Concordantia est bona: Utrum concordantia sit bona? Quid est concordantia bona?*

15. *Concordantia est magna: Vtrum concordantia sit magna? Quid est concordantia magna?*

16. *Concordantia est differens: Utrū concordantia sit differens? Quid est concordantia differens?*

17. Facta ista evacuatione quæstionū tunc intellectus evacuat cameram cum definitionibus bonitatis, & magnitudinis, & cum tribus speciebus differentiæ, & concordantiæ, ut patet in secunda Figura.

18. Deinde evacuat cameram cū tribus speciebus Regulæ B. & cum quatuor speciebus Regulæ C. Et expedita ista evacuatione, intellectus solvit prædictas quæstiones in illa evacuatione, sequendo conditiones cameræ; affirmando, aut negando: & sic intellectus expellit de camera dubitationes, & consistit in illa quietus, & assertivus: & etiam cognoscit se valde generalē, & artificiatū, & de magna sciētia habituatū.

*DE SEPTIMA PARTE,
quæ est de multiplicatione quartæ
Figuræ.*

Multiplicatio quartæ Figuræ cō-
sistit in hoc; videlicet, quòd
prima camera BCD, in quarta Figu-
ra, sivè Tabula significat, quòd B, u-
nam conditionem habet cum C, ali-
am cum D, . Et C, unam conditionē
habet cum B, aliam cum D, . Et D,
unam conditionem habet cum B, ali-
am cum C, . Et sic sunt in ipsa came-
ra sex conditiones, cum quibus in-
tellectus se conditionat, & disponit
ad investigandum, & inveniendum,
& objiciendum, & probandum, &
determinandum.

2. Post istas sex conditiones intel-
lectus acquirit alias sex conditiones,
volvendo circulum minorem, ponendo
do

do suum E, sub C, circuli mediocris, sub quo erat suum D, . Et quia mutata est camera, ideo mutantur ejus conditiones; & sic intellectus habituat se duodecim conditionibus . Et sic per alias cameras multiplicando columnas, & volvendo illas.

3. Conditiones quas intellectus multiplicat per istum modum sunt difficiles ad numerandum; nam de quolibet camera potest intellectus sic evacuare triginta propositiones, & nonaginta quæstiones: sicut de camera BC, tertiæ Figuræ sunt duodecim propositiones, & 24. quæstiones.

4. Et in isto passu cognoscit se intellectus valde generalem, & artificiatum super alium intellectum ignorantem istam Artem, deducendo ipsum ad multa inconvenientia, & impossibilia. Et sic Sophista coram

tali intellectu non potest stare; eó quód talis intellectus Artista hujus Artis utitur conditionibus primitivis, & naturalibus: Sophista autem secundariis, & extra naturam consideratis: ut patet in Arte Magna.

*DE OCTAVA PARTE,
quæ est de mixtione Principiorum,
& Regularum.*

IN parte ista intellectus miscet unum Principium cum alio, discurrendo quodlibet Principium per omnia Principia, & per omnes species Regularum: & per talem discursum, intellectus habet notitiam de quolibet Principio: & tot vicibus, quot miscet ipsum Principium diversimodé, habet notitiam diversam de ipso: & tot media, quæ intellectus invenit ad concludendam, quis pos-

set

set enumerare? Intellectu evacuante ipsam mixtionem, sicut evacuavit cameram BC, ut supradictum est, Parte sexta.

2. Ista mixtio est centrum, & fundamentum ad inveniendum multas propositiones, quæstiones, & media, conditiones, & solutiones, & etiam objectiones. Sed hoc exemplificare dimittimus intellectui benè intuenti, causa brevitatis; & quia in Arte Magna est declaratus, & exemplificatus modus mixtionis.

3. Ulteriùs hæc mixtio est subiectum, & refugium Artistæ hujus Artis, ut inveniatur in ipsa quidquid vult ad placitum. Nam si indiget aliquo, quod sit de genere bonitatis, discurrat ipsam bonitatem per omnia Principia, & Regulas; & inveniet de ipsa quidquid intelligere voluerit: & sicut di-

cimus de bonitate; ita potest dici de aliis Principiis.

4. Ista mixtio est sic conditionata, & ordinata, sicut una res est distincta ab alia. Nam si discurratur Divina Bonitas per Principia, & Regulas, ipse quidem discursus Divinæ Bonitatis requirit altiores definitiones, & species Regularum, quam discursus bonitatis Angeli: & discursus bonitatis Angeli, quàm discursus bonitatis hominis: & discursus bonitatis hominis, quàm discursus bonitatis leonis: & discursus bonitatis leonis, quàm discursus bonitatis lapidis; & sic de aliis suo modo.

*DE NONA, PARTE, QUÆ
est de Novem Subjectis.*

1. **I**N Arte ista ponuntur novem sub-
jecta in Alphabeto significata,
in qui-

in quibus cadit quidquid est, & extra ipsa nihil est.

Primum subiectum est DEVS per B significatum.

Secundum subiectum est ANGELVS, per C significatum.

Tertium subiectum est COELVM, per D significatum.

Quartum subiectum est HOMO, per E significatum.

Quintum subiectum est IMAGINATIVA, per F significatum.

Sextum subiectum est SENSITIVA, per G significatum.

Septimum subiectum est VEGETATIVA, per H significatum.

Octavum est ELEMENTATIVA, per I significatum.

Ultimum est INSTRUMENTALITAS, per K significatum.

2. Quoniam in Arte Magna quod-

libet subjectū est deductum per Principia, & Regulas; idcirco ipsa hic non discurremus, quia hanc Artē breviorē illā volumus facere; & quia illa deductio in hac Artē est implicata. Propter quod illam dimittimus intellectui benè intuenti; & sufficit exemplum datum in *Tertia Figura*, in qua applicavimus omnia Principia ad bonitatem; & etiam ad intellectum applicavimus omnes Regulas hujus Artis in *quarta parte*, quæ est de Regulis.

3. Tractatum istorum subjectorum consideramus cum *quatuor Conditionibus*, ut per eas intellectus sit conditionatus ad discurrendum subjecta, & prædicata per Principia, & Regulas conditionaliter, secundum quod quodlibet subjectum est conditionatum per suam naturam, & essentiam:

nam Divina Bonitas unam conditionem habet in Deo, & bonitas Angelica, aliam in ipso Angelo; & sic de aliis suo modo.

4. *Prima conditio hæc est, videlicet, ut quodlibet subiectum habeat suam definitionem, cum qua sit differens ab omni alio subiecto. Et si quæraturn aliquid de ipso subiecto, quòd respondeatur tali modo affirmando, vel negando, ut definitiones Principiorum conveniant cum ipsa definitione: & sic de Regulis, sine aliqua læsione Principiorum & Regularum.*

5. *Secunda Conditio est quòd in iudicio, sivè practica conservetur Differentia subiectorum; sicut Divina Bonitas, quæ differt à bonitate Angelica per infinitatem, & æternitatem; eò quia talis bonitas est ei ratio, ut agat bonum infinitum, & æternum;*

bonitas autem Angelica nequaquam;
sed finita, & nova est.

6. *Tertia conditio est*, quòd *Concordantia*, quæ est inter unum subjectum & aliud subjectum non destruat; sicut *Concordantia*, quæ est inter Deum, & Angelum; concordant enim in spiritualitate. Et sic de aliis suo modo potest dici.

7. *Quarta conditio est*, quòd secundum quòd unum subjectum est nobilius, & altius, ei adtribuantur altiora, & nobiliora Principia, & Regulæ, quàm alteri; sicut Deus qui est altius, & nobilius subjectum,

quàm Angelus &c. Et

Angelus quàm

homo,

&c.

Et sic de aliis suo modo.

CAP. I. DE DEO PER PRINCIPIA, & Regulas deducto.

1. DEVS est discurrebilis per Principia, & Regulas: nam Deus est bonus, magnus, &c. De ipso multæ definitiones possunt dari, lato modo definiendo; sed hic ei unam damus: *Deus est ens, quod extra se non indiget aliquo; in ipso namque totaliter sunt omnes perfectiones.* Et cum ista quidē definitione est Deus differens ad omni alio ente: omnia enim alia entia indigent aliquo extra se.

2. In Deo non est aliqua *Contrarietas*, nec *Minoritas*, quia sunt Principia *privativa*, & *defectiva*: Veruntamen in Deo est *Majoritas* respectu aliorum entium, & *Æqualitas* in se: nam æqualia principia habet; videlicet *bonitatē magnitudinem*, & etiam

æqua-

æquales actus, & relationes habent.

3. In Deo est *Differentia* correlativorum, sine qua, ipsi correlativi nequaquam esse possunt, nec Deus absque ipsis posset habere actionem intrinsecam infinitam, & æternam: imò sine ipsis omnes suæ rationes essent otiosæ: quod est valde impossibile.

4. In Deo est *Concordantia*, ut cum ipsa distet multum, & infinite à contrarietate; & sua correlativa conveniant infinite, & æternè in una essentia, & natura; & sic de suis rationibus potest dici.

5. In Deo non est quantitas, nec tempus, nec ullum accidens. Ratio hujus est, quia substantia sua ab omni accidente est segregata; & denudata; nam infinita, & æterna est. Deo sic conditionato per quatuor conditiones antedictas; inde quidem intel-

lectus

lectus intelligit se conditionatum ad intelligendum Deum, & ea quæ de ipso dici possunt, per Principia, & Regulas Deo appropriatas. Adhuc cognoscit, & intelligit quod si Angelus habet naturale posse in re, & sic de aliis: multò magis Deus, cum sit subiectum magis altum: ut patet per locum à *minori ad majus*.

CAP. II. DE ANGELO, PER Principia, & Regulas deducto.

1. ANGELUS est deducibilis per Principia, & Regulas: ipse quidem naturalem bonitatem, magnitudinem, durationem &c. habet. Et diffinitur sic: *Angelus est spiritus corpori non cōjunctus*. In ipso non est cōtrarietas naturalis; nam incorruptibilis est.

2. In ipso est materia de bilibus;

scilicet de *bonificabili*; *magnificabili*
 &c. ut per secundam speciem Regu-
 læ D. significatum est. In Angelo est
majoritas; eò quia est magis similis
 Deo, quàm homo; quia altiora Prin-
 cipia, & Regulas habet, quàm homo.

3. Et in isto passu cognoscit intel-
 lectus, quòd si homo non potest uti
 sensibus, absque organis, non sequi-
 tur propter hoc, quòd Angelus non
 possit agere sine organis; nam Ange-
 lus naturâ est superior. Et in isto passu
 cognoscit intellectus, quòd Angeli
 possunt loqui inter se, & agere in no-
 bis, absque organo, & transire ab uno
 loco ad alium, sine medio, & sic de
 aliis, ut patet per intellectum discursi-
 sum per Regulas.

4. In Angelo est *differentia*: nã su-
 us intellectus, memoria, & voluntas
 differētes sunt inter se. Aequalitas in-

telli-

telligendi, & amandi, & recolendi est in Angelo, ratione objecti supremi, scilicet Dei, qui *aqualiter* est intelligibilis, amabilis, & recolibilis. In Angelo est *minoritas*; nam ex nihilo est creatus.

CAP. III. DE COELO, PER Principia, & Regulas deducto.

I. **C**OELVM habet bonitatem naturalem, magnitudinem, durationem &c. Et definitur sic: *Cælum est prima substantia mobilis*. In eo non est *contrarietas*; non enim est ex Principiis contrariis compositum. In ipso sunt instinctus, & appetitus naturales; & per consequens motus, sine quo non posset habere naturalem instinctum, & appetitum. In eo est Principium; efficiens enim est in inferioribus: & etiam constitutum est ex

sua

sua forma, & materia specificis, ut agat per suam speciem. Suus motus est ei finis, & quies. Cœlum est in suo loco, sicut corpus in sua superficie. Adhuc est in tempore; ipsum namque novum est. Et est etiam in tempore, sicut efficiens in suo effectu. Et sic de aliis suis accidentibus, suo modo.

CAP. IV. DE HOMINE, PER Principia, & Regulas deducto.

1. **H**OMO est compositus ex anima, & corpore; ratione cujus deducibilis est per Principia, & Regulas duobus modis; videlicet modo spirituali, & modo corporali. Et sic definitur: *Homo est animal homificans.*

2. In homine sunt omnia Principia & Regulæ dupliciter, propter dupliciter naturæ, scilicet spiritualis, &

corporalis

corporalis, ex quibus est constitutus. Et ideo est magis generalis, quàm aliud ens creatum, ratione cujus rectè potest dici procul dubio, quòd homo est major pars mundi.

*CAP. V. DE IMAGINATIVA,
per Principia, & Regulas deducta.*

IN Imaginativa sunt Principia, & Regulæ specificè ad imaginandum imaginabilia, sicut in adamante ad attrahendum ferrum. Et definitur sic: *Imaginativa est illa potentia, cui propriè cõpetit imaginari.* Et ideo imaginativa deducta per Principia, & Regulas, quæ conveniunt imaginativæ, est intellectui quidem ratio, ut de ipsa habeat magnam noticiam, & etiam de his, quæ conveniunt ei.

2. Imaginativa abstrahit species à sensatis, cum sensibus particularibus;

&

& hoc cum suis correlativis, per secundam speciem Regulæ C, significatis. Et cum bonitate facit bonas species illas. Et cum magnitudine magnificat illas: sicut quando imaginatur unum magnum montem aureum. Cum minoritate autem minorificat eas, sicut quando imaginatur unum punctum indivisibile,

3. Imaginativa habet instinctum; sicut bruta animalia habent industriam ad vivendū, sicut capra ad evitandum lupum. Imaginativa habet appetitum ad imaginandum imaginabile, ut quiescat in illo, imaginando illud.

4. Sensus particulares utentes sensibilibus impediunt imaginativæ suū actum, quod non potest habere ipsum; sicut videns cum oculis coloratum; tunc temporis imaginativa

non potest habere suum actum, videlicet imaginari non potest imaginativa imaginabile peregrinum, quousque habens oculos, claudit illos: & tunc imaginativa habet suum actum, sive potest habere illum. Videns enim magis attingit coloratum videndo, quam imaginando; nam sensatum est magis circa ipsum sensum; Imaginativa autem mediante sensu, attingit imaginabile.

5. Imaginativa non est ita generalis potentia in sensatis, sicut sensitiva: ut patet per tactivam, cum qua homo tenens in uno, & eodem tempore sentit diversa, & plura, videlicet lapidis ponderositatem, frigiditatem, asperitatem, atque duritiem, Imaginativa autem nequaquam, nisi successivè. Et sic de aliis similibus. Et hæc sufficiant causa brevitatis.

*CAP. VI. DE SENSITIVA PER
Principia, & Regulas deducta.*

1. **P**RINCIPIA & Regulæ sunt in sensitiva per modum specificum; nam unum posse habet per visum, aliud per auditum &c. Et hoc maxime faciunt duæ proprietates, scilicet *instinctus, & appetitus* Et definitur sic: *Sensitiva est potentia, cui proprie competit sentire.*

2. Sensitiva causat sensata cum suis Principiis, & Regulis specificis. Ipsa est *Generalis* per sensum communem; *Particularis* autem per sensus particulares. Per sensum communem habet *correlativa communia*; per Particulares autem sensus habet *correlativa particularia.*

3. Vita radicalis sensitivæ vivit ex vita vegetabili; cum qua est conne-

xa, & in ea plantata, sicut vegetati-
 va in elementativa. Sensitiva per om-
 nes sensus sentit objecta; sicut per vi-
 sum sentit coloratum, & per auditū
 vocem, mediante *affatu* ei nominan-
 te illam; absque enim affatu auditus
 quidem non potest sentire vocem. Et
 in isto passu cognoscit intellectus,
quòd affatus sit sensus.

*CAP. VII. DE VEGETATIVA,
 per Principia, & Regulas deducta.*

1. **I**N Vegetativa sunt Principia, &
 Regulæ specificè, cum quibus
 plantæ agunt secundum suas species,
 in quibus sunt. Piper enim agit secun-
 dum suam speciem, & rosa secundum
 suam, & lilium secundum suam &c.
2. Principia vegetativæ condensio-
 ra sunt, quam sensitivæ Principia: &
 sensitivæ Principia, quam imaginati-

væ, principia . Et definitur sic : *Vegetativa est potentia, cui propriè competit vegetare.* Ipsa quidem sic vegetat elementata suo modo, sicut sensitiva sensit vegetata, sive elementata.

3. Vegetativa transmutat elementativam in suam speciem, per modum generationis, & ex illa vivit, crescit, & nutritur. Vegetativa quidem moritur, elementativa sibi deficiente, sicut lumen moritur in lampade, oleo deficiente.

*CAP. VIII. DE ELEMENTATIVA,
per Principia, & Regulas deducta.*

1. **I**N Elementativa sunt Principia, & Regulæ specificè, cum quibus habet multas species, ut aurum, argentum, & huiusmodi. Et definitur sic : *Elementativa est potentia, cui propriè competit elementare.* Ipsa habet

Correlativa cōmunia, sicut & sensiti-
 va: & sic de suis Particularibus po-
 test dici: videlicet de igne, aëre, a-
 qua, & terra, quæ habēt sua *Correlati-
 va*, sine quibus ipsa elementa esse
 non possunt; sicut & Correlativa abs-
 que elementis non possunt esse, quæ
 sunt ultima fundamenta elementati-
 væ. Et Elementativa per ipsa habet
 punctos, lineas, & figuras: longum,
 latum, profundum, & corpus plenum:
 qualitates, & complexiones, duritiē,
 asperitatem, levitatem, ponderosi-
 tatem &c.

2. Et in isto passu cognoscit intel-
 lectus, quód elementa sunt *actualitèr*
 in elementatis, tamen remisso modo:
 nam aliter elementata non haberent,
 ex quo essent; nec essent de genere
 substantiæ, nec haberent formam,
 materiam, naturam, motum, instinc-
 tum,

tum, longum, latum, plenum, neque appetitum, quòd est valdè impossibile, & absurdum dicere.

*CAP. IX. DE INSTRUMENTATI-
va, per Princip. & Regul. deducta.*

1. **I**STVD subjectū est de *Instrumentalitate*, & consideratur duobus modis, scilicet *naturaliter*, sicut oculus qui est instrumentum ad videndū, & *moraliter*, sicut justitia ad justificā- dum, & martellus ad fabricandum.

2. Instrumentum quidem *naturale* potest cognosci deducendo ipsum per Principia, & Regulas hujus Artis suo specifico modo. Similiter & instrumentum *morale* per eadem Principia, & Regulas suo modo specifico: differūt enim inter se instrumenta *naturalia*, & *moralia*.

3. Talem autem deductionem, si-

vè discursum dimittimus intellectui benè intuenti, & si intellectus Artiste deficit in tali deductione, recurrat ad Artem Magnam, in qua largiùs tractamus de *moralibus*; sed quia de moralibus mentionem fecimus in Alphabeto: idcirco volumus definire instrumenta moralia, ut per *definitiones, & Principia, & Regulas* Artista habeat notitiam de moralibus.

4. Instrumentativa moralis est *potentia*, cū qua moralis agit moralitèr.

5. *Justitia* est habitus, cum quo justus agit justè.

6. *Prudentia* est habitus, cum quo prudens utitur (*facultatibus suis*) prudentèr.

7. *Fortitudo* est habitus, cum quo fortis corde agit virilitèr.

8. *Temperantia* est habitus, cum quo temperatus utitur (*bonis suis*) in agè-

do tēperatè.

Fides

9. *Fides* est habitus, cum quo aliquis credit id esse verum, quod non sentit, nec intelligit.

10. *Spes* est habitus, cum quo aliquis sperat veniam á Domino dari & gloriam, & confidit se in suo bono, & potenti amico.

11. *Charitas* est habitus, cū quo habēs propria bona, illa facit cōmunia.

12. *Patientia* est habitus, cum quo patiens vincit, & non vincitur.

13. *Pietas* est habitus, cū quo pius condolet de langoribus proximi sui.

14. *Avaritia* est habitus, cum quo dives est pauper, & mendicat.

15. *Gula* est habitus, cum quo gulosus est incarceratus in posterum, in infirmitate, & paupertate.

16. *Luxuria* est habitus, cum quo homo utitur suis potentiis indebitè, contra ordinem matrimonii.

17. *Superbia* est habitus, cum quo homo superbus conatur omnibus superesse, & est contra humilitatem.

18. *Acedia* est habitus, cum quo acediosus condolet de bonis alterius & congaudet de malis illius.

19. *Invidia* est habitus, cū quo invidiosus appetit injustè bona alterius.

20. *Tra* est habitus, cum quo iratus ligat suam deliberationem, & libertatem.

21. *Mendaciū* est habitus, cum quo mendax fatur, sive testatur contra rei veritatem.

22. *Inconstantia* est habitus, cum quo inconstans est multifariè variabilis. Dicitur est de novem subjectis de quibus Artista potest habere notitiam discurrendo ipsa per Principia, & Regulas hujus
Artis.

DE X. PARTE QUÆ EST

De Applicatione.

CAP. I.

1. **A**pplicatio dividitur in tres partes. Prima est, quando applicatur implicitum ad explicitum. Secunda est, quando applicatur abstractum ad concretum. Tertia est, quando applicatur quæstio ad loca hujus Artis. Et primò de Prima Parte sic dicimus. Si termini quæstionis sunt impliciti, applicentur ad terminos hujus Artis explicitos. Sicut quando quæritur: *Vtrum Deus sit?* Aut *Vtrum Angeli sint?* Et sic de aliis, applicentur ad bonitatem, magnitudinem &c. Videlicet: *Vtrum sit bonum, magnum &c. esse Deum: & esse Angelum.*

2. De Secunda Parte sic dicendum est. Si termini quæstionis sunt abstra-

Et, applicentur ad suos terminos cōcretos: sicut bonitas ad bonum, magnitudo ad magnum, color ad coloratum, & sic de aliis: & videatur per quem modum se habent terminus abstractus & terminus concretus, discurrendo per Principia, & Regulas.

3. Tertia Pars, quæ est de applicatione ad loca, dividitur in tredecim partes, quæ sunt hæ, videlicet: *Prima figura, Secunda figura Tertia figura, Quarta figura, Diffinitiones, Regule, Tabula, Evacuatio tertiæ figuræ, Multiplicatio quartæ figuræ, Mixtio Principiorum & Regularum, Novem subiecta, Centum formæ, & Quæstiones.* Istis partibus prenomminatis applicentur materiæ quæstionum, secundum quòd eis competit. Nam si materia Quæstionis competit Primæ figuræ, ipsa applicetur ad primam fi-

guram : & solutio quæstionis hauriatur à textu ipsius figuræ ; tali modo affirmando, aut negando, quòd textus remaneat illæsus. Et sicut diximus de Prima figura, ita potest dici de aliis partibus suo modo. Et hæc de applicatione sufficiant, causa brevitatis. Et si intellectus Artistæ deficit in applicando terminos, recurrat ad Artem Magnam: nam in ea de his largiùs pertractatur.

DE CENTVM FORMIS.

CAP. II.

IN ista parte ponuntur centum formæ, cum eorum definitionibus, ut subiectum extendatur ad intellectum. Nam per formarum definitiones, intellectus quidem erit conditionatus ad discurrendum illas per Principia, & Regulas: & per talem discursum,

cursum, intellectus habebit notitiam de formis positis in quæstionibus. Ideo centum formæ, cum suis definitionibus sunt hæ.

1. *Entitas* est causa, ratione cujus aliquod ens causat aliud ens.
2. *Essentia* est forma, ab esse abstracta, & in eo sustentata.
3. *Unitas* est forma, cui propriè cōpetit unire.
4. *Pluralitas* est forma aggregata ex pluribus differentibus numero.
5. *Natura* est forma, cui propriè competit naturare.
6. *Genus* est ens consideratum, & valdè confusum, quod de pluribus differentibus specie prædicatur.
7. *Species* est ens, quod de pluribus numero differentibus prædicatur.
8. *Individuitas* est ens, quod magis distat à genere, quàm aliud ens.

9. *Proprietas* est forma, cum qua agens specificè agit.

10. *Simplicitas* est forma, quæ magis distat à cōpositione, quā aliud ens.

11. *Compositio* est forma aggregata ex pluribus essentiis.

12. *Forma* est essentia, cum qua agens agit in materia.

13. *Materia* est essentia simpliciter passiva.

14. *Substantia* est ens per se existēs

15. *Accidens* est forma non per se existens: nec ad suum finem principaliter se habens.

16. *Quantitas* est ens, ratione cuius subiectum est quantum: & cum ea ipsum agit quantum.

17. *Qualitas* est ens, ratione cuius principia sunt qualia.

18. *Relatio* est forma respectiva ad multa diversa, sine quibus non potest esse

Actio

19. *Actio* est forma inhærens passo
20. *Passio* est ens subjacens actioni, & illam sustinens.
21. *Habitus* est forma, qua subiectum induitur.
22. *Situs* est positio partium rectè & debitè ordinatarum in subiecto, in quo sunt,
23. *Tempus* est ens, in quo entia creata sũt incepta & mota. Vel *Tempus* est ens, ex multis nunc constitutum, secundùm ante, & post.
24. *Locus* est accidens, per quod entia sunt locata. Vel *Locus* est accidens superficies ambiens, & continēs immediatè partes intraneas corporis.
25. *Motus* est instrumentum, cum quo movens movet motum. Vel *Motus* est id, quod sapit naturam principii, medii, & finis.
26. *Immobilitas* est ens nullum ap-

petitum habens ad movendum.

27. *Instinctus* est figura, & similitudo intellectus. Vel *Instinctus* est regulatio naturaliter innata á principiis inhærentib⁹, ad naturalē operationē.

28. *Appetitus* est figura, & similitudo voluntatis. Vel *Appetitus* est habitus, cum quo agens appetit finem, si-
vè quietem.

29. *Attractio* est forma, cum qua attrahens attrahit attractum. Vel *Attractio* est quædam forma habens instinctum, & appetitum attrahendi aliquid ad subiectum.

30. *Receptio* est forma, cum qua recipiens recipit receptum. Vel *Receptio* est quædam forma habens instinctum, & appetitum recipiendi aliquid in subiecto.

31. *Phantasma* est similitudo abstracta á rebus per imaginationem.

Plenitudo.

32. *Plenitudo* est forma á vacuitate remota.

33. *Diffusio* est forma, cum quà diffundens diffundit diffundibile.

34. *Digestio* est forma, cum qua digerens digerit digestibile.

35. *Expulsio* est forma, cum qua natura expellit ea, quæ non competunt subiecto.

36. *Significatio* est revelatio secretorum, cum signo demonstratorum.

37. *Pulchritudo* est quædam forma speciosa recepta á visu, vel ab auditu, vel imaginatione, vel conceptu, vel delectatione.

38. *Novitas* est forma, ratione cuius subiectum habituatur novis habitibus.

39. *Idea* in Deo est Deus: in novitate autem est creatura.

40. *Metaphysica* est forma, cum qua

intellectus humanus denudat subiectum ab accidentibus.

41. *Ens in potentia existens* est forma in subiecto existens, absque motu, quantitate, qualitate, & huiusmodi.

42. *Punctivitas* est essentia puncti naturalis, existentis minoris partis corporis.

43. *Linea* est longitudo constituta ex pluribus punctis continuis, cujus extremitates sunt duo puncta.

44. *Triangulus* est figura habens tres angulos, tribus lineis contentos.

45. *Quadrangulus* est figura habens quatuor angulos rectos.

46. *Circulus* est figura, linea circulari contenta.

47. *Corpus* est substantia punctis, lineis, & angulis plena.

48. *Figura* est accidens constitutum ex situ, & habitu.

49. *Generales rectitudines* sūt sex, quibus corpus est centrum, per lineas diametrales.

50. *Monstruositas* est deviatio motus naturæ.

51. *Derivatio* est subjectum generale, per quod particulare descendit ab universali.

52. *Vmbra* est habitus privationis lucis.

53. *Speculum* est corpus diaphanū dispositum ad recipiendum omnes figuras ei præsentatas.

54. *Color* est habitus per figuram contentus.

55. *Proportio* est forma, cui propriè competit proportionare.

56. *Dispositio* est forma, cui propriè competit disponere.

57. *Creatio* in æternitate est idea: in tempore autem est creatura.

58. *Prædestinatio* in sapientia Dei est idea : in creatione autem est creatura.

59. *Misericordia* in æternitate est idea: in prædestinato autem est creatura.

60. *Necessitas* est forma, quæ aliter se habere non potest : & necessitatum est ens continens illam.

61. *Fortuna* est accidens inhærens subjecto: & fortunatus est homo dispositus ad illam.

62. *Ordinatio* est forma, cui proprium est ordinare: Ordinatam autem est suum proprium subjectum.

63. *Consilium* est dubitabilis propositio: Et consultus est sua quies.

64. *Gratia* est forma primitiva in gratiato posita, sine gratiati merito.

65. *Perfectio* est forma cui proprie competit perficere in subjecto perfecto.

66. *Declaratio* est forma, in qua intellectus quiescit distinguendo: declaratum autem est suum subiectum, in quo declaratio est habitus.

67. *Transsubstantiatio* est actus naturæ in transsubstantiato denudato formâ antiquâ, & induto novâ.

68. *Alteratio* est forma nata in alterato.

69. *Infinitas* est forma habens actum infinitum, ab omni finito remota.

70. *Deceptio* est habitus positivus decipientis, & est habitus privativus decepti.

71. *Honor* est habitus activus in honorante; passivus autem in honorato.

72. *Capacitas* est forma, cum qua capax tantum potest continere, & recipere, quantum potest ei evenire.

73. *Existencia* est forma, cum qua existens existit id, quod est: *Agentia*

autem est forma movens existentem ad terminum ad quem.

74. *Comprehensio* est similitudo infinitatis: & *Apprehensio* finitatis.

75. *Inventio* est forma, cum qua intellectus invenit inventum.

76. *Similitudo* est forma, cū qua assimilans assimilat sibi suū assimilatū.

77. *Antecedens* est forma causans consequens: *Consequens* autē est subiectum, in quo antecedens quiescit.

78. *Potentia* est forma, cum qua intellectus attingit objectum: *Objectū* autem est subiectum, in quo intellectus quiescit: *Actus* veró est connectio potentiaē, & objecti.

79. *Generatio* in creaturis est forma, cum qua agens causat formas novas. *Corruptio* est forma, cum qua corrumpens privat formas antiquas: *Privatio* autē existit in medio ipsarū.

80. *Theologia* est sciencia, quæ loquitur de Deo.

81. *Philosophia* est subjectum, per quod intellectus se contrahit ad omnes scientias.

82. *Geometria* est ars inventa ad mensurandum lineas, angulos, & figuras.

83. *Astronomia* est ars, cum qua Astronomus agnoscit virtutes, & motus, quos Cœlum habet in inferioribus effective.

84. *Arithmetica* est Ars inventa ad numerandum multas unitates.

85. *Musica* est ars inventa ad ordinandum multas voces concordantes in uno cantu.

86. *Rethorica* est ars inventa, cum qua Rethoricus ornat, & colorat sua verba.

87. *Logica* est ars, cum qua Logicus

invenit naturalem conjunctionem inter subjectum, & predicatum.

88. *Grammatica* est ars inveniendi modū rectē loquēdi, rectēq; scribēdi.

89. *Moralitas* est habitus ad agendum bonum, sive malum.

90. *Politica* est ars, cum qua Burgenfes procurant publicam utilitatem civitatis.

91. *Ius* est actus regulatus in homine de justitia habituato.

92. *Medicina* est habitus, cum quo medicus procurat sanitatē patientis.

93. *Regimen* est forma, cum qua Princeps regit populum suum.

94. *Militia* est habitus, cum quo miles juvat Principem, ut justitiam possit tenere.

95. *Mercatura* est habitus, cum quo mercator scit emere, & vendere.

96. *Navigatio* est ars, cum qua nau-

tae per mare sciunt navigare.

97. *Conscientia* est forma, cum qua intellectus affligit animam de commissis.

98. *Prædicatio* est forma, cum qua Prædicator informat populum ad habendū bonos mores, evitando malos

99. *Oratio* est forma, cum qua orans loquitur Deo sanctificè.

100. *Memoria* est ens, cum quo sunt recolibilia.

DE XI. PARTE QUÆ EST

De Questionibus.

CAP. I.

1. **H**Æc undecima pars dividitur in duodecim partes, seu loca disposita, & proportionata ad questiones, secundum materiæ diversitatem, ex qua sunt; nam in uno loco, sive parte est significata solutio unius

quæstionis, & in alio loco solutio alterius quæstionis. Propter quod diversimodè applicabimus quæstiones ad prædicta loca. Et hoc duobus modis: videlicet faciemus aliquas quæstiones, quas solvemus; & alias quas non solvemus; sed dimittemus Artista benè intuenti, ut ipse benè abstra- hat solutionē ab illa parte, sive loco, cui quæstiones trāsmittemus; nā in illa parte, sive loco solutio est significata.

2. Hic verò paucas quæstiones faciemus, & solvemus, causâ brevitatis: nam hæc Ars abstracta est ab Arte Magna, ut ipsa brevius tractetur; & ut intellectus, sub paucis, apprehendat multa, sicque sit magis universalis: & per solutiones quæstionum hic positas, seu datas, poterit dari solutio aliarum quæstionum suo modo.

3. Loca, sive partes, ad quas transf-

mit.

mittimus quæstiones, sunt 12. ut jam
 suprâ, initio Capitis dictum est; vi-
 delicet, *Prima figura, Secunda figura,*
Tertia figura, Quarta figura, Definitio-
nes, Regula, Tabula, Evacuatio tertiæ
figura, Multiplicatio quarta figura,
Mixtio Principiorum, & Regularum,
Novem Subjecta, Centum Formæ. Et
 primò de prima parte, sive loco di-
 cemus.

DE QUÆSTIONIBVS PRIMÆ
Figura.

CAP. II.

1. **Q**uæritur. Utrum sit aliquod
 ens, in quo subjectum, & præ-
 dicatum convertantur in identitate
 essentiæ, naturæ, & numeri per to-
 tam primam figuram? Et respondē-
 dum est, quod sic: nam aliàs conver-
 sio subjecti, & prædicati, & æquali-

tas essent destructæ absolutè, & æternitas esset superiùs per infinitatē durationis; & sua Bonitas, Magnitudo, Potestas &c. essent inferiùs per finitatem; quod est impossibile.

2. Quæritur: Quid est illud ens, in quo subjectum, & prædicatum convertuntur? Et respondendū est, quòd Deus est illud ens; talis enim conversio non potest esse nisi in subjecto infinito, & æterno.

3. Quæritur: Utrū Bonitas Divina habeat in se magnā bonificationē, sicut Divinus Intellectus Intellectionē?

4. Quæritur: Quare Deus habet in se ita magnā agentiā, sicut existentiā?

5. Quæritur: DEVS de quo potest tantum, quantum ipse est?

6. Quæritur: Quare homo, & animal non convertuntur? Et ad hoc respondendum est, ex eo, quia con-

versio

versio non potest fieri inter majus, & minus, sed inter æqualia.

7. Quæritur: Utrum in Angelo sua potestas, intellectus, & voluntas convertantur? Et dicendū est, quòd non; alioquin ipse posset habere ita infinitum actum, & æternum, sicut Deus.

DE QUESTIONIBVS SECUNDA
de Figura.

CAP. III.

1. **Q**uestiones Secundæ Figuræ tribus modis possunt fieri: sicut homo, & leo, qui per differentiam differunt specie, & per concordantiam conveniunt Genere, & per Contrarietatem cōtrariantur; videlicet per corruptibile, & incorruptibile: & sic de aliis suo modo.

2. Quæritur: Utrum Differentia sit magis generalis quàm Concordan-

ria, & quàm contrarietas? Ad quod dicendum est, quòd sic; eó quia ubicunque est contrarietas, est differentia; sed non è converso in omnibus: in multis enim reperitur differentia, & concordantia; in illis tamè non est contrarietas naturalitèr, sicut in entibus spiritualibus.

3. Quæritur: Quod est majus principium, concordantia, aut contrarietas? Dicendum est, quòd concordantia: à concordantia enim descendunt principia positiva; à contrarietate, privativa.

4. Queritur: Utrum ista definitio, sit magis ostensiva, dicendo, sic: *homo est animal homificans; vel homo est ens, cui propriè competit homificare: quàm ista, homo est animal rationale mortale?* Et dicendum est, quòd sic. Ratio hujus est, quia homificare soli homini

competit; rationabilitas autem, & mortalitas conveniunt multis.

5. Per Triangulū *Principii, Medii,* & *Finis* possunt fieri quæstiones tribus modis. *Primus modus* est, quando quæritur: Quare est una prima causa, & non plures? Cui respondendū est, ex eo, ut unus finis sit infinitus.

6. *Secundus modus* est, quando quæritur: Vtrum medium existens inter subiectum, & prædicatū habeat quantitatem continuam, aut discretam? Et est dicendum, quòd continuam habet respectu medii extremitatis; discretam autem respectu medii conjunctionis, & mensurationis.

7. *Tertius modus* est, quando quæritur: Qualis finis est ultimus in subiecto? Et est respondendum, quòd finis proprius; sed non appropriatus.

8. Per Triangulum *Majoritatis, Æ-*
qualita-

Æqualitatis, & Minoritatis possunt fieri quæstiones tribus modis. Per Majoritatem, sicut quando quæritur: Quare Deus est supra Angelum, & Angelus supra hominem? Et respondendum est, quòd Deus est supra Angelum, eò quia Bonitas Divina, Magnitudo &c. distant per infinitatē à quãtitate, & per æternitatem à tempore: Bonitas autem Angeli, & Magnitudo &c. non; sed ipsa in Angelo sunt supra bonitatem, & magnitudinem hominis &c. eò quia in subiecto, in quo sunt, distant à divisione, & successione; sed Bonitas, Magnitudo &c. corporis hominis non.

9. *Secundus modus* est, quando quæritur: In anima quare intellectus, voluntas, & memoria sunt æquales per essentiam? Cui respondendum est, quòd ex eò, quia prima causa per æqualita-

qualitatem suæ bonitatis, magnitudinis &c. est intelligibilis, amabilis, & recolibilis æqualiter. Et in isto passu cognoscit intellectus, quód demonstratio potest fieri tribus modis; videlicet *propter quid*, aut *per quia*, aut etiam *per æquiparantiam*.

10. *Tertius modus* est, quando queritur: *Quare peccatum est magis circa nihil quàm aliud ens?* Et dicendum est, quód propter hoc, quia magis repugnat fini essendi.

11. *Quæritur: Utrum Differentia, quæ est inter sensuale, & sensuale, sit major, quàm illa, quæ est inter sensuale, & intellectuale; & quàm illa, quæ est inter intellectuale, & intellectuale.*

12. *Adhuc quæritur: Utrum Differentia, quæ est inter principium, & medium sit major, quàm illa, quæ est inter medium, & finem.*

13. Et similiter potest quæri de differentia, quæ est inter substantiam, & substantiam &c. Et respondendum est per ea, quæ sunt significata in triangulis supradictis subjective, & objective mediante regula B.

DE QUÆSTIONIBVS TERTIÆ

Figura.

CAP. VI.

1. **D**ictum est in Tertia Figura, quod quodlibet Principium applicatur alteri; & ideo quæritur Utrum Contrarietas sit tantum applicabilis bonitati, magnitudini &c. quantum Concordantia? Et dicendum est quod non; Contrarietas enim applicatur eis privando, & contrarian-do; Concordantia autem ponendo, & concordando.

2. Dicitur etiam in Tertia figura, quod

quód bonitas est magna; & ideo
quæritur: Quid est bonitas magna?
Et respondendum est, quód bonitas
magna est illa, quæ absque contrarie-
tate, & minoritate convenit cum om-
nibus principiis, & suis correlativis.

3. Quæritur: Bonitas ubi est? Vade
ad camerã BI, & respicies significata.
Quæritur: Bonitas de quo est? Quæritur:
Bonitas quomodo est? Vade ad came-
rã BD, pro 1. & BK, pro 2. & acci-
pies earum significata: & sic de aliis.
Iterum quæritur: Quando est intelle-
ctus universalis, & particularis.

DE QUÆSTIONIBVS QUARTÆ

Figuræ.

CAP. V.

1. **Q**uæritur per Cameram BCD,
Vtrũ aliqua bonitas sit mag-
na infinite, sicut æternitas? Et respõ-
dendum

dendum est, quód sic: alioquin tota magnitudo æternitatis non esset bona, per cameram BEF.

2. Queritur: Vtrum Deus sit ita potens per suam bonitatem, sicut per suum intellectum? Vade ad prædictã cameram, & respice significata suorum correlativorum, & suarum definitionum.

3. Queritur: Vtrum Angelus producat Angelum, cum sit superius: sicut homo producit hominem, qui est inferius? Respondendum est, quód non; quia evacualet suã essentiam. Angelus enim nõ recipit augmentum ab extra; homo autem sic, ratione corporis.

DE QUÆSTIONIBVS PER DEFINITIONES PRINCIPIORVM.

CAP. VI.

1. Queritur: Vtrum Deus sit ens necessarium?

Quæsti.

2. Quæritur: Vtrum unitas possit esse infinita absque actu infinito.

3. Quæritur: Vtrum sit unus Deus singularis.

4. Quæritur: Vtrum Deus possit esse malus? Vade ad definitionem bonitatis, magnitudinis, &c. & tene ea, quæ tibi significat: nam si bonitas est magna, & æterna; jam necessarium est, quod bonitas sit ratio bono, magno, & æterno, quod producat bonum, magnum, & æternum. Et sic de aliis questionibus, quæ possunt fieri per definitiones principiorum.

DE QUÆSTIONIBVS PER
Regulas.

CAP. VII.

1. Quæritur: Vtrum credere præcedat intelligere?

2. Quæritur: Quæ definitio sit melior,

lior, & clarior; aut quæ datur per potentiam, & suum specificum actum; aut illa, quæ datur per genus, & differentiam? Et respondendum est, quod illa, quæ datur per potentiam, & suum specificum actum; per hanc enim habetur cognitio subiecti, & actus ejus specifici: per alteram autem nequaquam; sed partium tantum.

3. Quæritur: Vtrum potentia extra suam essentiam habeat actum?

4. Quæritur: Vtrum intellectus sit agens in memoria, & in voluntate patiens.

5. Quæritur: Vtrum intellectus possit habere objectum absque sensu?

6. Quæritur: Vtrum Divina Potestas possit habere actum infinitum?

7. Quæritur: Vtrum actus esse possit sine differentia?

8. Quæritur: Utrum actus sit possessus á potentia, aut ab objecto, aut ab utroque?

9. Quæritur: Vtrú substántia possit per se existere, absque suis causis?

10. Quæritur: Utrum voluntas habeat posse in intellectu per credere; & intellectus in voluntate per intelligere?

11. Quæritur: Utrum in anima voluntas, & memoria sint æquales?

12. Quæritur: Utrum intellectus absque suis correlativis possit esse universalis, aut particularis?

13. Quæritur: Utrum intellectus quando facit scientiam, faciat ipsam per proprietatem, & differentiam?

14. Quæritur: Utrum intellectus disponat amare, & memorari; & e converso?

15. Quæritur: Utrum intellectus

in uno; & eodem tempore possit credere, & intelligere?

16. Quæritur: Vtrum intellectus in seipso faciat scientiam?

17. Quæritur: Quomodo intellectus facit speciem?

18. Quæritur: Vtrum intellectus cum sua specie imperet voluntati, & memoriæ, quòd objectent illam speciem? Sicut applicavimus quæstiones Regularum ad intellectum, sic possunt applicari ad alias potèntias suo modo.

DE QUÆSTIONIBVS TABVLÆ.

CAP. VIII.

1. Quæritur: Utrum mundus sit æternus? Vade ad columnã BCD, & teneas negativam. Et invenies in *camera* BCTB, quòd si mundus æternus est, multæ sunt æternitates specie differentes: & con-

cordantes sunt per *cameram* BCTC,
 contra *cameram* BCTD. quod est im-
 possibile. Unde sequitur, quòd de
 quæstione, negativa est tenenda. Et
 hoc probat Regula B.

2. Quæritur: Utrum Deus possit
 esse tantum infinitus per suam mag-
 nitudinem, quantum per suam æter-
 nitatem? Vade ad columnam CDE,
 & ad *cameram* CDTC, tenendo af-
 firmativam, contra *cameram* CDTD.

3. Quæritur: Utrum Deus tantum
 possit per eternitatem, quantum per
 intellectum? Vade ad *columnam* DEF,
 & ad *cameram* DETD.

4. Quæritur: Utrum Deus sit ita
 potens per suum posse; sicut per su-
 um intelligere, & amare? Vade ad
cameram EFTE, & per *camerã* EFTF,
 & per *cameram* EFTG, quousque to-
 ta *columna* sit evacuata.

5. Quæritur: Vtrum in Deo suus intellectus, & voluntas sint maiores, quàm sua virtus? Vade ad *columnam* FGH, & tene negativam, per omnes *cameras* ipsius *columnæ*: hauriendo significata *camerarum*.

6. Quæritur: Vtrum Divina Veritas sit ita virtuosa per æqualia *Correlativa*, sicut Divina Voluntas? Vade ad *columnam* GHI, & tene affirmativam per omnes *cameras* ipsius *columnæ*.

7. Quæritur: Vtrū in Deo sua Virtus, sua Veritas, & sua Gloria habeant illud, per quod sunt æquales, & à tempore, loco, & minoritate remote? Vade ad *columnā* HLK, & tene affirma-

tivam, per om-

nes *came*

ras.

DE QUÆSTIONIBVS EVACVA-
tionis Tertiæ Figuræ.

CAP. IX.

IN camera B C, dictum est quód
Bonitas est magna. Modó queri-
tur: Vtrú Bonitas sit magna; & quid
est sua magnitudo; & Bonitas & Mag-
nitude in quo concordant? Et Vtrum
possint concordare, absq; differentia?
Et respondendum est, quód Bonitas
est magna, ut patet per definitionem
Magnitudinis. Et sua magnitudo est
habere *Correlativa*, ut per secundam
speciem regulæ C, patet. Et concor-
dant, quia bonitas est magna per mag-
nitudinem; & è converso. Iam veró
concordare nequaquam possent,
absque differentia suorum Correlati-
vorum. Et hæc de evacuatione Ter-
tiæ Figuræ sufficiant, causá brevitatis.

tis; nam per hæc, quæ de ea diximus, potest Artista solvere, facere & quæstiones per alias cameras.

DE QUÆSTIONIBVS MULTIPLICATIONIS quarta Figura.

CAP. X.

I. **Q**Uæritur: Per quem modum intellectus conditionat se ad essendum generalem, per generale intelligere? Vade ad multiplicationem *Quarta Figura*, & vide per quem modum intellectus multiplicat *Conditiones*, cum quibus ipse multiplicat objecta, & suum intelligere; ut per multas, & magnas scientias sit generalis, & multis habitibus indutus. Et hæc de multiplicatione

Quartæ Figure sufficiant,
causâ brevitatis.

***

DE QUÆSTIONIBVS MIXTIO-
nis Principiorũ, & Regularũ.

CAP. XI.

B. **Q**uæritur: Utrum Bonitas sit discurrebilis per Magnitudinem Durationẽ, &c. & è conuerso? Respondendum est, quòd sic; ut significatum est per Tertiam Figuram, faciendo de subiecto prædicatum.

C 3. Quæritur: Quid est Bonitas in magnitudine, duratione &c? Respondendum est, quod in Magnitudine est magna, in Duratione durabilis &c.

C 4. Quæritur: Quid habet Bonitas in magnitudine &c.? Dicendũ est, quòd in ipsa habet sua Correlativa magna, & in duratione durabilia. Et sicut exemplificavimus de bonitate, ita potest exemplificari de aliis Principiis suo modo. Et hæc de mixtione sufficiant.

DE QUÆSTIONIBVS NOVEM
 Subjectorum, & primò de DEO.

CAP. XII.

B. **Q**uæritur: Vtrum Deus sit? Et
 respondendum est quòd sic:
 ut probatũ est in quæst. Primæ Figure.

C 1. Quæritur: Quid est DEVS?
 Et respondendum est, quòd Deus est
 Ens, qui tantum agit in se ipso, quan-
 tum ipse est.

C 2. Per secundã speciem Regulæ
 C. Quæritur: Quid habet Deus in se
 essentialitèr? Ad quod respondendũ
 est, quòd habet suos Correlativos,
 sine quibus non posset habere inimmẽ-
 sas, & æternas rationes.

C 3. Per tertiam speciem Quæri-
 tur: Quid est Deus in alio? Ad quod
 dicendum est, quòd ipse est creans,
 gubernans, & huiusmodi.

C 4. Per quartam speciem Regule C. Queritur: Quid habet Deus in alio? Et dicendum est, quod habet in mundo posse, & dominium: & in hominibus iudicium, & actum gratiæ, misericordiæ, humilitatis, patientiæ, & pietatis. Et hæc de Deo sufficiant, causâ brevitatis.

DE QUÆSTIONIBVS ANGELI.

CAP. XIII.

B. Queritur: Vtrum Angeli sint? Et respondendum est, quòd sic. Si enim id, quod minùs videtur Deo simile, est; multò magis id, quod magis videtur esse simile Deo, est. Adhuc, si aliquid est, quod est compositum ex intellectuali, & corporali; multò magis id, quod est compositum ex intellectuali, & intellectuali est. Ampliùs; si Angeli quidem non esset,

Scala Differentia, & Concordantia esset evacuata; & per consequens mundus: quod est impossibile.

D 1. Queritur: Angelus de quo est? Et cuius est? Respondendum est per Regulam D. quod est de se ipso: sua enim essentia non potest esse punctualis, neque linealis.

D 2. Et per secundam speciem eiusdem Regule est de suis Correlativis spiritualibus; scilicet de suis *tivis, bilibus, & are*, ex quibus est compositus. Per *tiva* est activus; & per *bilis* est receptivus; & *are* est actus existens inter *tiva, & bilis*.

D 3. Per tertiam speciem est dicendum, quod Angelus est Dei.

Et hæc de Angelis, causâ
brevitatis suf-

ficient.

***

DE

DE QUÆSTIONIBVS COELI.

CAP. XIV.

1. **Q**uæritur: Utrum Cœlū moveat se ipsum? Et respondēdū est, quod sic: ut sua Principia habeant Correlativa substantialia, & propria per suas constellationes.

2. **Q**uæritur: Utrū cœlum moveat se ad locū? Et respondendū est, quod sic, in se circulariter; sed non extra se. Ratio hujus est, quia extra se nullam actionē habet, nec habere potest.

3. **Q**uæritur: Utrum Angelus moveat cœlum? Et respondendum est, quod non: quia si moveret, jam *tiva* correlativorum cœli essent inferiūs, & *bilia* superiūs. Et etiam per suam formam non moverent elementa, nec elementata; sed per suam materiam: quod est impossibile.

4. **Quæritur:** Vtrum cœlum habeat animam motivam? Et dicendū est, quod sic: nam aliter sensitiva, & vegetativa non haberent animas motivas: nec elementa haberent motum.

E 1. **Quæritur:** Per Primā speciem Regulę E. Quare est cœlum? Et dicendum est, quod ex eo, quia de sua forma & materia est constitutum.

E 2. **Per secundam speciem Regulę E. Quæritur:** Quare est cœlum? Et dicendum est, ut entia inferiora possint habere motū. Et hæc de cœlo sufficiant, causâ brevitatis.

DE QUÆSTIONIBVS HOMINIS.

CAP. XV.

1. **Q**uæritur: Vtrum homo de Deo possit habere maiorem notitiam affirmando, an negando? Et respondendum est, quòd affirmando:

Deus

Deus enim non est per illa, sine quibus ipse est; sed per illa, sine quibus ipse esse non potest.

2. Queritur: Quare homo agit per formam specificam? Vade ad secundam speciē Regulę E, & ibi est solutio implicata.

3. Queritur: Utrum homo augmētans suos actus, augmentet suam essentiam? Et respondendum est, quòd nullus homo agit se ipsum.

4. Queritur: Quando homo desiderat recolere, & non potest recolere, quis istorum deficit prius; an memoria, an intellectus? Dicendum est, quòd memoria; ipsa enim citius reddit speciē antiquam naturalitèr intellectui, quàm voluntati.

5. Queritur: Anima & corpus quomodo componunt hominem? Et dicendum est, quod in homine bonitas

corporalis, & spiritualis componunt unam bonitatem: & sic de aliis.

6. Queritur: Quid est vita hominis? Ad quod respondendum est, quod est illa forma, que composita est ex vegetativa, sensitiva, imaginativa, & ratiocinativa.

7. Queritur: Quid est mors hominis? Et respondendum est, quod disjunio potentie elementative, vegetative, sensitive, imaginative, cum ratiocinativa.

8. Queritur: Vtrum homo sit visibilis? Et dicendum est, quod non: visus enim non potest videre, nisi colorem, & figuram.

9. Queritur: Vtrum in homine intellectus, & memoria sint eadem potentia? Ad quod respondendum est, quod non: quia si essent eadem potentia, jam intellectus non esset successivus

cessivus

cessivus in acquirendo species; nec traderet illas oblivioni; neq; etiã eas ignoraret. Itẽ, quia nimis esset fortis in objecto, contra libertatem voluntatis. Et hæc de homine sufficiant, causã brevitatis.

DE QVÆSTIONIBVS IMAGINATIVÆ.

CAP. XVI.

1. **Q**uæritur: Vtrum Imaginativa imaginetur imaginabilia suo modo, sicut sensitiva sentit sensibilia?
2. Quæritur: Quæ est causa, quare Imaginativa abstrahit species à sensibilibus?
3. Quæritur: Quid est Imaginativa?
4. Quæritur: Vtrum Imaginativa habeat correlativos?
5. Quæritur: Vtrum Imaginativa augmentet se, augmentando suũ adũ?
6. Quæritur: Verũ Imaginativa sit

altior potentia, quàm sensitiva?

7. Quæritur: Utrū Imaginativa habeat instinctū, & appetitū específicos?

8. Quæritur: Sensitiva, per quem modū impediatur actum imaginative?

9. Quæritur: Quare Imaginativa non est ita potens in sensibilibus, vel sensatis, sicut sensitiva? Vade ad subiectum imaginative, part. 9. cap. 5.

Artis Bre.

10. Quæritur: Utrū sensitiva sentiat imaginativam? Et respondendum est, quod potentię inferiores non agunt in superiores.

DE QUÆSTIONIB. SENSITIVÆ.

CAP. XVII.

1. Quæritur: Quæ potentia istarū sentiat famem, & sitim; gustus, aut tactus? Et respondendum est, quod illa, quæ magis disponit objectū.

2. Quæritur: Vtrum gustus sic sensiat famem, aut sitim cum instinctu, & appetitu, sicut visus, coloratum cum colore? Vade ad secundam speciem regulæ C. part. 4. cap. 2. *Artis Bre.* idem dic. de gustu, quod ibi de intellectu dicitur.

3. Quæritur: Sensitiva, ex quo sensat sensata? Et respondendum est, quod quilibet sensus particularis sensat suum sensibile per formam specificam: sicut subjectum coloratum subsistens crystallo colorat ipsam.

4. Quæritur: Vtrum sensitiva habeat quantitatem punctualem, & linealem? Respondendum est, quod sensitiva ita citò attingit objectum de longè, sicut de propè.

5. Quæritur: Vtrum sensitiva sicut habet sensum cõmunẽ, sic habeat cõmunẽ potestatem, instinctum, & appetitum?

6. Quæritur: Quid est sensitiva?
7. Quæritur: Sensitiva cum quibus est communis, & particularis?
8. Quæritur: Sensitiva, ex quo vivit, & nutritur?
9. Quæritur: Utrum Sensitiva sit sensata? Vade ad subjectum sensitive, part. 9. cap. 6. Art. Bre.

DE QVÆSTION. VEGETATIVÆ.

CAP. XVIIJ.

1. **Q**uæritur: Utrum Vegetativa agat per speciem suam? Respondendum quòd sic.
2. Quæritur: Utrum Vegetativa habeat aliqua, ratione quorum sit communis, & particularis, sicut sensitiva habet?
3. Quæritur: Utrum quantitas vegetativæ sit punctualis, vel linealis? Respondendum quòd sic.

4. Quæritur: Quid est vegetativa, & quid habet in seipsa per secundam speciem regulæ C?

5. Quæritur: Vegetativa ex quo vivit, & nutritur, & crescit, & in quo subiecto est plantata?

6. Quæritur: Quid est mors vegetativæ? Vade ad subiectum vegetativæ, in quo solutiones prædictarum quæstionum sunt implicatæ, parte 9. cap. 7. Artis Bre.

DE QUÆST. ELEMENTATIVÆ.

C A P. XIX.

1. **Q**uæritur: Quid est Elementativa

2. **Q**uæritur: Vtrum Elementativa habeat multas species, sicut sensitiva?

3. Quæritur: An elementativa habeat sua correlativa?

4. Quæritur: Vtrum flamma candelæ

delæ elementet ellychnium lampadis
in seipsa, quando ipsum accendit.

5. Quæritur: Vtrum flamma can-
delæ sic accendat ellychnium cum aë-
re, sicut visus sensat coloratū cū luce?

6. Quæritur: Vtrum elementativa
sit causa specialis longitudinis, lati-
tudinis, profunditatis, & plenitudinis?

7. Quæritur: Vtrum elementativa
sit communis species elementorum?

8. Quæritur: Vtrum elementativa
possit esse in subiecto, elementis ab
ipso remotis.

9. Quæritur: Vtrum elementativa
sit fons punctorū, linearū, & figurarū?

10. Quæritur: Vtrum elementativa
sic moveat se naturaliter, cum suo
instinctu, & appetitu, levitate, & gra-
vitate, caliditate, & hujusmodi, sicut
homo seipsum artificialiter cum pe-
dibus suis?

11. Quæritur? Utrum elementativa possit habere naturam, absque correlativis substantialibus?

12. Quæritur: Utrum in elementatis, elementa sint actu?

13. Quæritur: Utrum sint duæ caliditates, & duæ siccitates, & duæ albedines, & hujusmodi?

14. Quæritur: Utrum elementativa habeat continuã quantitatem per omnia loca, sub globo lunari? Solutio: Vade ad subjectum elementativæ, part. 9. cap. 8. & abstrahes ab eo solutiones, cum intellectu conditionato, & artificiato per Artem istã.

15. Quæritur: Utrum sit quintum elementum? Et respondendum est, quod non; in elementatis enim sufficiunt quatuor combinationes,

DE QUÆSTIONIBVS INSTRUMENTALITATIS MORALIS.

CAP. XX.

1. SUPERIUS jam fecimus quæstiones instrumentalitatis naturalis; hic autem volumus facere quæstiones instrumentalitatis moralis. Et quæritur: Quid est moralitas?

2. Quæritur: Quid est Justitia, Prudentia &c.?

3. Quæritur: Quid est Avaritia, Gula, &c.? Vade ad nonum subiectum instrumentalitatis, & age secundum quod ibi significatum est per ejus tractatum, part. 9. cap. 6.

4. Quæritur: Utrum justitia sit bona? Et respondendum est, quod sic; quia si non, tunc injustitia esset mala.

5. Quæritur: Utrum justitia habeat correlativa? Et dicendum est, quod sic;

fic; quia si non, jam non posset esse habitus, neque haberet aliqua, in quibus esset sustentata, & a situata. Et sicut dicitur de istis, ita possunt fieri quæstiones de justitia, per omnia sua Principia, & Regulas. Dicitur est de justitia: & ita similiter potest dici de aliis habitibus virtuosis.

6. Quæritur: Vtrum vitia sint simpliciter Principia privativa? Et respondendum est, quod sic; nam ipsa cum virtutibus nullam convenientiam habent; in virtutibus enim agens, & agibile, & instrumentum invicem conveniunt in objecto virtuoso. Et hæc de moralibus sufficiant, causâ brevitatis; & maxime, quia in Arte Magna de ipsis largiùs tractatur.

DE QUÆSTIONIBVS CENTVM formarum.

CAP. XXI.

1. **Q**uæstiones centum formarum
tot modis fieri possunt, quot
quælibet forma est differens in novè
subjectis: sicut *entitas* &c. quæ est u-
na forma in Deo; & alia in Angelo:
& alia in Cœlo &c. Sicut quando quæ-
ritur: Vtrum entitas Dei sit Princi-
pium ad omnes entitates? Et respon-
dendum est, quòd sic; eò quia sua
Bonitas est Principium ad omnes bo-
nitates; & sua Magnitudo ad omnes
magnitudines; & sua Æternitas ad
omnes durationes &c. Hoc autem
non potest dici de entitate Angeli,
Cœli &c. Et ideo forma secundùm
quòd est diversa ab aliis, debet dis-
curri cum suis Principiis & Regulis.

Queritur

2. Quæritur: Utrum essentia, & esse convertantur? Et respondendum est, quòd in Deo convertuntur; in Deo enim nihil est superius, neque inferius: sed in Angelo, Cœlo, &c. non convertuntur; eò quia Esse in illis est per essentiam; & non é conuerso: & ideo in talib⁹ essentia est superius, esse autem inferius. Quæstiones per unum modum possunt fieri de unitate Dei, & per alium de unitate Angeli, & per alium de unitate cœli &c. sicut quando

3. Quæritur: Vtrum competat unitati Dei unire infinitum? Et respondendū est, quòd sic: nam absque unire infinito, ipsa unitas non posset esse infinita; eò quia sua potestas &c. esset finita, & ligata. Et in æternitate esset otiositas: & sic posset dici de Divina Bonitate, Magnitudine &c. quòd est impossibile.

4. Si autem queratur de unitate Angeli: Vtrum ei cōpetat unire? Ad hoc respondendū est secundūm conditiones suę unitatis; videlicet quòd unus Angelus cum alio unit unum loqui moraliter objectivè, unum amare, unum intelligere, unum bonificare. Non dico, quòd unus Angelus uniat alterum Angelum, quia non potest, ut dictum est supra, cap. 5. de quest. quartę figure quest. 3. Neque etiam unum cœlum potest unire alterū cœlum; sed effectivè unitas cœli causat unitates in inferioribus. De unitate autem hominis non est sic: nam unus homo potest unire aliū hominē, generando illum. Et sic de aliis suo modo.

5. Queritur: Vtrum in Deo sit pluralitas? Et respondendum est, quòd sic, respectu suorum correlativorum, per secundam speciem Regule C, significatorū;

nificatorum, sine quibus non posset habere in se infinitam & eternam operationem bonificando, magnificando, æternificando &c. Et sic essent, ligatę, & otiosę suę rationes: quod est impossibile.

6. De pluralitate autem Angeli nõ est sic: nam Angelus est compositus ex *trivis*, & *bilibus*, respectu simplicitatis Divinę: & similiter cœlum jam est magis compositum, quám Angelus: & homo, quám cœlum.

7. Queritur: Vtrum in Deo sit natura? & respondendum est, quòd sic; ut habeat naturale memorare, intelligere, & amare: Et etiam naturalẽ bonitatem, magnitudinem &c. Et ipsę sint ei rationes naturales, quòd producat bonum infinitum, & æternum, ut competat ei naturare.

8. De natura autem Angelica non est sic

est sic; nam finita, & nova est: verū-
tamen ei competit naturare; eò quia
habet species innatas naturales, cum
quibus objective, & naturaliter ob-
jectat. Et sic de natura cœli potest
dici, secundum suum modum; & e-
tiam secundum sua Principia, & Re-
gulas naturales, & específicas, cum
quibus naturaliter, & specificè agit.
Et sic de natura aliorum subjectorum
potest dici suo modo.

9. Per ea, quæ supra dicta sunt,
potest Artista facere quæstiones de
centum formis, & solvere eas secun-
dum quod quæstiones diversimodè
pertractantur, & deducuntur per no-
vem subjecta, inter se differentia, cõ-
servando cuilibet formæ suam defini-
tionem, quam supra dedimus, part.
10. cap. 2. Et in isto passu cognoscit
intellectus, per quem modum ipse

est valde

est valdè generalis ad faciendū multas quæstiones, & solvendū illas per illum modum, qui est in evacuatione tertie Figure, & in multiplicatione quartæ Figure. Et ideo quis posset numerare quæstiones, & solutiones, quæ fieri possent? Et hæc de quæstionibus centum formarum sufficiant, brevitatis causâ.

*DE XII. PARTE QUÆ EST
de Habituacione hujus Artis.*

1. **H**Æc pars est de habituacione hujus Artis: & ipsa in tres partes dividitur. Quarum prima est de tredecim partibus, in quas hæc Ars dividitur; & illas Artista hujus Artis debet habituare, ut ipse sciat applicare quæstionē ad illū locū, sive loca quæstioni dispositum, sive disposita, secundum materiam quæstionis.

2. Secunda pars est, quòd ipse habituet modum, & processum textus hujus Artis, tenendo modum textus ad probandum, & solvendum quæstiones peregrinas illo modo, per quem sunt explicate in textu: sicut unum exemplum, quòd per aliud est exemplificatum, & declaratum.

3. Tertia pars est, quòd ipse habeat modum multiplicandi quæstiones, & solutiones ad unam, & eandem conclusionem; ut per tertiam, & quartam Figuram & Tabulam significatū est. Et hæc de habitatione sufficiat, causâ brevitatis.

DE XIII. PARTE QUÆ EST
de Modo Docendi hanc Artem.

1. **P**ARS ista dividitur in quatuor partes. Prima est, quòd Artista benè sciat Alphabetum, corde re-

pus, &

nus, & Figuras, Definitiones, Regulas, atque a situationem Tabulæ.

2. Secunda pars est, quod ipse declaret benè textum Scholaribus rationabiliter, & non liget se cum auctoritatibus aliorū. Et quod scholares perlegant textum: & si Scholares dubitaverint in aliquo, petant illud ab Artista, sive Magistro.

3. Tertia pars est, quod Magister, sive Artista faciat quæstiones coram Scholaribus, & solvat eas rationabiliter, secundum Artis processum; nā absque ratione, Artista non potest benè uti Arte ista. Vnde sciendum est, quod hæc Ars tres amicos habet; videlicet subtilitatem intellectus, rationem, & bonam intentionem: sine utris quidem tribus, nullus hanc Artē addiscere potest.

4. Quarta pars est, quod Artista

faciat

faciat Scholaribus quæstiones, ut ipsi de illis respondeant. Et dicat eis, quod multiplicent rationes ad unam, & eandem conclusionem. Et adhuc, quod inveniãt loca, quorum ratione sciant respondere, & rationes multiplicare. Si veró Scholares nesciant respondere, neque rationes multiplicare, neque loca invenire; tunc temporis Artista, five Magister doceat Scholares de prædictis.

De fine Artis Brevis.

AD honorem, & laudem Dei, & publicæ utilitatis finivit Raymundus Lull hunc librum Pisis, in Monasterio Sancti Dominici, mense Januarii, anno 1307. Incarnationis Domini Nostri Jesu. Christi, cui sit laus, & honor per infinita sæcula sæculorum Amen.

PROMISSUS IN PRO- LOGO SYLLOGISMVS subsequitur.

AD formandum itaq; syllogismū
vere demonstrativum de qua-
cumque materia particulari requiri-
tur in Arte Lulliana, aliqua *Materia*, &
Forma universalis constituentes unum
Syllogismum universalem, in qua mate-
ria & forma universalibus *actū impli-*
citè contineantur & comprehendan-
tur *omnes materiae & formae particula-*
res syllogismorum particularium, & per
consequens in dicto *syllogismo univer-*
sali omnes *syllogismi particulares*, qui
per *Artem inveniendi Particularia in*
Universalibus, quæ habetur Tomo 3.
Lib. penult. & per exempla hæctenus
data facilè eruuntur. Sic igitur

A] DEVS	N] Bonum
B] Creatura	O] Amabile
C] Operatio	P] Verum
D] Tivum	Q] Intelligibile
E] Bile	R] Bonitas
F] Are	S] Amor
G] Magnum	T] Veritas
H] Majus	V] Sapientia
I] Maximum	X] Differentia
K] Magné	Y] Concordantia
L] Magís	Z] Æqualitas
M] Maximé	

Primus Triangulus A.B.C., & ultimus X.Y.Z., continent Materiam, & Formam universalissimam desideratas; quicunque enim termini assumantur ad conficiendum syllogismum, vel erunt ex A. vel B. vel C., vel ex AB. AC. BC., ut patet ex triángulis & qua-

dra-

drangulis hunc primum sequentibus:
 & nullus syllogismus perfectè demonstra-
 tivus, quem venamur, potest fieri sine
 ultimis tribus terminis primitivis, ve-
 ris, necessariis & realibus, scilicet sine
 Differentia, Concordantia, & Æqualita-
 te; ut docet Doctor Illum. Dist. 11.
 in Arte Dei; nam Subjectum & Prædi-
 catum necessarió debent inter se dif-
 ferre & concordare, unde Concordantia
 est medium inter subjectum & prædi-
 catum, quæ sunt principium & finis, &
 sunt in differentia; e. g. hæc proposi-
 tio: A. est I.N., reducitur ad hanc:
 inter A. & I.N. est Y., vel hæc I.N. est
 IO., reducitur ad hanc: inter I.N. &
 IO. est Y.; & quia A., I.N., IO. sunt
 in Z., manifestum est, quód inter A.,
 I.N., IO. sit X.Y.Z.

Quod dictum est de subjecto & præ-
 dicato in propositione, hoc idem in-

telligendum de propositione majori,
& minori in syllogismo, nam major &
minor inter se debent concordare &
differre, & esse in æqualitate, ut per-
fectus syllogismus prodeat: quem
nunc præbet

*Exemplum syllogismi in superlativo
gradu h. e. perfectissimi & perfectissime
demonstrativi: A. est IN., IN. est IO.:
ergo A est IO.: vel IP. est IN., IN. est
IO.: ergo IP. est IO., vel sic: IN est
IP., IP., est IQ.: ergo IN. est IQ.*

Hic syllogismus vel hi syllogismi
multum differunt à syllogismis factis
secundum figuras & modos Aristote-
lis; v. g. à sequenti syllogismo facto
in *barbara*: omne animal est sensiti-
vum, omnis homo est animal, ergo om-
nis homo est sensitivus; nam in hoc
ultimo syllogismo termini non sunt
convertibiles, non sunt *æquales*, non
sunt

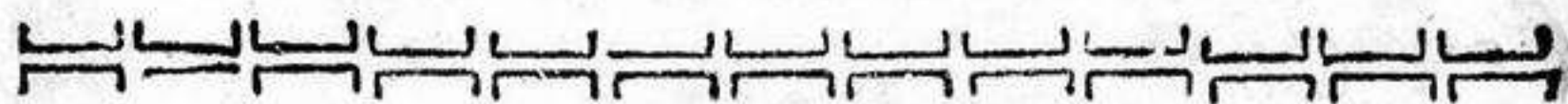
sūt in *differentia & concordantia realibus*,
 sed merē intentionalibus, non omnes
 termini sunt *substantiales*, non sunt
primitivi, nec *supremi*, non sunt *sum-*
mè necessarii &c., quæ omnia reperi-
 untur in supradicto syllogismo Di-
 vino; qua propter, hic syllogismus,
 qui est in *superlativo*, est *suprema Re-*
gula dirigens omnes alios syllogif-
 mos, qui sūt in *comparativo & positivo*:

Exemplum syllogismorum in compa-
rativo & positivo: hinc legitime infer-
 tur sic: quia A. est IN.; & IN. est IO.,
 ideo HB. est HN., & HN. est HO.,
 ergò quia A. est IO., etiam HB. est
 HO.: ulterius, quia HB. est HN., &
 HN. est HO., ideo GB. est GN., &
 GN. est GO., ergò quia HB. est HO.
 etiam GB. est GO.; omnes enim ter-
 mini & propositiones sunt regulati
 secundum *proportionem arithmetica*

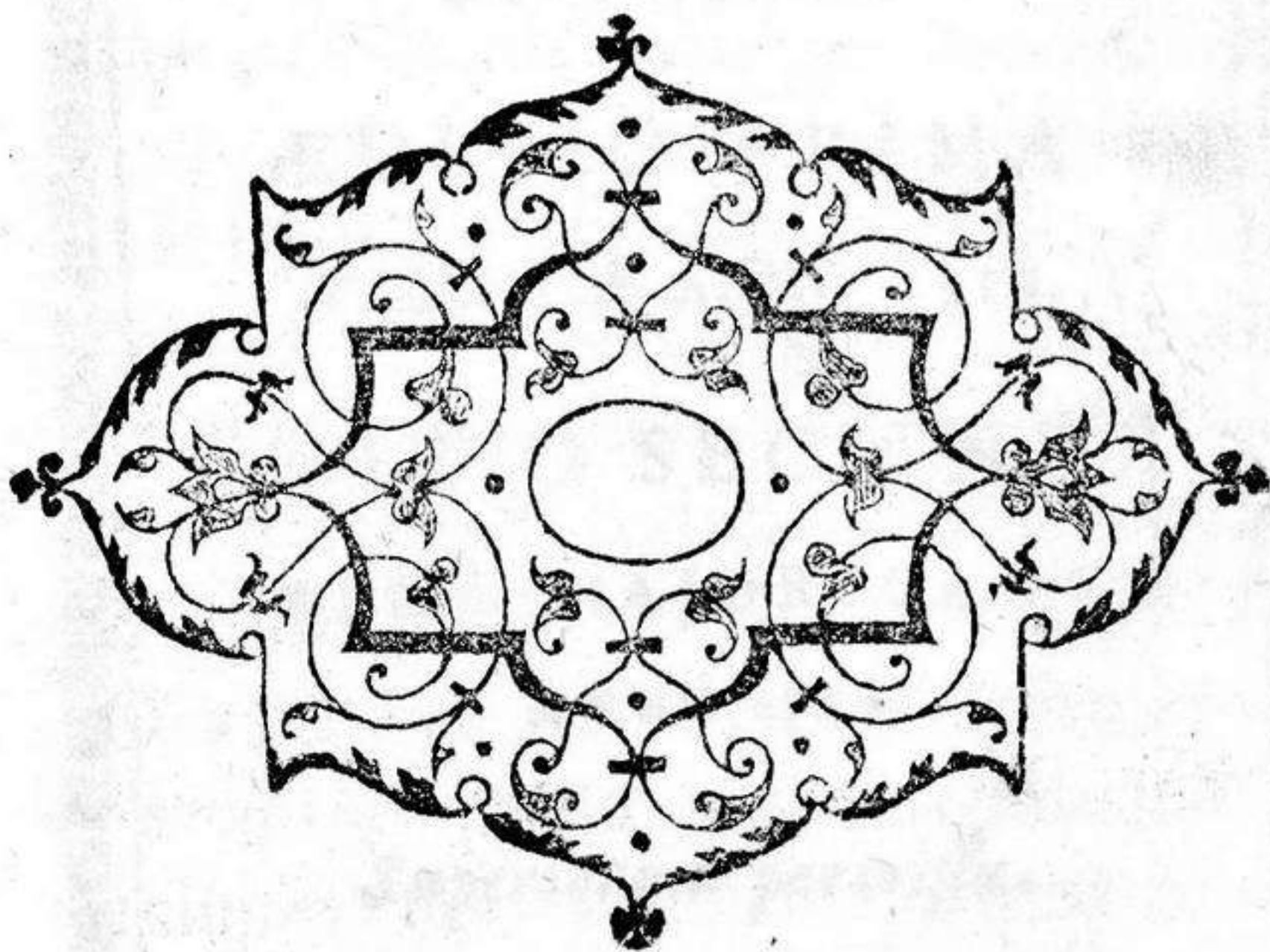
131

& *geometricam*: ergò necessariò con-
cludunt.

FINIS.

Si latiùs videre desideras, lege in
Præcursores, qui habetur in Tomo 3.
fol. 30. & 31. Magni Operis
Lulliani.

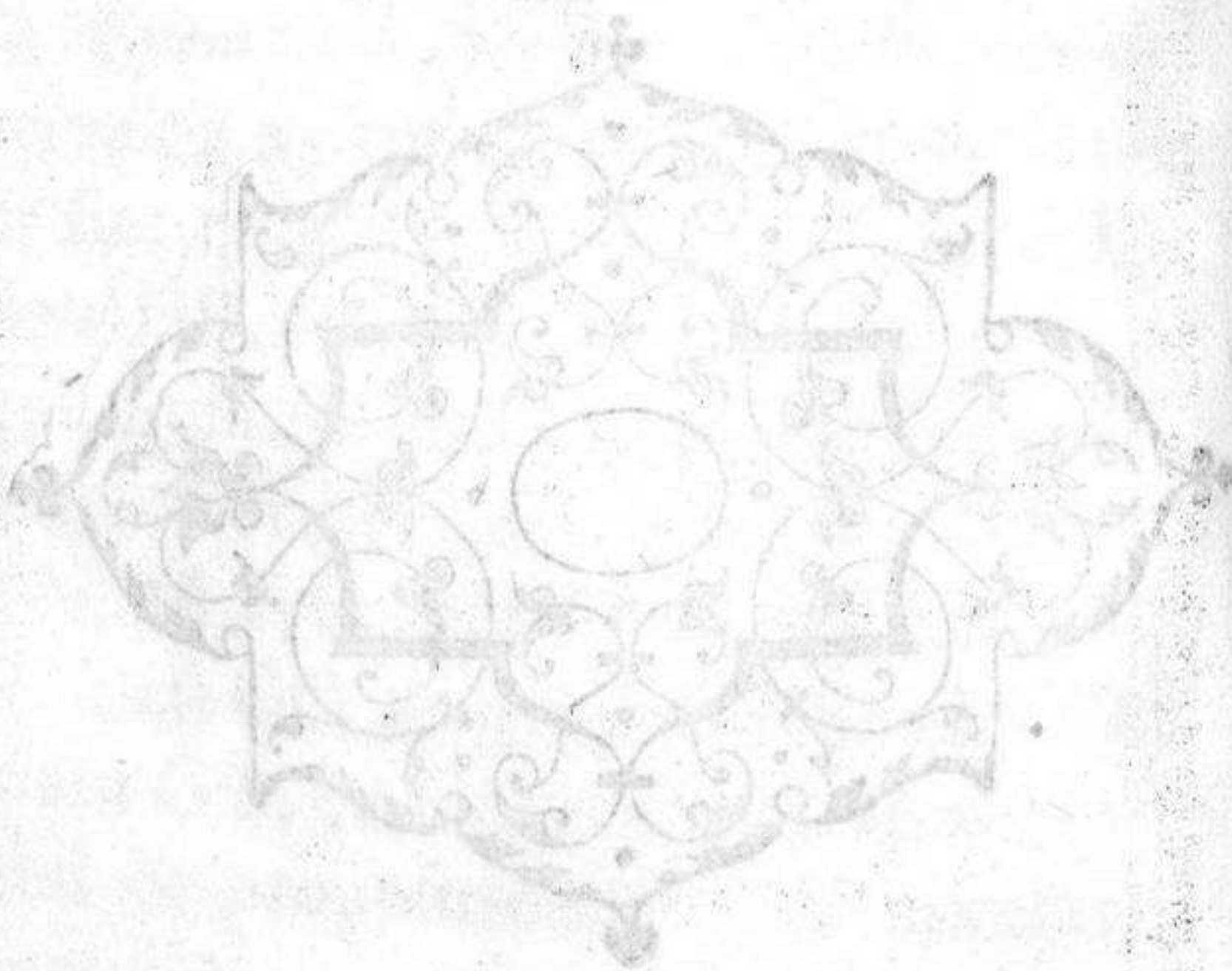

131
Etymologicon: ergo necessitas con-
cludunt.

FINIS.

Si iam vis videre deinde, lege in
Præfatione, qui habetur in Tomo 3.
fol. 30. & 31. Margi Operis
Lullianæ.

RAYMUNDI

LULLII

ILLVM^{TI}. DOCT^{RIS}.

TRACTATVLVS CORRE-

LATIVORUM

ÆDITIO PRIMA

VALENTIÆ ANNO 1512.

ÆDITIO SECUNDA

PALMÆ MAJORICARVM

ANNO 1744.

Superiorum permissu.

RAYMUNDI

LULLII

ILLVM^{TI} DOCT^{RIE}

TRACTATVVS CORRE

LATIVORVM

EDITIO PRIMA

VALENTIE ANNO 1512

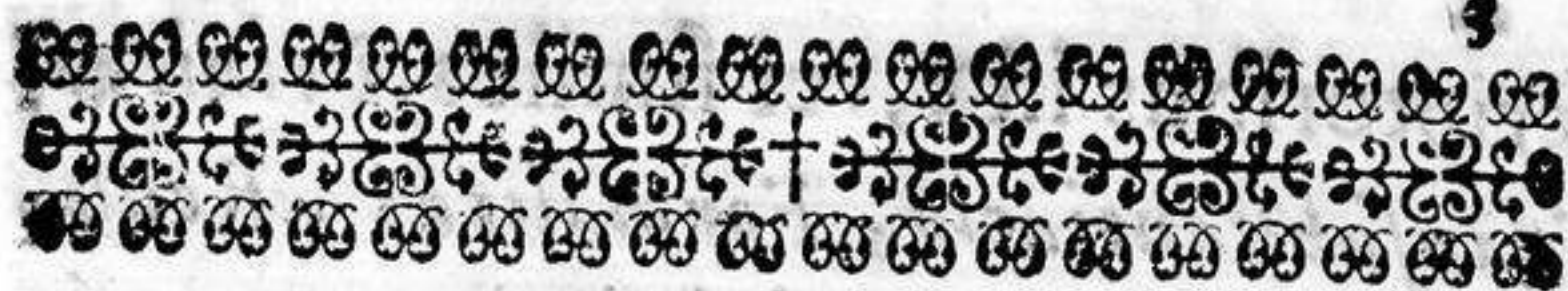
EDITIO SECUNDA

PALME MAIORICARVM

ANNO 1744

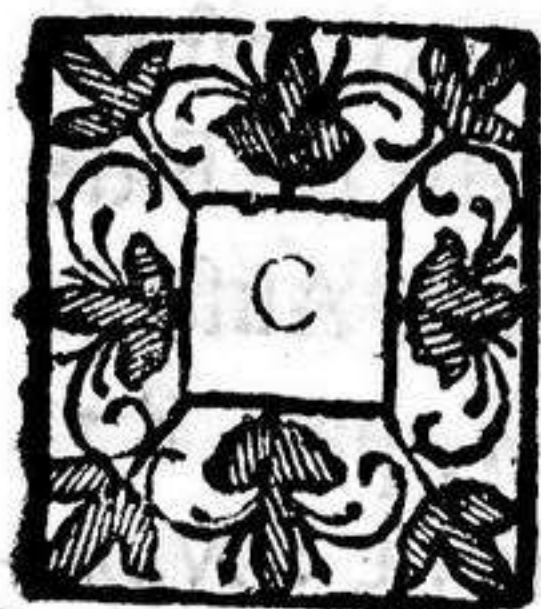
Reperiturum permissum

MONITIO

AD LECTOREM BENEVOLVM:

Um finis propter quem eliguntur, vel destinantur voces ad significandum, sit manifestatio conceptus mentis, sanè voces, quibus ista aptius consequetur, illæ profectò erunt, per quas clariùs, expressiùs, & simul breviùs manifestabitur recta mentis conceptio: itaque prudentissimè, ac laudabiliter eligentur, vel destinabuntur, seu de novo invenientur, ut passim ab Oratoribus, & Poetis, in eruditissimis bonarum artium Academiis quotidie experimur. Leguntur nec ne in antiquis

scrip.

4
scriptoribus istæ, vel similes, *Trinitas*,
Transsubstantiatio, *Formalitas*, *Redu-*
plicatio? Vnde laudabiliter, ac imi-
tabilitèr Illustrissimus Paulus Piro-
mall, Archiepisc. Nachievanensis in
Armenia Majori, ex Ordine Prædi-
catorum, in libro, quem ad instan-
tiam Regis Persarum ædidiit de Fide
Catholica, impresso Viennæ Aultriæ
Anno Dñi. 1656. Tract. 1. pag. 87.
discurrens super illud Isayæ: *Nun-*
quid ego, qui alios parere facio, ipse nõ
pariam? Selegit verbum *Toticipo* ad
significandum processionem Dei Fi-
lii à Deo Patre, quæ quidem, ut sig-
nificetur vocibus communiter usur-
patis, ut fecit ipse Illustr. pag. sequē-
ti, requirit saltèm tres voces sequen-
tes, *totam suscipiens substantiam*.

Tota hæc certissima doctrina, hic
apponitur, ut Lector benevolus hujus

libri

libri, legens in illo voces multas, quas legit fortè nusquam in aliis scriptoribus: immò neque fortè illas audivit, non retrahatur á lectione: immò majori volũtatis affectu prosequatur eã; tales enim voces selegit noster Illum. Doctor, ut clariùs, expressiùs, ac simul breviùs, & conscriptiùs notionem manifestaret, quæ ab intelligente habeatur de rebus: exempli gratiã, iste, quæ Generalissimæ sunt scil. *TIVVM, BILE, ARE*, per quas *tria correlativa* essentialia unius, ejusdemque naturæ, manifestare intendit, quibus, quidem, tribus, vel his *tribus correlativis*, clarè, ac expræssè manifestat notionem rectam, & veram, quam formaverat de *Natura*, secundum se; verè enim natura secundum se, nihil aliud importat, vel ex nullo alio integratur, aut choalescit, quàm ex dictis tri.

6
tis tribus *Correlativis*, *Activo* scilicet
Passivo, & utriusque *Connexivo*: & des-
cendendo ad voces particulares, &
specificas, ut ad istas: *Homificativũ*,
Homificabile, *Homificare*, quas selegit
Doctor noster pro declarandâ homi-
nis naturâ, meritò laudandus erit: si-
quidem per illas solas tres, clarè, &
expressè manifestatur notio, vel con-
ceptus integræ naturæ ejusdem ho-
minis, quæ si integra manifestari de-
sideratur vocibus communiter usita-
tis, multò pluribus indiget, & cer-
tè non ita propriis, ut istis, aut simi-
libus, scilicet: *Ex ratione activa*, vel
forma totali hominis, loco *homificati-
vi*. *Ex ratione passiva*, seu *eiusdem
totali materia*, loco, *homificabilis*. Et
ex ratione connexiva, vel *unione totali*,
eiusdemmet hominis, loco *homificare*.

Laudabiliter jam eâdem voce, sci-
lices

7

licet *trium Correlativorum*, & in eodem sensu, quo noster B. Author, usus fuit Eminentissimus Cardinalis Cusanus (qui quidem, ut refert Eminentiss. Belarminus in lib. de Scripturis Ecclesias. vir fuit æquè pius, ac doctus) lib. 1. Excitationum, sermone, *In Principio erat Verbum*, sic ait:

„In autè omni actione perfecta, tria
„Correlativa necessariò reperiuntur.
„Quoniam nihil in seipsum agit; sed
„in agibile distinctum ab eo: & tertium surgit ex agente, & agibili, quod est agere. Erunt hæc Correlativa in
„essentia Divina, tres personæ: quare Deum trinum vocamus; Est enim
„Deus *Deificans*, generans, justificans, amans, cum cæteris perfectionibus
„quæ Patrem vocamus. Est Deus *Deificabilis*, generabilis, justificabilis, amabilis, & ita de reliquis, & hunc
„Filium

8
,, Filium à Patre procedentem nomi-
,, namus. Est postea *Deificare*, Deifi-
,, cantis, & Deificabilis, id est Patris,
,, & Filii: & sic justificare, generare,
,, & amare amantis & amabilis: &
,, hanc Spiritum Sanctum ab utroque
,, procedentem nominamus. ,, Hæc
Cusanus.

Huc usque dicta, si ut decet per-
pendantur, convincunt, quòd antedi-
ctæ Lullianæ voces, sive Generalissi-
mæ, sive particulares, vel speciales,
aptius rem manifestant, sicut ea re-
verà est in se ipsâ, eò quòd proprius
exprimunt, vel declarant illa omnia,
quibus constat, vel ex quibus integra-
tur, vel choalescit, tam secundum
esse absolutum, quàm secundum esse
respectivum, quod non ita propriè
fit per voces cõmunitèr usitatas quã-
tumvis multò plures adunentur. Ex

quo liquet quòd non veniunt abdicã-
dæ voces illæ, quas Doct̃or noster se-
legit pro Demonstratione suę Doct̃ri-
næ: imò grates sibi magnas refera-
mus pro illis, ac specialiter pro selec-
tis ad declarandam Sanctissimæ Tri-
nitatis veritatem scil. *Deificativus,*
Deificabilis, Deificare, quamvis in An-
tiquis, voces istæ non sint.

Non obstanti, ut aliqualitèr sua-
viseris Lect̃or benevole, scias, quòd
verbo isto *Deifico* usi fuerunt, jam
Mellissuus Bernardus, jam Extatica
de Pazis. Ille, sermone de diligendo
Deo cap. Fælix, ubi legitur: sic affi-
ci, *Deificari*, est. Hæc, in suo lib. In-
telligentiarum pag. 314. ubi scriptũ
est: ut eas *Deificaret* Sanctissimo Al-
taris Sacramento. Et pag. 264. ver-
bum assumpsit nostram humanitatem,
qua mediante, nos *Deificaret*.

Tandem

Tandē in Lulliana schola (& fortè pluriès te juvabit) hæc, quæ de Bonitate v. g. uti Principium speciale dicentur, Generalitèr etiam stabi- lienda sunt scil.:

Bonitas, Bonifico, Bonificans
Bonificativũ, Bonificabile, Bonificare
Bonum, bonificatum, benè.

Similitèr faciendum de contrario, scil. de *Malitia*, *Malifico* &c.

Et si de *Magnitudine*, *Magnifico*; de *Veritate*, *Verifico*; de *Gloria*, *Glorifico* &c. cur non de *Bonitate*, *Bonifico*? &c.

Item *Essentia*, *Natura*, *Esse*
Essens, *Potens*, *Agens*
Actio, *Passio*, *Actus*.

Esse est concretũ *Essentiæ*, & *Natura* medium inter *Essentiam*, & *Esse*.
Esse sine *Posse* est defectuosum; &
Posse sine *Agere* est otiosum. *Actio* significat *Agentẽ*, *Agens*, *potentem*:

Potens

Potens essentem : Esse, naturam, & Natura essentiam. Item Actio significat relativè Passionem : & Actio, & Passio, Actum. Unde Essentia est principium essendi, & Natura principium operandi.

Tādē ex Artificiali latina Grāmatica, cujus primi Restitutores, si scivissent conditionare Differentiam, & Concordantiam, quam requirebant nominum Declinationes, & Verborū, Conjugationes, à difficiliori Idioma-te, ad facilius trāsisset: æquivocationesque, quæ frequentes nunc experiuntur, nunquam fuissent experti. Exempli gratia: Literam A, verbi primę conjugationis *amo, amas, amare*, quæ in modo Indicativo in omnibus temporibus sēper servatur scilicet *amAs amAt amAmus amAtis amAnt*. Sicq; *Cōcordātia* nēpe per ly A, & per *Dif-*
fe

ferentia per vocum terminationem
 pro differentia, & personæ & tempo-
 rum semper servâtur. At non conse-
 quentèr processerunt in institutione
 pro reliquis Conjugationibus, & tem-
 poribus ubi non servaverunt præfatâ
 Concordantiâ & Differentiam. Simi-
 liter invenies in declinationibus no-
 minum, ubi jam in prima declinatio-
 ne non invenitur differentia in Gen.
 & Dat. & in multis aliis: ex quibus
 multæ æquivocationes ortû duxerûnt.
 Ideoque sine methodo & regula pro-
 cesserûnt, & valde difficilia linguæ ru-
 dimenta ordinaverûnt. Veniam tamê
 merentur illi primi Restitutores lati-
 ni idiomatis; quia non vernaculæ, sed
 mortuæ linguæ præcepta nobis præf-
 titerunt, & tanquam ex mortuis ci-
 neribus, scilicet ex antiquis monu-
 mentis, & manuscriptis ut ea intel-
 lige.

19

ligere possemus, & non ex latii incolis viva voce illam nobis restituerunt. Cum tamen Grammatica Ars sit, & scientia significandi: ne parvi pendas *litteras*, quas Grammatici, prima elementa vocant, & dictiones *litterarum*: *Syllabas*, vel compositionem *litterarum*: *Dictiones*, vel compositionem *syllabarum*, quas partes Orationis vocant. Et sic tria in Oratione sunt, scil. *littera*, *syllaba*, & *dictio*: & si Oratio perfecta est, etiam in ea tria sunt, scil. *suppositum*, *verbum unum*, & *appositum*. Cognoverunt antiqui Grammatici latini nomen *bilis passivum*; sed cum Philosophus altiùs ascendat, & ex *passivo*, inferat de necessitate *activum*, cognoscit Nomen *ativum activum relativum*, *bilis passivi correlativi*. Cognoverunt etiam nomen *Comparativum absolutum*; sed Phi-

losofus

Iosophus Catholicus cognoscit altiùs;
 cognoscendo superlativum absolutũ,
 ut significet Deum verum, qui super
 omnia est, & cui, nihil valet compa-
 rari: sicut etiam ipse Deus per verbũ
Sum, quod solum substãtivum est, &
 perfectum significatur, dicens: *Ego
 sum qui sum*. Alia multa sunt, quæ
 naturalia significant, & à naturalibus
 ducta fuerunt. Et non sunt parva, á
 quibus maxima pendent. A minimo
 incipe, si magnus esse vis. Vale.

BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DOCT. ILLUMINATI
ET MARTYRIS

TERTII ORDIN. S. FRANC.

LIBER CORRELATIVORUM

DEUS cum tua Benedictione *incipit*
Liber Correlativorum Innatorum,

PROLOGVS.

VONIAM ignoratis
Principiis , *quæ sunt*
Correlativa innata pri-
mitiva , vera , & ne-
cessaria in omnibus sub-
jectis , ignoratur , &

Ars : ideò , ut de ipsis Principiis no-
titiam habeamus , ea investigare , &

venari

venari volumus cum Principiis Artis
Generalis, & eorum definitionibus,
quæ quidem Principia sunt:

BONITAS, MAGNITUDO, DURATIO,
POTESTAS, SAPIENTIA, VOLUNTAS,
VIRTUS, VERITAS, GLORIA.

Et quia ignoratis definitionibus, si-
militer, & earum subiectum ignora-
tur; eò quia definitiones signa existunt
signatorum, & sine quibus intellectus
habere non potest de rebus naturali-
bus notitiam: erit igitur necessarium,
ut ea ipsa Principia primitiva, vera,
& necessaria cum ipsis definitionibus
inquiramus. Definitio igitur Bonita-
tis, & reliquorũ Principiorũ, hæc est.

B. BONITAS.

Est ens, ratione cuius bonum agit bonũ.

C. MAGNITUDO.

*Est ens, ratione cuius Bonitas, Duratio
&c. Principia sunt magna.*

DY.

D. DURATIO, sive ÆTERNITAS.

Est ens ratione cujus Bonitas, &c durat.

E. POTESTAS.

Est ens, ratione cujus Bonitas, & cetera

Principia possunt existere, & agere.

F. INTELLECTVS.

Est ens, ratione cujus Bonitas, Magni-

tudo & c. Principia sūt intelligibilia.

G. VOLVNTAS.

Est ens, ratione cujus Bonitas, Magni-

tudo & c. Principia sunt desiderabi-

lia, & amabilia.

H. VIRTVS.

Est ens, ratione cujus Bonitas, Magni-

tudo, & c. sunt Principia virtuosa.

I. VERITAS.

Est ens, ratione cujus Bonitas, Magni-

tudo & c. sunt vera.

K. GLORIA.

Est delectatio in qua Bonitas, Magnitu-

do & c. Principia quiescunt.

Subjec

Subiectum siquidem hujus Artis est *innata pluralitas primitiva vera, & necessaria*. Quæ quidē Ars in XI. partitur *Distinctiones*. Quarū prima est *De Principiis primitivis veris, & necessariis*. Secunda, *De Correlativis intraneis primitivis, veris, & necessariis*. Tertia, *De toto Universo corporali*. Quarta, *De Deo*. Quinta, *De Angelo*. Sexta, *De Cælo*. Septima, *De Homine*. Octava, *De Imaginativa*. Nona *De Sensitive*. Decima, *De Vegetativa*. Undecima, *De Elementativa*.

DISTINCTIO J.

DE PRINCIPIIS.

HÆc Distinctio dividitur in novem Principia superius memorata, quorum primum est *Bonitas*, de qua prius dicemus.

Bonitas

B. *Bonitas* igitur est primitiva, vera, & necessaria, per quam omnia, quæ bona existunt, sunt bona, & sine qua, è contra omnia essent mala: ex quo sequitur, quod sit primitiva vera, & necessaria.

C. *Magnitudo* est ens, ratione cuius, Bonitas, Duratio, & cætera Principia, ut dictum est, sunt magna. Talis autem magnitudo per se considerata est primitiva, vera, & necessaria, eò quia universa, quæ sunt, per ipsam sunt magna, & si ipsa non foret, omnia essent parva, & sua privatio esset magna malitia.

D. *Æternitas* est; & si ipsa non esset primitiva vera & necessaria, omnia, quæ sunt, nova sunt, & in contingencia incepta, & in non esse reducibilia: unde magna malitia sequitur, & privatio, quod est impossibile.

E. *Potestas* est per quam omnia pos-
sunt existerē, & agere. Talis autem
potestas absoluta est, & per conse-
quens primitiva, vera, & necessaria;
& si ipsa non est, nihil per se existe-
re, neque agere potest, quod est im-
possibile.

F. *Sapientia*, sive *Intellectus* est per
quem omnia sunt scibilia. Talis autē
Intellectus absolutus est, & per con-
sequens primitivus verus, & necessa-
rius, sine quo omnia ignorabilia es-
sent, & inscita, quod est impossibile.

G. *Voluntas* est in qua omnia in
quantum sunt bona, desiderabilia ex-
istunt, & volibilia; & ē contra, quæ
mala sunt, & vitiosa, per ipsam ex-
istunt odibilia. Talis autem voluntas
primitiva est, vera, & necessaria, &
sine qua nihil esset amabile, neque o-
dibile, quod impossibile est.

H. *Virtus* est per quam omnia, quæ sunt virtuosa, existunt virtuosa. Unde ipsa primitiva est, vera, & necessaria; & si ita non esset, quicquid est, primitivum, verum, & necessarium, vitiosum esset, quod est impossibile.

I. *Veritas* est per quam omnia sunt vera: ex quo fit quod ipsa est Principium verum, & necessarium, quod si ita non esset, omne ens primitivum, verum, & necessarium, falsum est & erroneum, quod est impossibile.

K. *Gloria* est per quam omnia bona, magna, &c. in sua delectatione conquiescunt. Talis autem Gloria primitiva est, vera, & necessaria; quod si ita non esset, omnia in poena existerent, & labore, quod falsum est, & impossibile.

Probavimus novem Principia supradicta primitiva vera, & necessaria,

sine

sine quibus nihil est: & quia sunt, quicquid est, elōgatur à non esse. Quæ quidem Principia substantialia sunt; aliter non essent primitiva vera, & necessaria; sed accidentalia, & in aliis Principiis sustentata, cum per se non essent vera, magna, durabilia &c. quod est impossibile.

DISTINCTIO II.

DE CORRELATIVIS

TRia Correlativa venari intendimus per Principia supradicta, & primo per bonitatem. Bonitas igitur (ut dictum est) est *ens ratione cujus bonum agit bonum*. Quæ quidem bonitas non posset esse ratio bono, ut bonum produceret, vel ageret, *absque tribus correlativis, quæ sunt Bonificans, bonificata*

Bonificabile, & Bonificare, sine quibus bonum non potest esse agens bonificans ipsum bonificatum, neque bonificare ab utroque: Quæ quidem tria correlativa distincta esse debent, & ab omni confusione remota, ita quod unumquodque ipsorum in suo numero, & voce remaneat, videlicet, quod bonificans non sit bonificabile, vel bonificare, neque è conversò; nam sic destrueretur vox, & numerus ipsorū, & per consequens privaretur esse relationis, ob quam bonitas naturam non haberet, & esset vacua & ociosa, & definitio ejus destructa, quod est impossibile; veruntamen dici potest, quod unumquodque correlativorum existit tota essentia bonitatis, & ipsa è contrariò quolibet correlativum, ut ea ipsa sit una essentia indivisa, & conjuncta, &

in sua

in sua primitivitate permanens.

2 MAGNITUDO (ut dictum est) est ens, ratione cujus, Bonitas, Duratio, & cetera Principia sunt magna. Quod esse non posset, si non haberet tria Correlativa ad invicem distincta, videlicet *Magnificativum*, *Magnificabile*, & *Magnificare*; & si magnum in sua propria passione, videlicet *magnificabilitate*, bonitatem, durationem, &c. non magnificaret; cum extra suam essentiam agere non possit. *Magnificabilitates* itaque bonitatis, durationis &c, quæ peregrinæ sunt, in innata & substantiali magnificabilitate receptantur, quæ propria passio est magnitudinis. *Magnificativum* autem proprium, & innatum, *magnificabilitates* ipsas adventitias, & peregrinas in sua propria passione reponit, & ipsas characterizando facit de genere

magnitudinis per accidens. *Magnificare* autem appropriatum, & accidentale, in ipso proprio, & substantiali *Magnificare* oritur. Hoc autem fieri non potest absque *tribus Correlativis* supradictis realibus substantialibus, voce, & propria ratione distinctis. Unde tota *magnitudinis* essentia naturam habet activam, passivam, & connexivam indivisam, & ab omni vacuitate, & ociositate remotam: & per suam definitionem ita figuratam, intellectus facere potest scientiam de ipsa, & non aliter

3. DURATIO (ut dictum est) est ens, ratione cujus *Bonitas, Magnitudo, & cetera Principia* durant. Ipsa autem existere non potest talis ratio, si non habet tria correlativa inter se distincta realia propria innata primitiva, vera, & necessaria, videlicet *Durativum, du-*

vum, Durabile, & Durare: itaut quodvis correlativum in sua simplicitate, voce, & ratione propria sit permanentis, ut essentia ipsius Durationis naturam habeat *activando, passionando, & connectendo*, utque alia Principia sint per ipsa invariabilia, seu durabilia: & ejus definitio de omnibus aliis Principiis verificetur; nam si ejusmodi correlativa non essent, duratio ipsa naturam aliorum Principiorum in sua simplicitate, voce, numero, & propria ratione, non haberet.

4. POTESTAS (ut dictum est) est *ens, ratione cujus Bonitas, Magnitudo, &c. possunt existere, & agere*. Et ea quidem talis esse non potest, nisi habeat in se tria correlativa realia, distincta, & in suo numero, voce, & propria ratione permanentia, videlicet *Possificativum, Possificabile, & Possificare,*

care, ut *Possificans*, in sua propria passione, scilicet *Possificabilitate* ponat, & caracterizet *Possificabile* peregrinum, ut alia Principia existere possint, & agere. Nam aliter, si ipsa *Correlativa* non essent inter se distincta, sed confusa: ita quod *Possificativum* esset *Possificabile*, & é contrà, ipsa quidem Principia confusà existerent, & confusè agerent; nam deficiente causa, & ejus effectus deficeret, & id quidem est impossibile: sunt igitur *Correlativa*, quæ investigamus primitiva, vera, & necessaria.

5. INTELLECTVS est id (ut dictū est) *ratione* cujus *Bonitas*, *Magnitudo*, & *cetera Principia sunt intelligibilia*. *Intellectus* igitur tria habet *Correlativa* sibi connaturalia, sine quibus efficere non posset, quòd alia Principia intelligibilia forèt, & ea quidem sunt

Intel.

Intellectivum, *Intelligibile*, & *Intelligere*, quibus essentia constat ipsius intellectus, quæ una est, quamvis ipsa correlativa voces habeant synonymas, & diversas; si tamen *Intellectivus* in *Intelligere*, & è contrà transformatus esset extrà suum numerum; & *Intelligibile* inde transformaret *Intellectivum*, & per consequens *Intelligere* transformaretur in ignorabile, & è contrà, & per talem transformationem, tota essentia esset perversa, & intellectus perversus esset in suum contrarium. Talis autem intellectus existere nõ posset causa, ut alia Principia forent intelligibilia, cum ejus definitio esset destructa: patet ergo, quod Correlativa Intellectus distincta sint, quamvis, ut dictum est, una essentia ipsius existant.

6. VOLUNTAS (ut supra) est ens

ratione cuius Bonitas, Magnitudo, &c. sūt amabilia, & desiderabilia. Ipsi ergo tria insunt Correlativa, & quidem distincta, scilicet Volitivum, Volibile, & Velle, sine quibus alia Principia existere non possunt desiderata, nec amata. Dico distincta, cum absque distinctione, nec ibi esset relatio realis, neque per consequens realis actio, nec passio, similiter nec connexio; imo realis, & perversa confusio; & corrupto amare, generaretur odire, & alia Principia vera, & necessaria, omninò corrumpere, & deperirent, eò quia amabilia non essent; sed odibilia, quod est impossibile.

7. VIRTVS (ut dictum est) est id *ratione cuius Bonitas, Magnitudo, Duratio, & cetera Principia sunt virtuosae. Ergo necessariò sequitur, quòd ipsa habeat tria correlativa intranea, primitiva,*

mitiva, vera, & necessaria, scilicet *Virtuificativum, Virtuificabile, & Virtuificare*, quodque remaneant in suo numero singulari, ut relatio fundamentum habeat virtuosè; nam aliter ipsa utique relatio corrumpetur, & generaretur vitium, sub quo alia Principia corrumpèrentur, eò quòd non haberent cum quo forent virtuosa.

8. VERITAS (ut supra) est ens ratione cujus Bonitas, Magnitudo, & cetera Principia sunt vera. Habet igitur tria Correlativa distincta primitiva, vera, & necessaria, sine quibus causare non posset, quòd per ipsam alia Principia existerent vera. Dici tamen potest, Correlativa eam ipsam veritatem, & essentiam existere, quamvis per relationem primitivam, veram, & necessariam distincta sint.

9. GLORIA est ipsa delectatio (ut

dictum

dictum est) *in qua, Bonitas, Magnitudo, & cetera Principia quiescunt.* Unde sequitur, quod Gloria, tria habeat Correlativa primitiva, vera, & necessaria, sine quibus sua definitio deformata esset, & alia Principia extrâ propriam passionem Gloriæ quietata; quies nempe ipsius deformata esset, & à fine longiùs prolongata, quòd est impossibile.

10. Probavimus Principiis supra dictis inesse Correlativa primitivâ, vera, & necessaria, cû quibus, & Correlativa decem distinctionum infra positarû, venari intēdimus: sunt quippe ad omnia applicari nata, cum sint simpliciter absoluta. Per talem autem investigationem, intellectus nimium fit speculativus, & altus ad scientiam Generalem faciendam.

DISTIN.

DISTINCTIO IIJ.

DE TOTO VNIVERSO.

1. **H**Æc Distinctio ponitur de toto Universo, sive chaos corporali, sub quo omnia entia corporalia continentur. Quod quidem universũ, sive chaos compositum extat de Principiis, & Correlativis primæ, & secundæ Distinctionis ad ipsum contractis hoc modo.

1. Bonitas corporalis secũdũ suam definitionem, & Correlativa, ad *Magnitudinem, Durationem, Potestatem, Instinctum, Appetitum, Virtutem, Veritatem, & Gloriã.* Contracta, predicatur unã cum cæteris Principiis de *Magnitudine*, v. g. quando dicitur: *Magnitudo est bona, durabilis &c.* & sic de aliquis Principiis subjecto in predica-

dicatum mutato, è contra: unde con-
stituitur Vniversum cōcretivè, cujus
essentia *Vniversitas* est, quæ similiter
constituitur ex eisdem Principiis (se-
cundum quod supradiximus) abstra-
ctis: in quo quidē esse Vniversi, om-
nia Principia continentur hoc modo.

3. Nā ex *Bonificativo* bonitatis, &
Magnificativo magnitudinis, & sic de
divis aliorum Principiorum compo-
nitur *Vna Forma prima Universalis*
totius Vniversi; Ex *Bonificabili* autem
bonitatis, & *Magnificabili* magnitu-
dinis, & sic de aliis *bilibus*, similiter
componitur *Vna Materia prima Uni-*
versalis ipsius totius Vniversi. Ex *Bo-*
nificare verò bonitatis, & *Magnificare*
magnitudinis, & sic de reliquis *are*,
componitur *una conjunctio Universalis*
totius ipsius Vniversi, cum qua ipsa
prima Forma, & prima Materia con-

¶

jun-

junguntur: id ipsum autem Vniuersū,
 substantiam corporalem appellamus
 Cæterum, quia Principia innata Vni-
 uersi sunt ad invicem (ut supra dixi-
 mus) connexa , accidentia insimul
 cooriuntur ex ipso, hoc modo.

4. Bonitas in quantum est magna
 per Magnitudinem, Magnitudo est si-
 bi qualitas appropriata, & Magnitu-
 do é contrá in quatum bona per Bo-
 nitatem, Bonitas similiter est sibi qua-
 litas appropriata: & sic de hujusmodi
 reliquis: unde oritur *Qualitas Prædi-
 camentalis*. Et quoniam ipsa Vniuersi
 substantia esse non posset, nisi foret
 quanta, oritur *Quantitas* per accidēs,
 ut possit esse tanta, & terminata ipsa
 mundi substantia. Præterea quia sub-
 stantia ipsa composita est ex *Correla-
 tivis substantialibus*, supra in secunda
 Distinctione memoratis oritur per
 acci-

accidens ex ipsa, Relatio Prædicamentalis: & ex *tivis* substantialibus *Actio*: & ex substātib^o *bilibus* *Pas-*
sio similiter. Et quia Bonitas habitua-
 ta est in Magnitudine, de Magnitudi-
 ne sibi comunicata, & Magnitudo e-
 contra de Bonitate, & sic de reliquis,
Habitus oritur *Prædicamentalis*. Rur-
 sus, quia unumquodque Principium
 situatum est in alio, ad invicem, & o-
 nia simul ipsum situant *Univensum*,
 oritur *Prædicamentalis situs*. *Tempus*
 item oritur, eó quia omnia Principia
 in tēpore consistentia ipsum *Univer-*
sium constituunt in tēpore, quod qui-
 dem *Tempus* in successione est ratio-
 ne *Correlativorum* unius in alterum
 motorum; motus enim ex ipsis *Cor-*
relativis ortum habet: in quo quidē
 motu, totum *Univensum* naturaliter
 consistit. Et quia unū Principium ex-

istis

istit in alio, oritur similiter inde *locus*,
 qui una essentia est *Univerſi*, in quo
 omnia, & locata sunt, & nata locari.

5. Ottenſum est quo pacto *Univerſum*
 compositum est ex suis *Principiis*
 innatis, & quomodo de ipsis *Prædi-*
camenta oriuntur, quæ cum *ſubſtan-*
tia, *Univerſum* corporale unum *conſ-*
tituunt, & componunt. In quo quidē
 omnia *particularia* ſuſtentatur. Totū
 ſiquidem *Univerſum* hoc, tribus *par-*
tibus conſtat *principalibus*, quarum
 prima *ſuperior* est, ſecunda *media*,
 tertia *verò inferior*.

6. Superior est ſicut *cælum* octo
 habens *ſphæras*, ſcilicet *octavam* in
 qua *duodecim ſigna* locantur. *Aries*
 ſcilicet *Taurus* &c. Item, & ſeptem
Planeta, ſcilicet *Saturnus*, *Jupiter* &c.
 In *media* autem continentur *quatuor*
Elementa duntaxat. In *Inferiori* *par-*
ticu-

ticularia omnia, v. g. Rosa, Lapis &c.
 His quippè tribus partibus motus cō-
 stat, quod est Principium Generale,
 tres species sub se habens, scilicet
Motum cœli, Elementorum, & Elemē-
tatorū. Motus autem cœli *Circularis*
 est; Elementorum verò *Rectus*. Ele-
 mentatorū quippè, quādoque *Rectus*,
 quandoque *Obliquus*, quandoque Na-
 turalis, quandoque Violentus; non-
 nunquam etiam ex naturali, & violē-
 to, motus oritur compositus, ut in
 monstruis apparet naturæ, & in arti-
 ficialibus, ut quando arca de poten-
 tia educitur in actum, & eodem mo-
 do de motu augmentandi, & de mo-
 tu locali, & hujusmodi.

7. Porro de prima Forma, formæ
 effluunt particulares, similiter, & de
 Materia prima, particulares materiæ,
 agente, sive efficiente deducunt ip-

fas de potentia ad actum: unde mate-
 riæ secundæ in materia prima confi-
 stunt in potentia : & formæ secundæ
 in forma prima . At si prima Forma
 Universalis conjuncta non esset cum
 prima Materia, natura totius Univer-
 si, divisa esset, & non una, & per cõ-
 sequens, nec ipsum Universum esset
 unum conjunctũ indivisum, nec Prin-
 cipia innata composita essent, vel cõ-
 juncta, & sic de Correlativis, quorũ
 inquisitio hic fit; & motus naturalis
 discontinuatus esset, & interruptus.

8. Item si non esset prima Forma
 Universalis, primæ materiæ Univer-
 sali conjuncta, & alia multa sequerẽ-
 tur inconvenientia . Quippe Natura
 non denominaretur ab ipsa forma; sed
 à materia, nec generans generaret
 genitum de sua forma, sed de mate-
 ria, nec filius dependentiam haberet

á patre , nisi quantum ad materiam; & materia, ad generationem superiùs existeret, & forma inferiùs,; unde particularis materia in altiori gradu existeret per suum genus , quam forma particularis; & corruptio similiter potius denominaretur per formam, quã per materiam : & etiam privatio , & per consequens *passio* in altiori gradu esset per materiam , quam *actio* per formam, & sic de Instinctu, Appetitu, Bonitate, Magnitudine innatis, quæ sunt ejus Principia . Et sequeretur, quod totum Universum deformatum esset , quod est impossibile . Patet ergo , quod prima Forma Generalis, quam inquirimus Materiæ Generali extet conjuncta .

9. Dicitur est de tertia Distinctione , & ostensum quo pacto totum Univerſum ex suis Principiis , & Cor-
 rela-

relativis innatis constitutum est: quod quidem Univerſum nec ſenſibile eſt, nec imaginabile, cum ſolius intellec- tus extet objectum. Verum quemad- modum albedo nec ſentitur, nec ima- ginatur in abſtracto; ſed in concreto, ita, & aliquæ partes ipſius Univerſi ſenſibiles ſunt, & imaginabiles: v. g. Roſa, Lapis, & reliqua huiusmodi.

DISTINCTIO JV.

DE DEO.

TRia igitur Correlativa distin- cta intendimus venari in hac Diſtinctione, ut de Divina Trinitate notitiam habeamus, in qua investi- gatione, ſecunda Diſtinctione, tan- quam argumento, uti, necesse eſt. De- us igitur eſt ſua ipſius *Bonitas, Mag- nitudo,*

nitudo, Aeternitas, Potestas, Intellectus, Voluntas, Virtus, Veritas, Gloria, sine quibus quidem, nec existendo, neque agendo perfectus esse potest, nec id, quod est esse: similiter nec sua Bonitas esse potest optima, nec sua Magnitudo maxima &c. sine Correlativis infinitis, & ad invicem distinctis; distinctione quippe remota, ut Correlativa dictarum rationum, removeantur, necesse est: & per consequens ipsa ratio: quibus remotis, nec Deus esset Bonus, nec Magnus &c. neque esset perfectus, neque id, quod est existeret, neque relatio ipsa, sine distinctione Correlativorum, esset infinite distincta, neque in superlativo gradu posita.

2. BONITAS (ut in secunda Distinctione dictum est) nisi haberet tria Correlativa non esset perfecta: unde
 nec-

42
necessarium est, in ipsa Bonitate ex-
istere *Bonificativum*, *bile*, & *are* dis-
tincta personaliter, ut relatio infinita
integra remaneat, & illæsa; ita quod
Bonificabile intrinsecum, suo Bonifi-
cativo proportionetur infinitè: eodẽ
modo de Bonificare; aliter enim de-
perderetur summa relationis singu-
laritas.

At si dicis satis sufficere, quod *Bonificativũ* optimè bonificet exterius. Respondeo, non esse satis, cum illud, quod est inferiùs, & passivè finitum non possit suscipere bonificationem infinitam. Item, quia superius esset otiosum, quippe, cum infinitum sit, non ageret infinitè, bonificatum finitum producendo, quæ quidem otiositas impossibilis est, & contra infinitatem optimitatis Bonitatis divinæ. Probavimus igitur *Correlativa de-*
ducta

ducta esse relativè; itaque quod unum nō est aliud secundum suam vocem, & numerum, quæ quidem per essentiã sunt eadem Bonitas simplex, & indivisa, & ipsa Correlativa, personæ distinctæ, quas inquirimus.

3. MAGNITUDO (ut dictum est supra) tria habet Correlativa ad invicem distincta : similiter dici potest suo modo de *Magnitudine divina*, quæ maxima esse nō potest sine correlativis infinitis; *Magnificabilitas* enim nō esset propria, neque intranea passio ipsius *Magnificativi*, sive finis ipsius non esset intrinsecus, sed extrinsecus; & *Magnificare* intrinsecū nō esset simpliciter denudatum ab extrinseco subjecto, & deperderetur maximitas ipsius Magnitudinis, & otiositas generaretur, quod est impossibile.

4. DURATIO (ut supra) tria ha-

bet

bet correlativa distincta &c. Unde necessario fit, quod Æternitas Divina, tria habet correlativa distincta primitiva, vera, & necessaria, cum quibus sua essentia in suo fine intrinseco quiescat, quæ sunt: *Æternificativum, Æternificabile, & Æternificare*. Nam aliter Æternificativum non haberet cum quo posset actum infinitum, & æternum habere: neque *æternare* ab intrá posset esse ab æterno, neque in æternum: & sic ultimus finis æternitatis deperderetur: & per consequens finis optimitatis, & maximitatis; cum in essentia æternitatis non esset naturaliter permanens, neque quietatus, quod est impossibile. Patet igitur Relativa distincta esse, cum qua distinctione, Divinas Personas venamur.

5. POTESTAS (ut suprá) habet

tria Correlativa distincta &c. Ergo in Potestate divina, tria insunt Correlativa distincta intranea, ut Potestas ipsa, tantum existat infinita in possificando, quantum in existendo, utque *Possificativum*, & *Possificabile* infinita ipsi proportionentur *Possificare* infinito; aliter *Possificare* non quiesceret, neque per consequens *Possificativum*, nec *Possificabile*, & natura Potestatis intranea deperderetur, & otiositas generaretur, & vacuitas, quod est impossibile.

6. INTELLECTVS (ut supra) tria habet Correlativa distincta primitiva vera, & necessaria: similiter, & Intellectus divinus, qui nisi haberet Intelligibile, quod sua propria passio esset, & intrinseca; non haberet Intelligere, cum quo alia Principia faceret intelligibilia, & intellectivus su-

am pro.

am propriã vocem , & simplicitatem
 amitteret, & *intelligibile*, & *intelligere*
 similiter: unde confusio naturæ , &
 perditio generaretur. Dico autem ip-
 sa tria correlativa, & suam essentiam
 idem esse , etsi secundum singulares
 voces , & relatione, distinguantur.

7. VOLUNTAS (ut supra) est ens
 ratione cujus, Bonitas Magnitudo, &
 cætera Principia desiderabilia exis-
 tunt, & amabilia. Ex quo fit, quod in
 divina Voluntate sunt tria Correlati-
 va distincta , ut Voluntas altior sit in
 volendo, & altiorem habeat naturã;
 nam plus voluit, si vult , quod *Voliti-
 vum* realiter sit distinctum à *Volibili*,
 & *Volibile*, ab ipso *Velle*, & é contrã,
 quam si non vellet, & quod sint eadẽ
 essentia per ipsam voluntatẽ indivisã.

8. VIRTUS [ut dictum est] est ens
 ratione cujus Bonitas, Magnitudo, &

cætera Principia sunt virtuosa. Est igitur necessé, quod Virtus habeat tria correlativa distincta &c. Quodque in Virtute divina sint tria correlativa, scilicet *Virtuificativũ*, *Virtuificabile*, & *Virtuificare*, quod dignum, & justum est; nam aliter, si *Virtuificativũ*, suam simplicitatem, suam vocem, numerum, & rationem amitteret, injuria ipsi fieret: & sic de *virtuificabili*, & *virtuificare*, quod est impossibile, & contra primitivitatem, veritatem, & necessitatem virtutis ipsius.

9. VERITAS (ut supra) tria habet correlativa &c. Unde divina Veritas tria habet correlativa primitiva, vera, & necessaria, sine quibus nequiret in vero ponere prædictas distinctiones correlativas; nec verificativus veram vocem, & rationem haberet: & sic de *verificabili*, & *verifi-*

care, quæ quidem voces essent syno-
nimæ: & per consequens in Essentia
divina, falsitas generaretur, & con-
fusio, & alteratio Correlativorum,
& privatio relationis, quod est im-
possibile.

10. GLORIA (ut supra) tria ha-
bet Correlativa, secundum vocem,
& numerum distincta, sine quibus nõ
haberet in se ipsa finem, nec quietem
propriam, & intrinsecam, & destrue-
retur definitio ipsius Gloriæ: & per
consequens pœna gigneretur, quod
est impossibile.

Investigavimus tria Correlativa
divina primitiva, vera, & necessaria,
cum quibus divinam Trinita-
tem ostendimus, huma-
num intellectum ad
altissima suble-
vantes.

DE INVESTIGATIONE TRIVM Proprietatum Divinarum.

Divina Essentia est una indivisa
æterna, & infinita: similiter
de suo Esse, quod cõvertitur cū ipsa
essentia, hoc autem esse non potest,
nisi *Bonificativus*, *Magnificativus*, &
sic de reliquis *Trivis* rationum supra-
dictarum, sint una proprietas propria
Activa: & quod *Bonificabilis*, *Magni-
ficabilis*, & sic de aliis *Bilibus*, sint
similiter una proprietas propria *Pas-
siva*: & quod *Bonificare* *Magnificare*
&c. existant una proprietas *Connexi-
va*: & toti tres insimul sint una Essen-
tia, unū Esse Divinū, & unus Deus;
aliter nāque Principia supradicta, &
Correlativa eorum non possent esse
una Essentia, nec unus Deus.

2. Per proprietatem, autem *Acti-
vam*,

D

nam,

nam, proprietatem intelligimus Paternalem; per *Passivam* veró, Filialē; per *Connexivam* autem spiratam. Et ratio hujus ea est, scilicet, ut *Activus* producat *Passivum*, ita bonum, ita magnum &c. sicut ipse est: quod facere non potest, nisi ipsum de se ipso producat; nam si posset, productus novus esset, & de materia, & per cōsequens compositus, quod est impossibile: necessariò igitur fit, quod producens ipse, sit Pater, qui de se ipso producit: & per consequens productus sit Filius: & Connexivus, ab ipsis per amativam qualitatem productus, Spiritus Sanctus.

3. Diximus autem Patrem unam esse Personam, Filium aliam, Spiritum Sanctum aliam, quæ quidē tres Personæ, una Bonitas existunt, una Magnitudo &c., una natura, & substantia,

& essentia indivisa, & una Deitas; tamen, quia sicut correlativa supradictarum rationum differunt, constituunt hoc modo; nam *Tiva* prædictarum rationum Personam Patris constituent: & *Bilia*, Personam Filii; ipsū verò *Are*, videlicet *bonificare*, *magnificare* &c. Personam Spiritus Sancti, sub ratione amoris.

4. Et quia quodlibet Principium, simplex est, & per consequens correlativum quodlibet: quælibet persona similiter est simplex: & quia quodvis correlativum est infinitum, quælibet persona est infinita, & ab omni accidente denudata. Item quia quodlibet Principiorum suum habet singulare correlativum in suo numero, & voce permanens, necessario sequitur, quod sit una divina & singularis Paternitas, & nō plures: sitq; una divina & singularis

laris Filiatio, & nō plures: similiter una divina, & singularis Spiratio, & nō plures: sunt igitur tres tantummodo Personæ, quas, divinam Trinitatem appellamus.

5. Et quoniā *Bonificativum* de toto se ipso producit *Bonificabile*, & ambo simul spirant *Bonificare*, &c. sequitur, quod istæ tres personæ existendo, & agendo sint æquales per totā Bonitatem, Magnitudinem &c. Pater siquidem intelligendo se Patrem, Filium producit: & Pater, & Filius diligendo se ipsos spirant Spiritum Sanctum; & tale intelligere, & amare Personale est, & idem cum ipso Deo; sed tamen intelligere, & amare, quæ communia existunt, sunt ipsa divina Essentia, & substantia, & unus Deus, qui se unum Deum intelligit, unum Patrem, unum Filium, unum Spiritum

Sanctum

33

Sāctum. Dīctum est de Quarta Distinctione, & ostensum est quo pacto cum Correlativis, divinas Personas, & earum proprietates cognoscamus, & per ea, quæ breviter dicta sunt poteris, & multas quæstionum, difficultates, quæ in hac materia suboriri possunt, diluere.

DISTINCTIO V.

DE ANGELO,

1. **A**ngelus est spiritualis substantia naturaliter, Bona, Magna, Durabilis, & sic de aliis Principiis; quæ quidem substantia, bona esse non posset, nec magna &c. absque Correlativis distinctis ipsius Bonitatis, Magnitudinis, &c. ut in secunda Distinctione dictum est.

2. Bonitas, & Magnitudo differunt in Angelo, cum de ipso prædicari nõ possint eo modo quo prædicantur de Deo suæ rationes; Bonitas namque Angeli est Bona, Magna &c. & é contra; Bonitas tamen est Magnitudo, & é contra, dici neutiquam potest, cum talis prædicatio Deo competat soli: & quia Bonitas Angeli non est sua Magnitudo, & tamen est magna, sequitur quod sit magna per accidēs, & sic de aliis rationibus, quæ ratione magnitudinis existunt magnæ, quod fieri non posset, si rationes ipsæ correlativis carerent, v. g. Bonitas *Bonificativo*, *Bonificabili*, *Bonificare*; Magnitudo, *Magnificativo*, *Magnificabili*, & *Magnificare* &c.

3. Bonitas igitur, ut habeat actum in magnitudinem, & non existat otiosa, *Bonificativus* ipsius bonitatis, mag-

nitudinem, & cætera Principia proportionabiliter bonificat in suo proprio, & intrinseco, *Bonificabili* & è contra *Magnificativus*, ipsam bonitatem, & reliqua Principia in suo similiter magnificabili proprio, & intrinseco magnificat: & idipsum unumquodque Principiorum agit in altero, quod fieri non posset sine Correlativis supradictis, & sine simplici relatione in sua forma illæse permanenti.

4. Præterea nisi Correlativa distincta essent realiter, & formaliter ipsa Principia participare non possent ad invicem, nec unam substantiam Angeli constituerent; sed quia differunt *bonificativus*, *magnificativus*, & sic de aliis, constituunt unam Formam, & componunt: eodem modo *bonificabile*, *magnificabile*, &c. unam constituent Materiam; *bonificare* verò magnificare

nificare &c. similiter unam naturam
Cōnexivam: & tria in simul unam sub-
stantiā Angeli componunt indivisam.
5. Item si Principia Angeli non
haberent Correlativa distincta, sub-
stantia ipsius Angeli non esset conti-
nua, nec indivisa. Porro Deus non est
bonificabilis, magnificabilis, &c. ab
ipso Angelo; sed tantummodo intelli-
gibilis, amabilis, recolibilis: itē quia
Deus maximè creavit Angelum ad se
objectandū, Bonitas, Magnitudo &c.
tres potentias constituunt in Angelo,
memoriā scilicet, intellectum, & vo-
luntatem, quæ sunt bonæ, magnæ,
naturalitèr per bonitatem, magnitu-
dinem, &c: & sic de voluntate, & me-
moria; dignum est enim, & quidem ju-
stum, quod Deus sit intellectus, & a-
matus, & recolitus cum bono magno
&c. intelligere, & amare, & recolere.

Diximus de Correlativis Angeli ad invicem distinctis, quibus essentiam ipsius, & suas potentias, passionem item intrinsecam, & intrinsecam agentiam cognoscere possumus.

DISTINCTIO VI.

DE COELO.

I. **C**OELOM est prima pars Univer-
 si, ut in Tertia Distinctione
 tetigimus, cujus Principia, ut in Se-
 cunda patet Dist. sua habent Corre-
 lativa. Corpus autem cœleste cœto
 continet principales Partes, scilicet
 Octavā Spheram, Saturnum, Jovem,
 Martem, Solē, Mercuriū, Venerem,
 Lunam; quælibet autē pars habet sua
 Principia specifica, & quodlibet Prin-
 cipium specifica Correlativa; absque
 Cor-

Correlativis enim Principia ipsa cœlestia constituere non possent unam substantiam ipsius cœli indivisam; sed quia *Bonificativum* octavæ spheræ cū *Bonificativo* Saturni, & sic de reliquis *ivis*, similiter conjunguntur, & unam componunt universalem Formam: & sic de *bilibus*, quæ componunt unam Materiam universalem: similiter *are*, unam naturam componunt *Connexivam*: & omnia insimul unum corpus primum mobile, in quo omnia Principia unum in quodlibet, & é contrà existunt commixta, quæ quidem commixtio fieri non potest sine Correlativis primitivis, veris, & necessariis Principiorum innatorum, neque cœlum esset unum, nec motum haberet, nec naturam: qui quidem cœlestis motus in centro incipit, ut figuraliter in testa patet, vel in limace, aut in

vento, quem turbinem appellant, qui pulverem attollit, & elevat á terrâ, & aquam á mari, cujus figura angularis est, reéta, & circularis; talis autem circus à Correlativis causatur circularitèr ordinatis agentibus ad invicem, & patientibus. Patet igitur, quare motus cœli circularis sit, & naturalis.

2. Motus præterea cœlestialis motum acquirit peregrinum cum motu elemētorum, & elementatorum tanquam cum instrumento: sicut *bonificativum*, quod cum peregrino *bonificare*, scilicet magnitudinem bonificando, actum acquirit extrinsecum: & sic ignis cum calefacit aquam, actum habet proportionatum ad calefaciendum carnes in olla. Ex his liquidem, quæ dicta sūt apparet, motum, quem animam cœli appellamus, ex

motivo,

*motivo, mobili, & movere compositū
 existere: & is quidem sic quiescit in
 movere, sicut potentia intellectiva,
 & potentia visiva in videre; non au-
 tem in non movere, cum immobilitas
 de suo genere non existat; atque cœ-
 lum, cum neque grave sit, neque le-
 ve, ejus motus non esset rectus, nec
 obliquus: est igitur circularis: non
 ergo per diametrum; sed per circu-
 lum quiescit.*

DISTINCTIO VIJ.

DE HOMINE.

Homo habet sua Principia in-
 nata, & quodlibet Principiū
 sua specifica Correlativa, ut in Pri-
 ma, & Secunda Distinctione dictum
 est. Homo autem ex Anima rationali,

& humano corpore compositus est: unde Correlativa Animæ spiritualia sunt; corporis verò, corporalia. Correlativa igitur bonitatis Animæ sunt *bonificativum*, *bonificabile*, & *bonificare*, & magnitudinis, *magnificativum*, *magnificabile*, & *magnificare*, & sic de aliis. *Bonificativus* autem *magnificativus* &c. unam formam constituunt, & componunt; *bonificabile* verò *magnificabile* &c. unam materiam, : similiter *bonificare*, *magnificare*, & reliqua huiusmodi, unam naturam connexivam. Atverò, quia Anima est, ut Deus intelligatur ametur, & recolatur, ipsa, quæ per essentiam una est, tres habet potentias sibi coëssentiales, scilicet *Intellectum*, *Voluntatem*, & *Memoriam*, ut cum intellectu, ipsum Deum intelligat, cum voluntate amet, & recolat cum memoria.

2. Quævis autem ipsarum potenti-
 arum, tria habet Correlativa, quæ su-
 pradiximus. Intellectus scilicet *Intel-*
lectivum, *Intelligibile*, & *Intelligere*:
 Voluntas *Volitivum*, *volibile*, & *Velle*:
 & Memoria, *Recolitivum*, *Recolibile*,
 & *Recolere*. *Intellectivus* autem *Intel-*
ligibile, & *intelligere* unus existit in-
 tellectus, & sic de aliis. Intellectus
 quidem in sua propria, & intrinseca
Intelligibilitate, voluntatem intelligit,
 & memoriam, & ipsas ibidem intelli-
 gibiles facit: itidem, & voluntas in
 sua propria passione, alia facit ama-
 bilia: eodem modo de memoria. Et
 isto pacto habet Anima cum istis pe-
 regrinis, & extrinsecis, actum, & cū
 ipsis operationem intrinsecam, & ex-
 trinsecam.

3. Corpus verò hominis, quatuor
 habet Potentias similiter, scilicet. *Ele-*

mentativam, Vegetativam, Sensitivam,
& Imaginativam, & quælibet istarum
sua propria Correlativa, hoc est, Ele-
mentativa, elementativum, elementa-
bile, & elementare. Vegetativa, vege-
sativum, vegetabile, & vegetare &c.
Elementativum siquidem; *vegetativum*
&c. unam constituunt formam corpo-
 ris; *elementabile* verò, *vegetabile* &c.
 unam similiter materiam constituunt;
elementare autem, *vegetare* &c. unam
 naturam connexivam: & tria in simul,
 unum corpus humanum. *Tivum* verò
 spirituale, & *tivum* corporale, unam
 formam constituunt hominis; *bile* verò
 spirituale cum *bilibus* corporalibus,
 unam similiter materiam ipsius homi-
 nis: & *are* spirituale, & *are* corporale,
 unam naturam connexivam. Quan-
 tum igitur natura ipsa durat, homo
 vivit; cum verò deficit, moritur &

ipse, eó quia Anima à corpore separatur.

4. Homo præterea formam habet duplicitér considerabilem, primam scilicet, & secundam. Prima *communis* est, ut supra dictum est; Secunda veró *particularis*, quæ Anima est, ipsú corpus perficiens, & gubernans, atque ejus potentias movens ad actionem, ut vivat, & etiam ad passionem. Multa dici possent de homine, quæ, ut brevitati consulamus prætermittimus: & etiam, quia per ea, quæ dicta sūt, & alia multa haberi possunt, maximè subtilitér intuenti.

DISTINCTIO VIII.

DE IMAGINATIONE.

1. **P**otentia Imaginativa, una pars
 Universi existit. Cœterùm,
 quia ipsum Universum ex suis inna-
 tis Principiis, & Correlativis cons-
 titutum est (ut supra diximus) id-
 circo Imaginativa ipsa habet Princi-
 pia, & Correlativa; cum aliter esse
 non posset pars naturalis Universi,
 quod est impossibile. In ipsa quidē
 Imaginativa, suum *tivum*, scilicet
bonificativum, *magnificativum*, &c.
 unam formam corporalem compo-
 nunt, & constituunt: & *bile* cum *bili*
 unam materiam corporalem: eodem
 modo de *bonificare*, *magnificare*, &c.
 quæ unam constituunt naturam con-
 nexivam: & hæc tria imaginationem

conjungunt, & in esse ponunt Imaginativam, in subiecto sustentatam, ut in animali, quia est potentia ejus, & ipsum animal est efficiens agens: quippe cum ipsa forma agit, & causat imaginabilia in suo proprio *imaginabili* intrinseco: & ex hoc acquiritur, operationem habet intrinsecam.

2. Hoc autem facere non potest, si sua Correlativa non essent entia realiter, & inter se distincta; nam confusa distinctione, confunderetur, & operatio, & natura esset annihilata, & sua Principia innata alterata essent. Correlativa imaginationis in homine subdita sunt Correlativis Animæ rationalis; sed in brutis est contra sit; nam in ipsis anima imaginativa extat principalis, quod ex hoc patet, quia agit in sensitiva, a qua species abstrahit, quas facit imaginabiles.

Dic:

Dictum est de Imaginativa, & ostēsum, per quem modum ejus Correlativa ad *distinctionem, naturam, & constitutionem* se habent. Et per ea, quæ dicta sunt, intelligi possunt difficultates, quæ de Imaginativa oriuntur.

DISTINCTIO IX.

DE SENSITIVA.

1. **S**ensitiva, ut in Prima Distinctione dictum est, extat una pars Universi: unde Principia innata applicari possunt ad Sensitivam. Nam *bonificativum, magnificativum &c.* unam formam sensitivam constituunt; *bonificabile, autem magnificabile &c.* unam materiam; *bonificare verò, magnificare &c.* similiter unam naturam

conf.

constituunt connexivam; & ista tria, unum communem constituunt sensum, à quo sensus particulares derivantur, & effluunt, qui sunt ejus Potentiæ, scilicet Potentia Visiva, Auditiva, Gustativa, Odorativa, Tactiva, & Affativa, quæ quidem Potentiæ nunciæ existunt sensus communis, ut ipsi indicia reportent, cum quibus appetitus sit, & instinctus, ut ejus innata Principia actionem habeant, & passionem per ipsum, & per consequens Correlativa intrinseca operationem habeant, *quæ cause existunt exteriorum Correlativorum.*

2. Potentia Visiva constituta est ex suis innatis Principiis specificis, & sic de Correlativis: unde *bonificativum, magnificativum, &c.* unam constituunt formam visivam, cum qua videns videt objectum. Et *bonificabile, magnificabile &c.*

Et c. specifica, & contracta constituunt unam materiam; *bonificare* verò, *magnificare* *Et c.* unam naturam connexivam: & hæc tria insimul, unam Potentiam Visivam, & sic de aliis Potentiis. Forma Visiva in sua propria passione, scilicet *visibilitate* causat visibilitatem Pomi, Lapidis, Rosæ &c. & in suo videre intrinseco, causat videre peregrinum: unde cum extrinseco, operationem habet intrinsecam, ut non sit otiosa, & ad finem quare est tendat, & dirigatur. Quæ quidem operatio esse non posset, si Correlativa extrinseca, & intrinseca non essent distincta, scilicet visibile intrinsecum, & visibilitas lapidis, & videre intrinsecum, & innatum á videre extrinseco peregrino: similiter, & *bonificabile* intrinsecum á bonificabili lapidis &c.

DISTINCTIO X.

DE VEGETATIVA.

1. **V**Egetativa est una pars Univer-
si, sua habens innata Princi-
pia, & quodlibet Principium sua Cor-
relativa distincta, à Correlativis Se-
cundæ Distinctionis derivata: sicut
Particulare ab Univerfali. *Bonificati-
vum* autem, *magnificativum* &c. cõ-
stituunt unam formam vegetativam;
bonificabile verò *magnificabile* &c. u-
nam Materiam; *bonificare* autem, *mag-
nificare* &c. unam Naturam conne-
xivam: & hæc tria, unam Potentiam
vegetativam.

2. Nam vegetans formam movet
vegetativam in sua propria passione,
scilicet *vegetabilitate*, vegetabilia pe-
regrina deducendo, in qua, ea facit
vege-

vegetata, & sic vivit, nutritur, & crescit, entia peregrina in suam speciem deducendo; hoc autē facere non posset sine Correlativis ad invicem distinctis. Multiplicant enim cum distinctione plures species, Rosam scilicet Violam &c., multa differenter in speciebus producens, ut frondes à floribus diversas, & truncum à ramis, & fructu &c.

3. Vegetativa quidem quatuor habet potentias, scilicet *Appetitivam*, *Retentivam*, *Digestivam*, & *Expulsivam*, & istarum Potentiarum differentia, à primis differentiis supradictis descendunt. Quælibet autem potentia sua habet Correlativa distincta, ut appetitiva, *appetitivum*, *appetibile*, & *appetere* &c. Patet igitur, quod Principia Superiora ad particularia descendunt, causando successive

Corre.

Correlativa intrinseca, ad extrinseca peregrina, ut operatio extrinseca sit in motu successivo, motu intrinseco, motum extrinsecum causante, ipso vegetato, subjectum generationis, & corruptionis existente.

DISTINCTIO XI.

DE ELEMENTATIVA.

1. **E**lementativa est una pars **U**niversi, & per consequens à Principiis dependet supradictis, & sua Correlativa similiter, à correlativis in Secunda Distinctione dictis dependentiam habent: unde in natura conveniunt sicut **U**niversale, & **P**articulare.

2. *Bonificativus* igitur, *magnificativus* &c. unam formam communem

consti

constituunt; *bonificabile* verò *magnificabile* &c. unam materiam communem; *bonificare* autem *magnificare* &c. unam naturam connexivam: & hæc tria simul componunt unam potentiam Elementalem Generalem. Sub potentia quidem vegetativa, quatuor existunt elementa, scilicet Ignis, Aër, Aqua, Terra.

3. Porro unum *tivum*, scilicet *bonificativum*, cum alio *tivo*, scilicet *magnificativo*, unam formam aëris componunt, & *bilia* istorum *tivorum*, materiam ipsius aëris: & *are*, unam naturam connexivam, & hæc tria, ipsū aërem, qui unum elementum extat. Eodem modo, & ipsa elementa cōstituunt ad invicem. Nam *tivum* ignis, & *tivum* aëris &c. unam formā Massæ generalis constituunt: & *bilia* istorum elementorum, unam materiam

riam similiter ejusdem Massæ compo-
nunt : & *are* eorundem unam natu-
ram ipsius Massæ connexivam : & ip-
sa tria simul sufficienter constituunt
totam Massam , & ejus generalem
essentiam , & naturam .

4. Item agens Generale, sive ge-
nerans ex suo *rivo* , & ex *rivo* Massæ
Generalis, unam generat formam in-
dividui, scilicet Rosæ, & hujusmodi:
& ex suo *bili*, cum *bili* Massæ Genera-
lis , materiam illius individui : & ex
suo *are*, & ex *are* Massæ Generalis, na-
turam connexivam illius individui
generat : & ex his tribus ipsum con-
stituunt individuum, & ejus Esse , &
essentiam.

Diximus per quem modum inven-
ta sunt Correlativa innata, quam qui-
dem inventionem , qui ignoraverunt
in multa inconvenientia , & opinio-

nes, ut eorum dicta manifestant, prolapsi sunt.

Finivit Raymundus hunc Librum
Parisiis ad Dei laudem, & honorem
in mense Februarii, Anno Incar-
nationis Domini nostri Jesu-
Christi MCCCX.

Tractatus qui sequitur de Venatione
Medii, est Declaratio, & Practica
Artis Generalis.

BEATI
RAYMUNDI
 LULLI
 DOCT. ILLUMINATI
 ET MARTYRIS
 TERTII ORDINIS S. FRANCISCI.

TRACTATUS

DE VENATIONE MEDII INTER SVBJEC-
 tum, & Prædicatum.

CAP. I.

DE MEDIO NATVRALI,
 & Logico.

Edium existens inter sub-
 jectum, & Prædicatum
 intendimus venari duo-
 bus modis. Primo modo,
 Medium naturale, & se-
 cundo modo, Medium Logicale; &

hoc

hoc facimus, ut cognoscamus verum medium reale, & etiam naturale: & per consequens necessarium syllogismum: ac etiam, ut per Medium Probativum, & Opinativum cognoscamus syllogismum Dialecticum, vel logicalem, & intentionalem.

2. Ad venandum Medium naturale facimus syllogismos quatuordecim. Primus fit sic. Ponatur quod A.B.C. sint una substantia ab omni accidente denudata, postea fiat syllogismus sic.

Omne B. est A.; omne C. est B.: ergo omne C. est A. Iste syllogismus est demonstrativus verus, & necessarius, & qui non potest impugnari. Et ratio hujus est, quia Medium est substantiale naturale, & reale, & ad hoc, nullum accidens potest contradicere, quia A.B.C. ab omni accidente sunt remota.

3. Secundus syllogismus fit sic:
 Omne animal est substantia; omnis
 homo est animal: ergo omnis homo
 est substantia.

Iste syllogismus non videtur esse
 necessarius; eò quòd medium non est
 simpliciter naturale, cum substantia
 sit superiùs, animal inferiùs; & animal
 superiùs, & homo inferiùs: & idcirco
 removere hoc, per quòd substantia
 est superiùs, & ascendere hoc, per
 quod animal, & homo sunt inferiùs,
 ut termini sint æquales, necessitat syl-
 logismum, & hoc sic:

Omne animal rationale est substā-
 tia rationalis; sed omnis homo est a-
 nimal rationale: Ergo omnis homo
 est substantia rationalis.

Et sic iste syllogismus est necessita-
 tus propter coæquationem termino-
 rum, quia per hoc ipsum, medium
 est naturale.

Tercius

4. Tertius syllogismus sic fit. Facta hypotesi, quòd omnis Bonitas substantialis sit ratio bono, quòd producat bonum substantiale, & posito, quòd bonus, & bonitas substantialis sint idè, necessitatus est bonus quod producat bonum substantiale: idcirco syllogismo sic.

Omnis bonitas substantialis est ratio bono, quod producat bonum substantiale;

Sed A. est bonitas substantialis: ergo A. producit bonum substantiale.

Et sic necessitatus est syllogismus per hoc, quòd medium est substantiale, in quo subjectum, & Prædicatum essentialitèr convertuntur.

5. Quartus fit sic: Omnis Bonitas infinita est ratio bono infinito, quòd producat bonum infinitum;

Sed A. est Bonitas infinita: ergo A. est

A. est ratio bono infinito, quòd producat bonum infinitum.

Et quia Bonum infinitum est medium, necessitatus est syllogismus, ratione cujus est demonstrativus, & realis.

6. Quintus est talis: Omnis bonitas infinita, & æterna est ratio bono infinito & æterno, quod producat bonum infinitum, & æternum;

Sed A. est hujusmodi: igitur A. producit bonum infinitum, & æternum. Majorem, & Minorem non oportet probare, quia necessario sequitur, quare inventum est medium.

7. Sextus est talis; Omnis Potestas infinita habet actum infinitum;

Sed A. est hujusmodi: ergo A. habet actum infinitum.

8. Septimus talis est: Omnis intellectus existens idem per essentiam cum Potestate, potest existere, & agere;

E

Sed

Sed A est huiusmodi: ergo &c.

Unde sequitur Medium naturale, rationale, & reale inter Agens, Agibile, & Agere, & per consequens distinctio; alioquin Agens ageret se ipsum, & sic de Agibili, & Agere; & intellectus non posset intelligere, quod est intelligibile; & quia omnia ista sunt impossibilia, per talem impossibilitatem, invenimus Medium quod quaerimus.

8. Octavus erit iste: Ponatur, quod Intellectus, & Voluntas sint idem per essentiam, & arguo sic:

In Omni essentia, in qua intellectus, & voluntas sunt idem, necessarium est, quod intelligibile, & volibile sint idem, ac etiam intelligere, & velle:

Sed in A. sunt idem: ergo &c.

Et sicut invenitur medium, quod quaerimus.

quæritur in prædictis syllogismis,
possunt etiam alia inveniri.

CAP. II.

DE SEX SPECIEBUS MEDII, *supradicti.*

1. **D**E syllogismo, in quo omnes termini sunt substantiales, & primo sic:

Omnis Potestas infinita, & æterna potest existere, & agere infinitè, & æternè; sed A. est hujusmodi: ergo &c.

Iste syllogismus est necessarius, eò quòd omnes ejus termini sunt substantiales, & non multiplicant plures essentias, unde sequitur inventio Medii, quod quærimus.

2. Secundus est iste: Nullus color est quantitas; rubedo est color: ergo

rubedo non est quantitas:
 Ille syllogismus non est necessarius,
 eó quòd accidens non est per se ne-
 cessarium, sed per substantiam; ideò
 non invenitur per ipsum, Medium
 naturale, quòd quærimus; sed inten-
 tionale.

3. Tertius est, quando Præmissæ sũt
 substantiales, & Medium accidenta-
 le & hoc sic:

Omnis Musicus est homo; Omnis
 Musicus est animal: ergo quoddam
 animal est homo.

Ille syllogismus non est necessari-
 us, eó quòd Medium non participat
 cum extremis in natura substantiali;
 & sic non invenitur per ipsum, Medi-
 um substantiale.

4. Quartus est, quando Præmissæ
 sunt accidentales, & Medium subs-
 tantiãle; & hoc sic:

Nullus corvus est albus, quoddam nigrum est corvus: ergo quoddam nigrum non est albus.

Iste syllogismus non est necessarius eò quòd Medium est compositum ex substantia, & accidente, ratione participationis præmissarum.

5. Quintus est, quando Major est substantialis, & Medium, & Minor accidentales, & hoc sic:

Omnis Musicus est homo; omnis Musicus est sciens: ergo quidam sciens est homo.

Iste syllogismus non est necessarius, eò quòd subjectum, & prædicatū participant per diversas naturas.

6. Sextus est, quando Major est accidentalis, & Medium, & Minor substantiales, & hoc sic:

Quidam homo est albus; omnis homo est animal: ergo quoddam animal est albus.

Iste

Iste syllogismus non est demonstra-
tivus, eò quòd subjectum, & prædi-
catũ claudicãt per prius, & posterius.

CAP. III.

DE VENATIONE MEDII

Intentionalis.

1. **P**rimus syllogismus est talis.
Bonitas est ens, ratione cujus
bonum agit bonum: Et modò pona-
tur, quòd A. sit Bonitas:

Ergo A. erit ratio, quare bonus a-
git bonum.

Iste syllogismus est Dialecticus, si-
vé probativus, & ratio hujus est, quia
ejus Medium est indeterminatum,
quoniam aliquis bonus agit bonum
de sua essentia; sicut agens naturale,
quod agit bonum de sua bonitate,

ut Pater, Filiū; & granū frumenti, spicam; & alius bonus, qui agit bonum, sed non de sua essentia; sicut artifex, qui facit bonam arcam de ligno.

2. Secundus syllogismus talis est

Magnitudo est bona, & ideò arguo sic:

Omnis magnitudo bona est ratio magno, quòd agat magnum bonum; sed A. est hujusmodi:

Ergo, & quod agat magnum bonū.

Iste Syllogismus est Dialecticus, & probativus; sed non necessarius: ratio hujus est, quia sola bonitas substantialis est ratio bono, quod producat bonum; & non bonitas accidentalis; eò quòd per accidens est, de qua bonitate, habituata est magnitudo per accidens; habitus verò non producit; sed habituatus producit cū habitu: sicut albedo, quæ non albificat

cat

cat; sed albū albificat cum albedine;
 3. Tertius syllogismus est sic.

Duratio per Potestatem potest ex-
 istere, & agere; & Potestas per Dura-
 tionem potest durare; & idcirco ar-
 guo sic:

Omnis Duratio potest existere, &
 agere per Potestatē; sed A. est Dura-
 tio: ergo A. potest existere, & agere.

Iste syllogismus non est demon-
 strativus, eò quòd compositus est ex
 substantia, & accidente. Ratio hujus
 est in hoc, quòd Duratio per se non
 potest existere, & agere; neque per
 consequens agere: patet ergo quòd
 iste syllogismus est dialecticus, in quo
 existit Medium intentionale.

4. Quartus syllogismus est sic: &
 ponatur, quòd Intellectus, & Volun-
 tas non sint idem per essentiam, quæ
 positio vera est in creatis; & tunc ar-
 guo sic.

Quidquid est intellectum, est dilectum per Voluntatem: & quidquid est dilectum, est intellectum per Intellectum; sed A. est dilectum, & intellectum: Ergo A. est dilectum per Voluntatem, & est intellectum per Intellectum.

5. Iste syllogismus est probativus; sed non demonstrativus, neque necessarius: & ratio hujus est, quia voluntas non est necessitata ad diligendum Intellectum, neque Intellectus ad intelligendum Voluntatem; quoniam quælibet istarum potentiarum est libera, quoad suam naturam, & ad habendum suum proprium appetitum, ad suum proprium finem, hoc est ad suum proprium objectum: sicut Voluntas ad diligendum, & Intellectus ad intelligendum.

Veruntamen si istæ essentia essent

una essentia, & non plures, voluntas
esset necessitata ad diligendum Intel-
lectum, & Intellectus ad diligendum
Voluntatem, & sic syllogismus esset
demonstrativus.

6. Præter istas sex species Medii, nõ
oportet repetere ad venandum Medi-
um intentionale, quia de ipso jam
certificati sumus in ipso Capitulo.
Per ea quæ dicta sunt de venatione
Medii existentis inter Subiectum, &
Prædicatum, Intellectus logici, & Na-
turalis (hoc est Philosophi) est val-
dè altus ad inveniendũ Media Natu-
ralia, & Intentionalia, & diffe-
rentias eorum, & potest
sibi cavere á fallaci-
is, & sophisma-
tibus.

FINIS.

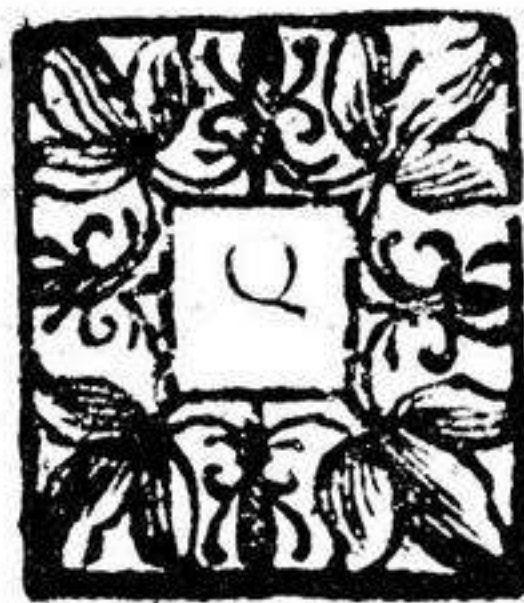
BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DOCT. ILLUMINATI,
ET MARTYRIS
TERTII ORDINIS S. FRANCISCI.

TRACTATUS

DE CONVERSIONE SUBJECTI, ET PRÆ-
dicati per Medium.

DEVS cum tua Altissima Sapientia,
Charitate, & Virtute, incipit trac-
tatus de Conversione Subjecti, &
Prædicati per Medium.

PROLOGVS

Quoniam Opiniones cres-
cunt, quibus intellectus
est offuscatus, & multo-
tiés positus in errore, &
Demonstrationes, in dis-
putatio-

putationibus, & libris rarissimè seminantur: propter quòd scientia, quasi perit; idcirco intendimus doctrinam tradere in hoc libro, qua poterimus, demòstrationibus habituari; & per consequens vera vigebit scientia, & Opiniones cessabunt.

Subiectum hujus libri est Medium, per quod investigabimus Conversionem Prædicati, & subiecti.

Liber iste dividitur in decem Distinctiones, quæ sunt hæ: Ordinatio, Deus, Angelus, Coelum, Homo, Imaginativa, Sensitiua, Vegetativa, Elementativa, & Instrumentativa.

Ratio quare dividimus in decem Distinctiones, est quia intellectus est discursivus quatuor modis, scilicet, per Prædicationem, per Conversionem, per Opinionem, & per Demonstrationem; & ideo ista qua-

tuor discurremus per istas decem Distinctiones.

DISTINCTIO I.

Distinctio ista est Ordinatio, & præambulum aliarum Distinctionum, ut per ipsam pateant Majoritates.

Est autem unum Medium omninó Generale, quod est origo omniũ mediorum existentium inter Subiectum, & Prædicatum: v. g. quando terminus omninó universalis contrahitur ad terminum non omninó Particularem v. g. quando Bonitas omninó Generalis contrahitur ad Magnitudinem, & dicitur: Bonitas est magna, quæ bonitas magna non est omninó Generalis, nec omninó Particularis; sed quando contrahitur, & dicitur:

Bonitas

Bonitas Petri est magna, tunc est omnino specialis: & ideo *Bonitas magna* est mediū existens inter omnino Generale, & omnino Particulare.

2. Tale Medium requirit tres species, quando convertuntur per ipsum Subjectum, & Prædicatum, scilicet: *Medium Mensurationis, Medium Conjunctionis, & Medium Extremitatum.*

3. Medium Mensurationis est, quando existit æqualitèr inter extremitates: v. g. intelligere naturale, quod existit æqualitèr inter inrelligentem, & intelligibile. Ex tali Medio oritur relatio, & conversio inter Subjectum, & Prædicatum.

4. Medium Conjunctionis est causa quare extremitates connectuntur, & sequitur unio. Medium Extremitatum est respectu subjecti continui: sicut linea inter duò puncta.

6. Prædicationes autem multæ sũt, & diversæ; v. g. Bonitas est Magnitudo: & Magnitudo est Bonitas. Alia autem species prædicationis est, quãdo Subjectũ, & Prædicatum non convertuntur, v. g. quando dicitur: Omnis homo est animal, non convertitur: Per primam Prædicationem cognoscitur Medium á quo oritur syllogismus Demonstrativus. Per secundam oritur syllogismus Opinativus: & etiã Opinio oritur ab ista Prædicatione: Bonitas est magna, Magnitudo est bona, eó quód medium est accidens copulativum, & impedit, quód Subjectum, & Prædicatum convertantur.

6. Dicendum est, quod quando Intellectus est discursivus recurrit ad suam naturam, & modum intelligendi, venando Medium inter Subjectum, & Prædicatum: & si invenit Mediũ sub-

Gangiale

stantiale inter Subjectum & Prædicatum, cognoscit, quòd ex tali Medio, fiat Demonstratio, & sic non fiet syllogismus opinativus.

7. Ulteriùs, si intellectus discurrat per Opiniones, & intelligentiam Philosophorum, & non recurrat ad suam naturam, & modum intelligendi, tunc est creditivus, sive opinativus, & de contingentia habituatus, si non recurrat ad suũ intelligere naturale, & ad ea, quę dixerunt alii, & habet notitiam nature mediæ inter Subjectum, & Prædicatum, & tunc est assertivus, & ista Regula est infallibilis, & per ipsam intellectus fugat sophisticaciones, & coram ipso, intellectus logici stare non potest.

8. Syllogismus Demonstrativus requirit Principia vera, & necessaria, & primitiva, quę requirimus cum con-

versione

versione subjectorum cum Prædicationibus, & cum medio inter ipsa; & alios syllogismos, in quibus termini non sunt convertibiles, appellabimus opinativos.

DISTINCTIO II.

DE DEO.

1. **D**istinctio ista in quinque Prædicationes est divisa, & primò de prima. Suppono, quod Deus sit Bonitas intelligentissima, Voluntas volētissima, Virtus virtuosissima, Veritas verissima, Gloria gloriosissima, Perfectio perfectissima, Simplicitas simplicissima, & Infinitas infinitissima. Et si Suppositio falsa est, necessariò sequitur, quod intellectus humanus habeat altiore[m] virtutem in objec-

tando Deum, & ejus rationes, quàm Deus sit, & ejus rationes, quod est impossibile; quia non esset terminatus ab ipsa causa prima, cum esset superius objective: Prædictæ ergo Prædicationes sunt veræ, & necessariae, eò quod ex primitivis, veris, & necessariis sunt constitutæ: & ideò

3. Arguo sic: Quidquid est Deus, est Bonitas optima; sed Magnitudo maxima est Deus: ergo Magnitudo maxima est Bonitas optima. iste syllogismus est demonstrativus, eò quod est ex Principiis primis, veris, & necessariis. Et sicut est exemplificatum de Bonitate, & Magnitudine faciendo demonstrationem: sic potest exemplificari in aliis rationibus; sed dimittimus brevitatis gratia.

3. Probatum est, quod Optimitas, & Maximitas converti non potest si-

ne Medio, quod sit purus actus, scilicet *optimare*, & *maximare*, cum quibus, dictæ rationes sunt in superlativo gradu existentes, & habentes naturam ab omni otiositate prolongatam; tale autem Medium non potest esse sine extremitatibus (ut ita loquar) cum sit purus actus, quas extremitates vocamus *Maximans*, & *Maximatum*.

4. Medium autem Conjunctionis conjungit, quod suppositum *Optimans* & *Maximans* gignit unum *Optimatum* & *Maximatum*, quod est aliud suppositum, & sic oritur relatio, & per consequens distinctio trium suppositorum. Medium autem Extremitatum (ut ita loquar) ponit, quod omnia tria supposita divina in suo numero remanentia, sint una essentia indivisa: unde cum ita sit, ostensum est per quem
modum

modum intellectus humanus de Divina Trinitate potest habere notitiã.

5. Secūda Prædicatio est ista: Deus est Infinitas infinitissima: Infinitas infinitissima est Deus. In ista Prædicatione, termini sunt convertibiles, & coæquales, & simpliciter: & ideo arguitur sic.

Omne Ens infinitum est Deus; Trinitas est Ens infinitum: ergo Trinitas est Deus.

Iste syllogismus est Demonstrativus, eò quòd est ex primis, veris, & necessariis: & quia Æternitas, & Infinitas convertuntur cum Deo, Optimitate, & Maximitate, necessariò sequitur, quod in isto syllogismo, sic existat Medium, sicut in primo; & per consequens sit Beatissima Trinitas.

6. In ista autē Prædicatione, Deus est bonus: Bonus est Deus. Termini

non sũt convertibiles, cum alia entia sint bona, ut Angelus, Cœlum &c. Et ideo ex talibus non fit syllogismus Demonstrativus, quia deficit *Medium Mensurationis*.

7. Tertia prædicatio est ista. Deus est Creator : Creator est Deus. Ex hoc, arguo sic

Omnis Infinitas infinitissima est Creator; sed Deus est infinitas infinitissima: ergo Deus est Creator.

In isto syllogismo Medium, non sic est, sicut in primo, & secũdo, ut patet per hoc, quia in creatione necessarium est dari *Creans, Creabile, & Creare*; sed *Creare* non coæquat *Trinitatem*, & creatum; nec *Medium Conjunctionis* conjungit ipsos in essentia: & sic de *Medio* Extremorum.

8. Deus est *Causa Optima*, *Causa Optima*

Optima est Deus. Et ideò arguo sic:

Omne id quod est Causa Optima, est Causa maxima; sed Deus est Causa Optima: ergo est Causa Maxima; Deus autem non potest esse Causa maxima sine effectu maximo, quem vocamus Christum; cum relative se habeant. Medium autem conversivum non potest convertere causam, & effectum, & sic de Medio Extremitatū, naturaliter loquendo.

9. Declaravimus venationem Conversionis Subjecti, & Prædicati in Deo. Per consequens Medium, & per talem Prædicationem cognoscitur quid istorum in altiori gradu existit. Et sicut diximus de istis: ita potest dici de aliis, & talis doctrina est valde utilis ad cognoscendum Deum, quoad ejus operationes intrinsecè, & quoad ejus rationes reales.

DISTINCTIO III.

DE ANGELO.

I. **A**ngelus est spiritus creatus non conjunctus; spiritus creatus non conjunctus est Angelus. Ista Prædicatio non est necessaria sicut illa, in qua prædicantur rationes divinæ de ipso Deo; eò quòd spiritus, & creatum esse, sunt superius, & Angelus est inferius, ut patet per contractionem primæ Distinctionis: Et ideò arguo sic

Omnis Angelus est spiritus creatus non conjunctus; Gabriel est Angelus: ergo, est spiritus creatus non conjunctus.

Iste syllogismus est verus, & necessarius; sed non est primitivus, quia *Medium Mensurationis* non coæquat extre-

extremos neque convertibiles facit, v. g. Angelus, & spiritus &c. Mediū autem Coniunctivum coniungit ipsa Principia, *Medium Extremitatum* ponit, quòd omnia illa constituent unā essentiam Angeli. Et ideò Medium, quod inquirimus æqualitèr intrat istum syllogismum, quod existit inter Subjectum, & Prædicatum.

2. Angelus est sua species: una species est Angelus. Istam Prædicationē conversam, sic declaramus, ut Medium inter Subjectum, & Prædicatum possimus invenire.

Omnis Angelus est sua species; Gabriel est Angelus: ergo est sua species.

In isto syllogismo est contractio speciei ad Gabrielem. Medium mensurationis non convertit terminos; sed ratione contractionis, Medium Coniunctivum coniungit, quod est su-

perius eum inferiore. *Medium Extremitatum* ponit, quod ita sint una essentia indivisa: & ideó per talem doctrinam, cognoscit intellectus, quod Medium intrat talem syllogismum, secundum quid, & non simpliciter inter Subiectum, & Prædicatum.

3. Angelus est bonitas: bonitas est Angelus. Ista Prædicatio est falsa, eó quòd, non est ibi bonitas contracta; si enim Angelus esset bonitas, ipse æquipararetur Deo in bonitate, & sic de aliis suis Principiis, quod est impossibile, ratione cujus impossibilitatis, Medium quæsitum intrare non potest inter Subiectum, & Prædicatū prædictum, quia nulla trium specierum Medii intrare potest, ut patet, per istud argumentum, quod falsum, & erroneum est.

Omnis bonitas est Angelus; Ga-
briel

briel est bonitas: ergo Gabriel est Angelus. Per istud autem argumentum falsum, cognoscitur tamquam ex contrario, quomodo Medium intrat verum syllogismum, & non istud argumentum, & ostenditur Medium quod inquiritur.

4. Angelus est bonus: bonus est Angelus. Ista Prædicatio falsa est, cum Angelus sit inferius, & bonus superius. Et arguo sic.

Omnis Angelus est bonus; Gabriel est Angelus: ergo est bonus. Et quia Prædicatio est falsa, sequitur falsum argumentum: & sic cognoscitur, quare Medium in ipso intrare non potest, ratione cujus impedimenti, Medium, & species ejus nobis revelantur.

5. Diabolus est malus: malus est Diabolus. Ista Prædicatio est falsa, quia Subjectum, & Prædicatum non

convertuntur, & sic Medium intrare non potest, & ut pateat arguo sic.

Omnis Diabolus est malus; Lucifer est diabolus: ergo Lucifer est malus.

Paralogismus est falsus, quia Medium Mensurationis non potest convertere malum reale, & naturale bonum, cum diabolus sit bonus naturaliter. Neque Medium Conjunctionis potest conjungere, quod accidens, & substantia sint idem essentialiter: & sic de Medio Extremitatum.

DISTINCTIO IV.

DE COELO.

I. **C**OELOM est corpus movens omnia mobilia: corpus movens omnia mobilia est cœlum. Ista conversio dictorum Prædicatorum est con-

tracta

tracta : & ideó arguo sic:

Omne coelum est corpus ; octava sphaera est coelum : ergo est corpus

Medium Conversivum non convertit corpus, & coelum. Medium autem Conjunctivum contrahendo conjungit ; Medium autem Extremitatum continuat in eadem essentia: & sic apparet, quod syllogismus non est simpliciter demonstrativus, cum Mediũ Conversivum non possit convertere coelum, & corpus.

2. Coelũ est maximũ corpus: maximũ corpus est coelũ. Ideo arguo sic.

Quidquid est maximũ corpus, est coelum ; Octava sphaera est maximum corpus : ergo est coelum.

De isto syllogismo potest sic dici, sicut de primo, eò, quòd sua Principia non sunt coequalia.

3. Coelum est substãtia primo mo-

ta: substantia primo mota est cœlū.
 Iste syllogismus est sicut duo præce-
 dentes, quia Principia non sunt coæ-
 qualia.

4. Cœlum est æternum: æternum
 est cœlum. In ista Prædicatione, ter-
 mini non coæquantur, nec contrahū-
 tur; quoniam quod est æternum, non
 est non æternum: & ideó arguo sic.

Nullum cœlum est æternum; octa-
 va sphaera est cœlum: ergo octava
 sphaera non est æterna.

In isto syllogismo non intrat Me-
 dium cum suis speciebus, quoniam
 æternum est infinitum, & cœlum est
 finitum: & talia non convertuntur,
 nec possunt esse eadem essentia; &
 ideó non est verus syllogismus, licet
 sit in forma syllogistica.

5. Cœlum est ens incorruptibile:
 ens incorruptibile est cœlum. In ista

Prædicatione, termini nō coequantur,
quia sunt per contractionem: & ideo
arguo sic.

Omne cœlum est incorruptibile;
Saturnus est cœlum: ergo est incor-
ruptibilis.

In isto syllogismo non intrat Me-
dium Conversionis; Medium autem
Conjunctionis, & Extremitatum sic,
quoniam Medium Conversivum in
terminis contractis stare non potest,
cum sit extremis coæquatum.

DISTINCTIO V.

DE HOMINE.

1. **S**ubstantia rationalis sensata est
homo: homo est substantia ra-
tionalis sensata. Ista Conversio est
Continuationis; & ideo arguo sic.

Omnis substantia rationalis sensata est homo; Petrus est substantia rationalis sensata: ergo Petrus est homo.

In isto syllogismo apparet, quomodo Medium Conversionis non intrat; bene verò alia duo media, quia cōstituunt, quòd Petrus, & substantia sensata sint idem in essentia. Item animal est substantia: substantia est animal. Homo est animal: animal est homo. Unde ut videatur, si dico verum, an falsum; an verum, & falsum, arguo sic.

Omne animal est substantia; omnis homo est animal: ergo omnis homo est substantia.

2. Animal, ut subiectum in Majori, est necessarium: & homo etiam, ut subiectum in Minori. Et hoc apparet secundum quod Medium intrat, per quod Medium, aliquo modo dico verum,

rum, & alio modo non; distinguendo scilicet inter Medium naturale, demonstrativum, & opinativum. Nam, ut animal, est subiectum naturale; sed ut Prædicatum in Minori, est quodammodo demonstrativum, & opinativum, & sic de substantia, ut est Prædicatum in Majori. Et ex hoc patet, quæ est differentia inter Medium Naturale, Demonstrativum, & opinativum.

3. Homo est risibilis: risibile est homo. Secundum vocem, ista convertuntur; & cum homo sit substantia, & risibilitas sit Proprietas, non convertuntur secundum rem: & ideo arguo sic.

Omnis homo est risibilis; Petrus est homo: ergo est risibilis.

In illo syllogismo substantia contrahitur ad Proprietatem per accidens;

dens; Medium autem Conversionis non convertit substantiam, & accidens; Medium veró Conjunctionis conjungit ipsa, & sic est Medium Cōpositivum, & Medium Extremitatum continuativum.

4. Substantia rationalis sensata alba est homo: homo est substantia rationalis sensata alba. Ista Prædicatio est Conversio ratione contractionis substantiæ, & accidentis; & ideo arguo sic.

Omnis substantia rationalis sensata alba, est homo; Petrus est substantia rationalis sensata alba: ergo est homo.

In ista Prædicatione non intrat Medium Conversivum; Medium autem Conjunctionis, & Extremitatum intrat, quia ibi est copulatio, & continuatio: & ideo quando dicitur: homo

H

est

rum, & alio modo non; distinguendo scilicet inter Medium naturale, demonstrativum, & opinativum. Nam, ut animal, est subiectum naturale; sed ut Prædicatum in Minori, est quodammodo demonstrativum, & opinativum, & sic de substantia, ut est Prædicatum in Majori. Et ex hoc patet, quæ est differentia inter Medium Naturale, Demonstrativum, & opinativum.

3. Homo est risibilis: risibile est homo. Secundum vocem, ista convertuntur; & cum homo sit substantia, & risibilitas sit Proprietas, non convertuntur secundum rem: & ideo arguo sic.

Omnis homo est risibilis; Petrus est homo: ergo est risibilis.

In isto syllogismo substantia contrahitur ad Proprietatem per accidens;

dens; Medium autem Conversionis non convertit substantiam, & accidens; Medium veró Conjunctionis conjungit ipsa, & sic est Medium Cōpositivum, & Medium Extremitatum continuativum.

4. Substantia rationalis sensata alba est homo: homo est substantia rationalis sensata alba. Ista Prædicatio est Conversio ratione contractionis substantiæ, & accidentis; & ideo arguo sic.

Omnis substantia rationalis sensata alba, est homo; Petrus est substantia rationalis sensata alba: ergo est homo.

In ista Prædicatione non intrat Medium Conversivum; Medium autem Conjunctionis, & Extremitatum intrat, quia ibi est copulatio, & continuatio: & ideo quando dicitur: homo

H

est

est albus, album est superius; & homo est inferius; si autem Medium Conversionis intrasset, termini coequati essent. Et in isto passu cognoscitur, & ex prædictis, quod Medium Conversivum non intrat, nisi in substantia Dei, ut patet in primo, & secundo syllogismo secundæ Distinctionis.

5. Homo currit: quidam currens est homo. Prædicatio ista est per contractionem substantiæ, & accidentis; & ideó arguo sic.

Omnis homo currit; Petrus est homo: ergo Petrus currit.

Unde, quia Medium Conversionis non intrat istum syllogismum, eó quód non convertit substantiam, & accidens; & Medium Conjunctionis conjungit: & Medium Extremitatum continuat, nascitur ista: Quidam homo currit. Et ex hoc apparet, quod

quidam, & aliquis, & hujusmodi, non sunt de genere omninò Universalis; sed sunt omninò Particularia.

DISTINCTIO VI.

DE IMAGINATIVA.

I. **S**ubstantia subjective imaginativa est animal: Animal est substantia subjective imaginativa. Unde de arguo sic.

Omnis substantia subjective imaginativa est animal; homo est substantia subjective imaginativa: ergo homo est animal.

Medium Mensurationis non potest convertere nisi terminos coæquatos: sicque nihil superius, nec nihil inferius: & sic non potest converti substantia, & animal, cum sint superius,

& in.

& inferiús; sed Medium Conjunctionis conjungit substantiam, & animal, & Medium Extremitatũ ponit, quod ista sint una substantia indivisa.

2. Substantia subjective intrinsecè imaginativa, & ratiõnativa est homo: Homo est substantia subjective intrinsecè imaginativa & ratiõnativa; & ideo arguo sic:

Omnis substantia subjective & intrinsecè imaginativa, & ratiõnativa est homo; Petrus est hujusmodi: ergo est homo.

Medium Mensurationis non intrat, & sic non potest fieri Conversio; sed intrat Medium Conjunctionis conjungendo terminos: & Medium Extremitatum continuando ipsos, ut fiat una substantia constituta; non autem intendo dicere, quod sit substantia imaginata per sensum; sed com-

positive naturaliter: sicut totum ex partibus.

3. Substantia subjective imaginativa est leo: Leo est substantia imaginativa subjective. In ista Prædicatione Subjectum, & Prædicatum non convertuntur; & ideò arguo sic.

Omnis substantia subjective imaginativa est leo; Marzotus est hujusmodi: ergo est leo.

Istud argumentum est falsum, & erroneum, quia non intrat ibi Medium Naturale, nec species ejus.

4. Nulla substantia sine imaginatione est animal; lapis est substantia sine imaginatione: ergo nō est animal.

In isto syllogismo non intrat Medium Naturale, nec ejus species.

5. Nulla substantia sine actione, & passione imaginationis est intrinsecè imaginativa; homo est substantia in-

trin.

intrinsicè imaginativa: ergo non est imaginativa nisi per actionem, & passionem imaginationis.

In isto syllogismo Medium non potest convertere actionem, & passionem, cum actio sit superius ratione formæ, & passio inferius ratione materiæ; veruntamen Medium Conjunctionis ponit, quod extrema sint conjuncta per substantiam; & Medium Extremitatum ponit continuationem eorum, ut imaginatio in subiecto in quo est, sit agens, & passiens.

DISTINCTIO VII.

DE SENSITIVA.

I. **S**ensitiva est substantia: substantia est sensitiva.

Termini non convertuntur, quia

substantia superius est; & ideo arguo sic.

Omnis substantia sensitiva est actionata, & passionata; homo est substantia sensitiva; ergo est actionatus, & passionatus.

In isto syllogismo, Medium Mensurationis non potest coæquare actionem, & passionem in virtute; Medium verò Conjunctionis componit conjunctionem, remanente relatione; Medium autem Extremitatum facit ipsa continua.

2. Substantia Sensitiva est quanta: Quantum est substantia sensitiva. Unde arguo sic.

Omnis substantia sensitiva est quanta; homo est substantia sensitiva: ergo homo est quantus.

In isto syllogismo, Medium Mensurationis non intrat, quia substantia est

in plus quàm homo; sed Medium Cō-
 junctionis conjungit partes substanti-
 ales', & etiam istas cum quantitate:
 & Medium Extremitatum continuat
 corpus, quod est ex substantia, & ac-
 cidente.

3. Substantia Sensitiva est qualis:
 Quale est substantia sensitiva. & ideò
 arguo sic:

Omnis substantia sensitiva est qua-
 lis; asinus est hujusmodi: ergo est
 qualis.

Medium Mensurationis non intrat;
 in plus enim est substantia, quàm asi-
 nus. Sed Medium Conjunctionis com-
 ponit substantiales terminos ad se in-
 vicem, & cum qualitate; sed Medi-
 um Extremitatum continuat corpus
 quale, & qualitates.

4. Substantia Sensitiva est relata:
 Relatū est substantia sensitiva; & ideò
 arguo sic:

Omnis substantia sensitiva est relata;
 Capra est substantia sensitiva: ergo
 est relata.

Medium Mensurationis non potest
 convertere ea, quæ sunt relata: v. g.
 Actio, Passio, quia si sic, anihilaretur
 Medium conjunctionis, quia non ha-
 beret quod conjungeret, & per con-
 sequens Medium Extremitatum, cum
 non posset continuare aliquid in ipsis.
 5. Sensitiva est in sensibilibus Par-
 ticularibus radicata: Radicatum in
 Particularibus sensibilibus est sensiti-
 va: & ideò arguo sic:

Omne radicatam in Particularibus
 sensibilibus, tamquam sibi substanti-
 alibus est causa sensibiliũ; sensitiva est
 hujusmodi: ergo est causa sensibiliũ.

Medium Mensurationis non intrat
 quia si sic, destrueretur differentia
 sensibilibus Particularium, & objecto-

rum eorū, quod est impossibile. Medium Conjunctionis copulat omnia, Medium Extremitatum continuat unum secum commune.

DISTINCTIO VII.

DE VEGETATIVA.

I. **V**Egetativa est substantia transmutativa. Substantia transmutativa est vegetativa. Unde arguo sic.

Omnis Vegetativa est transmutativa unius substantiæ in aliam; Potentia augmentativa est vegetativa: ergo est transmutativa unius substantiæ in alteram.

Medium Mensurationis non coæquat partes transmutabiles; verumtamen potest dici, quod ponit proportionem.

Medium veró Conjunctionis conjungit illa, que veniunt de potentia in actum, per viam generationis.

Et Medium Extremitatum ipsa continuat, ut substantia genita sit continua.

2. Vegetativa est potentia digestiva: Potentia digestiva est Vegetativa. Unde arguo sic,

Omnis potentia Vegetativa est transmutativa; Digestiva est hujusmodi: ergo est transmutativa.

Medium Connectens intrat; sed proportionando: quoniam quod est in potentia sine proportionem non vadit ad actum: Et Medium Conjunctionis conjungit unibilia: & etiam Medium Extremitatum, ipsa continuat.

3. Vegetativa est Retentiva potentia: Potentia Retentiva est Vegetativa. Unde arguo sic.

Omnis potentia Vegetativa est Retentiva; Expulsiva est potentia Vegetativa: ergo Expulsiva est potentia Retentiva.

Istud argumentum est falsum, eò quòd attribuit Medio Mensurationis, quod connectat, quæ non possunt connecti, & privat substantivum Cōjunctionis, & per consequens substantivum continuationis.

Vegetativa est Expulsiva potentia: Expulsiva potentia est Vegetativa. Ex hoc arguo sic:

Omnis potentia Expulsiva est motiva &c.

In isto argumento non intrat Medium Mensurationis, nisi proportionando; sed medium Conjunctionis, componendo, & Medium Extrematum continuando.

5. Potentia Vegetativa est Nutri-

riva: ergo potentia nutritiva est Vegetativa.

Medium Conversionis non intrat, nisi per proportionem, sed Medium Conjunctionis cōjungit ipsa tanquam superius, & inferius, & Medium Extremitatum, ipsa in unum continuat.

DISTINCTIO IX.

DE ELEMENTATIVA.

1. **E**lementativa est potentia per quam Elementa intrant mixtionem: Potentia per quam Elementa intrant mixtionem est Elementativa. Unde arguo sic:

Omnis Elementativa est compositiva Elementorum; sed in ista rosa est Elementativa: ergo est ibi compositiva Elementorum.

In isto syllogismo non intrat Medium Conversionis, eo quod non convertit Principia syllogismi; sed disponit ea, & Medium Conjunctionis componit, & Medium Extrematum continuat in rosa.

2. Potentia Elementativa est per quam elementata cum accidentibus componuntur: Id per quod elementata cum suis accidentibus componuntur est Elementativa. Unde arguo sic.

Omnis Elementativa componit elementata cum suis accidentibus; sed in rosa est Elementativa: ergo est ibi compositiva Elementatorum, & accidentium eorum.

Medium autem Conversionis non intrat in syllogismum; sed disponit terminos, ut Medium Conjunctionis conjungat, & istud disponit,

ut Medium Extremitatum continuet.

3. Elementativa est potentia, quæ componit elementata: Id quod componit elementatum, est potentia Elementativa. Unde arguo sic.

Omnis potentia compositiva elementatorum est elementativa; sed quædam potentia, quæ est in lapide est compositiva elementati: ergo illa potentia lapidis est Elementativa.

In isto argumento non intrat Medium Conversionis, nisi disponendo terminos, ut per Medium Conjunctionis componantur: & Medium Cōjunctionis disponit; & per Medium Extremitatum continuantur:

4. Elementativa est instrumentum, in quo natura causat puncta, lineas, angulos, & figuras, & motum, & etiam appetitum, & instinctum in subiecto in quo est: Id quod est instru-

mentum,

mentum, quo natura causat puncta, lineas, & prædicta hujusmodi, est Elementativa. Et arguo sic.

Omnis Elementativa causat puncta, lineas, & figuras, motum, appetitum & instinctum; sed in rosa est potentia, quæ causat ista hujusmodi prædicta: ergo in ea est Elementativa.

In isto argumento non est Medium Conversionis, nisi disponendo ad Medium Conjunctionis, ut terminos ipsius argumenti componat, & Medium istud disponit, ut Medium Exremitatum continuet Principia syllogismi.

5. Elementativa est potentia per quam elementatum est plenum & ab omni vacuitate, & otiositate remotum. Et hoc est Elementativa. Et arguo sic.

Omnis potentia elementativa est

id per quod elementum est plenum, & ab ipso removetur vacuum, & otiositas; sed in lapide est potentia per quam ipse plenus est, & remotus à vacuo, & otio: ergo in lapide est potentia elementativa.

In isto argumento non est Medium Conversionis, nisi disponendo terminos argumenti, & per Medium Conjunctionis componuntur: & istud Medium Conjunctionis disponit, ut per Medium Extremitatū continuentur.

DISTINCTIO X.

DE SVBIECTO ARTIFICIATO.

1. **A**rtificium est actus animæ, quæ per ipsum agit in Artibus liberalibus, & mechanicis. De Medio autem artificiato, sive facto
ab anima

ab anima, non intendimus concludere in libro; sed de Medio naturali, ut exemplificavimus in octo Distinctionibus supradictis; Medium autem reale naturale est istud à quo anima accipit Medium Intentionale; & ideò per hoc, quod dictum est de tali Medio, potest Artista acquirere scientias, & agere de Medio Intentionali, & breviter de hoc exemplum dabimus.

2. Logicus facit istum Syllogismũ.

Omnis Canis est latrabilis; sed cœleste sydus est canis: ergo cœleste sydus est latrabile.

Sophisma istud cognoscitur per Medium Naturale; eò quòd Media sunt contraria; quoniam Medium Mensurationis non coæquat, neque Medium Conjunctionis componit, neque Medium Extremitatum cõtinuat.

3. In scientia Juris potest fieri iste syllogismus.

Omnis justitia est essentia juris; sed reddere unicuique, quod suum est, justitia est: ergo est essentia juris. In isto syllogismo, termini non coæquantur, quia Medium Mensurationis non intrat in ipsum; sed Medium Conjunctionis copulat, & Medium Extremitatum continuat: & sic verus est syllogismus in scientia juris.

Moralista facit hunc syllogismum: Omnis Prudentia est virtus; sed eligere bonum, & evitare malum, est Prudentia: ergo est virtus.

In isto syllogismo non intrat Medium Mensurationis; eó quòd non potest coæquare terminos; sed Medium Conjunctionis jungit ipsos: & Medium Extremitatum continuat. Item

Omnis Avaritia est peccatum; sed

retinere danda est avaritia: ergo est peccatum. Ita est de Medio istius syllogismi, sicut de Medio prædictorū.

5. In scientia Medicinæ fit iste syl.

Omnis cura fit per contrarium; sed remove febre est cura: ergo fit per contrarium.

Medium Mensurationis non coæquat terminos; sed Medium Conjunctionis conjungit, & Medium Extremitatum continuat ipsos.

Sicut autem diximus de Medio Intentionali in prædictis scientiis: sic potest dici in aliis suo modo: & quia anima juvat se Medio reali ad cognoscendū Intentionale: ideó ista Scientia est utilis, & Generalis ad alias sciēcias

Ad Laudem, & honorem Dei finivit Raymundus istum Librum Parisiis mense Julii anno MCCCX. Incarnationis Dñi. Nostri Jesu Christi.

BEATI

RAYMUNDI

LULLI

DOCT. ILLUMINATI,

ET MARTYRIS

TERTII ORDINIS S. FRANCISCI.

TRACTATUS

DE SUBSTANTIA, ET ACCIDENTE.

Uoniam per plures mo-
dos venati sumus Divi-
nam Trinitatem: & de
hoc multos libros feci-
mus; occurrit adhuc ali-

us, & quidem novus, cum quo inten-
dimus investigare, & probare Divi-
nam Trinitatem.

2. Duæ igitur substantiæ sunt, quæ
absolute dici possunt, scilicet substã-
tia,

ria, quæ est sine accidente, & substantia, quæ est cum accidente. Substantia, quæ est sine accidente, sicut Divina Substantia: & dicitur absoluta, quia est simpliciter separata ab omnibus accidentibus: & est cum suis dignitatibus absolutis sibi consubstantialibus, coessentialibus, & connaturalibus, è quibus dignitatibus, una de alia prædicari potest: & sunt formaliter unus Deus, una substantia, & non plures.

3. Substantia autem, quæ est cum accidentibus, dicitur absoluta, propter hoc, quia est prædicabilis, & de ipsa prædicari possunt novem accidentia, quæ absoluta sunt, scilicet *Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Habitus, Situs, Tempus, & Locus*. Cum prædictis duabus substantiis, intendimus argumentando

investigare Divinam Trinitatem, secundum comparationem de loco Minori ad Majorem.

4. Quoniam si est substantia, quæ est minus absoluta: multo magis est substantia, quæ est magis absoluta; aliter sequeretur immutatio ordinis, quæ est impossibilis. Et hoc faciemus per decem Principia Nostræ Artis, Generalis, quæ sunt: *Vnitas, Bonitas, Magnitudo, Æternitas, Potestas, Intellectus, Voluntas, Virtus, Veritas, & Gloria*: & primo de Vnitate dicemus.

5. Substantia, quæ est Una sine accidente, est magis Una, quàm substantia, quæ est cum accidente; sed substantia Dei est Una sine accidente: ergo est magis Una, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Unde cum substantia, quæ est minus una [v. g. substantia Prædicamentalis]

alis] habeat in se naturaliter Correlativa substantialia , v. g. *Vniens*, *Vnibile*, & *Vnire*, ut patet in generabilibus, & corruptibilibus: multò magis Substantia Divina habet in se Correlativa sibi connaturalia, & substantialia, scilicet *Vniens*, *Vnibile*, & *Vnire*: quæ tria, Personas Divinas vocamus, quæ sunt Divina Trinitas, quam inquirimus, & adoramus.

5. Substantia quæ est Bona sine accidente est magis Bona, quàm substantia, quæ est Bona cum accidente; sed Substantia Divina est Bona sine accidente, ergo est magis Bona, quàm substantia, quæ est Bona cum accidente.

Et ideó si substantia, quæ est minus bona continet in se naturalia, & substantialia Correlativa, quæ sunt *Bonificans*, *Bonificatum*, & *Bonificare*,

ut patet in generabilibus, & corruptibilibus; multo magis substantia, quæ est longè magis bona, continet in se naturalia, & sibi consubstantialia Correlativa scilicet *Bonificantem*, *Bonificatum*, & *Bonificare*, & ista tria vocamus Divinam Trinitatem.

7. Substantia quæ est magna sine accidente, est magis magna, quàm substantia, quæ est cum accidente; sed Divina Bonitas est substantia, & est magna sine accidente: ergo est magis magna, quam substantia, quæ est cum accidente.

Undè si substantia, quæ est Prædicamentalis continet in se magna Correlativa sibi consubstantialia; multo magis substantia, quæ est magis magna, continet in se Correlativa magis magna, & consubstantialia quæ sunt *Magnificans*, *Magnificatum*, & *Mag-*

Magnificari, quæ sunt infinita per hoc quia sunt sine accidente; aliter mutaretur ordo, quod est impossibile.

8. Substantia quæ est æterna sine accidente, est magis durabilis quam substantia, quæ est cum accidente; sed Divina Substantia est æternitas sine accidente: ergo Substantia Dei est magis durabilis, quam substantia, quæ est cum accidente.

Vnde cū in elementatis sint Correlativa substantialia scilicet *Elementans, elementatum, & elementare*; multo magis in substantia æterna sunt *Æternans, Æternatum, & Æternare*: & ista tria supposita, Divinam Trinitatem vocamus.

9. Substantia, quæ est potens sine accidente, est magis potens quam substantia, quæ est cū accidente; sed Divina Substantia est potens sine accidente,

dente: ergo est magis potens, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Unde si substantia elementalis habet Correlativa connaturalia, hoc est, *Elementans, elementatum, & elementare*; multò magis in Substantia Divina sunt Correlativa Divina v. g. *Possificans, Possificatum, & possificare*. Et ista tria personalitèr distincta, Divinam Trinitatem vocamus.

10. Substantia, quæ est Intellectus sine accidente est magis intelligibilis, quam substantia, quæ est cum accidente; sed Divinus Intellectus est substantia sine accidente: ergo est magis intelligibilis, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Ex quo fit, quòd, si in intellectu humano, & in Angelico sunt Correlativa naturalia, scilicet *Intelligens, Intellectus, & Intelligere*. Multò magis

in

in Substantia Divina, quæ Correlativa distincta sunt personaliter: & sunt idem per essentiam. Ipsa autem tria, Divinam Trinitatem vocamus.

11. Substantia, quæ est Voluntas sine accidente, est magis volens, quàm substantia, quæ est cū accidente: ergo Divina Volūtas est magis volēs, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Undè cum in Voluntate Angelica, sive humana, sint naturaliter *Volens, Volitum, & Velle*, Multò magis in Voluntate Divina: & ipsa tria volunt esse distincta personaliter, ut non destruaturs relatio: & volunt esse idem in Substantia Divina: & ipsa tria, vocamus Trinitatem.

12. Substantia quæ est Virtus sine accidente est magis virtuosa, quàm substantia, quæ est cum accidente; sed Divina Substantia est virtus sine

acci-

accidente: ergo Divina Substantia est magis virtuosa, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Undè si in virtuosa substantia creata sunt Correlativa substãcialia, virtuosa, & distincta, hoc est *Virtuificativum*, *Virtuificabile*, & *Virtuificare*, multò magis in virtuosa substantia increata: & ipsa tria, Divinam Trinitatem vocamus.

13. Substantia, quæ est Veritas sine accidente est magis vera quàm substantia, quæ est cum accidente; sed Substantia Divina est Veritas sine accidente: ergo est magis vera, quàm substantia, quæ est cum accidente.

Undè sicut in substantia Prædicamentali sunt Correlativa necessaria, & vera, multò magis in substantia absoluta Divina sunt Correlativa necessaria, & vera, scilicet *Verificans*, *Veri-*

rificatum, & Verificare. Et hæc tria
Correlativa consubstantialia, Divi-
nam Trinitatem vocamus.

14. Substantia, quæ est Gloria sine
accidente, est magis gloriosa, quàm
substantia, quæ est cū accidente; sed
Divina Substantia est Gloria sine ac-
cidente: ergo est magis gloriosa, quàm
substantia, quæ est cum accidente.

Vndè cum in substantia corporea
sint Correlativa corporalia, multò
magis in Substantia Divina, sunt Cor-
relativa spiritualia, & gloriosa, sci-
licet *Glorificans, Glorificatum, & Glo-
rificare*, quæ sunt infinita, & absolu-
ta, cum sint sine accidentibus: & ista
tria, Trinitatem vocamus.

Ad laudem, & honorem Dei, fini-
vit Raymundus istud Tractatulum in
Civitate Messanæ, mense Octo-
bris anno Christi 1313.

ADMONITIO AD LECTOREM.

Præfens Liber de Substantia & acci-
cidente.

Liber de Correlativis,

Liber de Venatione Medii.

Liber de Conversione Medii, sunt
previæ dispositiones ad intelligen-
tiam Libri sequentis de Demon-
stratione per Æquiparantiam : &
omnes sunt practica , & aliqualis
declaratio Artis Generalis.

BEATI
RAYMUNDI
LULLI
DIS ILLUMINATIET,
MARTYRIS

TERTII ORDIN. S. FRANC.

LIBER DE DEMONSTR. PER
ÆQUIPARANTIAM.

DEVS cum tua Benedictione *incipit*
Demonstratio per Æquiparantiam.

DE PROLOGO

Voniam, quidquid fuit
it demonstratum ab
antiquis, fuit demon-
stratum aut *propter*
quid, aut *per quia*, &
subiectum hujus Li-

bri sit investigare Distinctionē in Di-
vinis Personis per Demonstrationem,

quæ

quæ Demonstratio nõ potest fieri propter quid, quia DEVS non habet aliquid supra se, & Demõstratio per quia non est potissima, idcirco intendimus probare Distinctionem in Divinis per *Equiparantiã* & *Æquivalentiam* Actuum Divinarum Rationum.

2. Cum igitur Demõstratio, in quantum huiusmodi, procedat ex primis, veris, immediatis & necessariis Principiis, idcirco per talia Principia volumus formare & invenire huiusmodi Demõstrationẽ, quam nominamus *Æquiparantiã*, & sicut exemplificabimus in Divinis, ita in aliis Scientiis suo modo poterit demonstrari.

3. Ad hoc igitur, ut possint extirpari æquivocationes vel dubia, appellamus ista Principia simpliciter & absolute prima, non ideo, quòd alia ab eis descendant, sed quia ipsa nõ descendunt

3

cendunt ab aliis; & in hoc apparet, quòd talis primitivitas magis retineat naturam primitivitatis, quàm primitivitas causæ ad effectum, quia prima est *absoluta*, alia verò *respectiva*; verbi gratiâ, sicut Intellectus in Deo est primitivus per suum intelligere, & Voluntas per suum velle ad omnes alias Dignitates, quia aliæ Dignitates habent intelligi per Intellectum, & diligere per Voluntatem, non autem sicut effectus per causas, cum aliæ Dignitates eis sint æquivalentes in Essentia & Natura, & illis etiam primitivæ per suos actus proprios suo modo; sicut Divina Bonitas, quæ per suum bonificare est primitiva ad bonum intelligere & amare; & sicut Divina Magnitudo, quæ per suum magnificare est primitiva ad magnum intelligere, & amare; & etiam Æternitas, quæ per

suum

suum æternare est primitiva ad æternum intelligere & amare; & sic de aliis circulariter secundum suos actus: dicimus autem istam primitivitate *circularem*, quia intra Essentiam DEI est permanens, & non extra.

4. Quod autem ista Principia, ex quibus ista demōstratio procedit, sūt *vera*, ostendimus tali modo: quia sicut, quidquid verè intelligitur, verè habet intelligi per Intellectū; & quidquid verè diligitur, verè habet diligi per Voluntatem; á simili, quidquid verè bonificatur, verè habet bonificari per Bonitatē; & quidquid verè magnificatur, verè habet magnificari per Magnitudinem; & quidquid verè æternificatur, verè habet æternificari per Æternitatem, & ita de aliis Dignitatibus suo modo.

5. Dicimus autem ista Principia *immediata,*

5

mediala, quia non est medium inter potentiam vel Dignitates & suum proprium actum, sicut inter intellectum & intelligere, inter Voluntatem & velle, Bonitatem & bonificare, Magnitudinem & magnificare, Aeternitatem & aeternificare &c.

6. Sunt etiam *necessaria*, quia de necessitate ad Divinum Intellectum sequitur intelligere, cum in DEO non sit potentia sine actu, & ad Voluntatem velle, & ad Bonitatem bonificare, & ad Magnitudinem magnificare, & ad Aeternitatem aeternificare, & sic de aliis.

7. Nos autem tenebimus in Prologo istum ordinem in probando; *primò* intendimus probare *ignotos Actus* per *notos Actus* in Divinis, sicut bonificare &c. per intelligere & amare. *Secundò* probabimus per istos Actus *Cōcordantiam*, & per Concordantiam

Dis.

Differentiam; & per Concordantiam;
& Differentiam *Æqualitatem* in Di-
vinis Personis; & postea descendemus
ad principale propositum.

8. Volumus etiam declarare, cum
faciamus hanc investigationem *per*
Principia nostræ Artis Generalis, quòd
sint tria principia consecutiva, scili-
cet *Concordantia*, *Differentia* & *Æqua-*
litas, quibus mediantibus demonstra-
bimus per *Æquiparantiam* supradic-
tam *Distinctionem*.

9. Quòd autem Bonitas, Magnitu-
do, &c. habeant Actus, sic probamus:
quando aliquæ Rationes ita se habent
quòd quædam habeant proprios Ac-
tus, & aliæ non, realiter inter se ip-
sas differunt; ergo si Divinus Intellec-
tus & Divina Voluntas habent pro-
prios *Actus*, Divina Bonitas autem,
Magnitudo, *Æternitas* &c. non, rea-
liter

liter inter se ipsas differrēt; sed constat, quòd realiter in DEO non differant: ergo Divina Bonitas &c. habeat proprios *Actus*.

10. Probatum est, quòd Divina Bonitas habeat Actum scilicet bonificare, & sic de aliis; sed quòd ex *Actu* sequatur *Concordantia*, sic probatur: quia, ubicunque est Actus est Agens & agibile; sed agens & agibile conveniunt in agere: ergo ubicunque est Actus, est Concordantia, sine qua ille Actus non posset esse.

11. Quòd autem *Differētia* sequatur ex Concordantia, sic monstratur: ubicūque est Concordantia, sunt plura; sed ubicunque sunt plura, est Differentia: ergo ubicunque est Concordantia, est Differentia.

12. Quòd verò ex Concordantia & Differentia in DEO sequatur *Æquali*

qualitas, sic probamus : in omni sub-
 jectō, in quo est Concordantia & Dif-
 ferentia infinitè & æternè, est Æquali-
 tas earundem in Infinitate, & Æter-
 nitate ; sed in DEO est Concordan-
 tia, & Differentia, ut probatum est,
 & sunt infinitæ, & æternæ, veræ &
 necessariæ, quia non possunt se ali-
 ter habere : ergo sequitur Æqualitas
 ex prædictis. Et sic declaratus est no-
 ster prologus per supradicta Princi-
 pia & probationes, quibus mediātibus
 veniemus ad propositū, & intentum.

13. Sed quia materia est valdè
 difficilis, & sublimis, *si in aliquo im-*
propriè locuti sumus, aut erravimus,
intelligatur illud esse non intentionaliter
sed ignoranter, & ideò submitto hunc
Librum Correctioni Sacro Sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ tamquam verus, & ca-
tholicus Christianus.

Iterum

14 Iterum dicimus, quòd, si ali-
quis diceret, quòd ad probationem
Trinitatis Fides destrueretur, sicut
scriptum est, quòd *Fides non habet
meritum, cui humana ratio præbet ex-
perimentum*: ad hoc respondemus:
,, quòd noster Dominus DEVS JESVS
,, Christus certificaverit Beatũ Tho-
,, mam, quando voluit, quòd per ex-
,, perientiam probaret Veritatem Fi-
,, dei, dum suam manũ posuit in Vul-
,, nere Lateris ejus, & tamen JESVS
,, Christus hoc non sustinisset, si Bea-
,, tus Thomas propter hoc amisisset
,, suum meritum: etiam quia experi-
,, mentum non fit de spiritualibus, sed
,, solũm de corporalibus. Similiter
,, nos non sumus maximè creati ad
,, nostrũ meritum, sed ad cognoscen-
,, dum, diligendam, & honorandam
,, nostrum Dominum Deum. Ulteri-

ús di-

, , ùs dicimus, quòd, si Rationes nobis
 , , deficerent, semper haberemus re-
 , , cursum ad Fidem, & sic Fides re-
 , , manet in habitu. Etiam Isaias dixit:
 , , *nisi credideritis, non intelligetis*; qua-
 , , si dicat, si credimus, hoc, quod cre-
 , , dimus, possumus intelligere medi-
 , , ante Fide. Etiam intellectus acqui-
 , , rit majus meritum, quando objectat
 , , Deum intelligendo, quàm creden-
 , , do; & ratio hujus est, quia intelli-
 , , gendo est magis intensus, quàm cre-
 , , dendo, cùm de sua ratione sit intel-
 , , ligere, non autem credere. , , Iterũ
 Infideles non stant ad *Authoritates* Fi-
 delium, & tamen stant ad *Rationes*;
 & sic de multis aliis rationibus, quæ
 possent dici, per quas monstratur,
 quòd iste Tractatus non sit contra Fi-
 dem, sed sit ad Exaltationem & Ho-
 norem

II

norem Christianæ Fidei; quoniam Infideles dicunt: *nolumus dimittere Fidē pro Fide, aut credere pro credere, sed benè dimittemus credere pro intelligere.*

De Divisione hujus Libri.

Iste Liber dividitur in *tres Distinctiones*. *Prima* est ad probandum, quòd in Divinis sit *Distinctio*. *Secunda* est ad probandum, quòd sint *Tres Divinæ Personæ*, & non plures nec pauciores. *Tertia* est ad probandum, quòd hæ *Personæ* sint *Pater & Filius & Spiritus Sanctus*; & primò de *prima* sic.

DISTINCTIO I.

Quòd in Divinis sit Distinctio.

Vbiunque est *Concordantia*, ibi est *pluralitas*; sed in *Bonitate*

DEI

DEI est Concordantia: ergo in Bonitate DEI est pluralitas. Major est evidens, *quia probata est superius in Prologo*; minor declaratur sic: quia ubicumque est Actus, ibi est Concordantia agentis & agibilis in ipso Actu; sed in Divina Bonitate est Actus, scilicet Bonificare, ut demonstratum est: ergo in Divina Bonitate est Concordantia agentis & agibilis. Igitur est probatum, quod sit Distinctio in Divina Bonitate inter bonificantem, bonificabilem, & bonificare.

2. Iterum: ubicumque est Concordantia, ibi est pluralitas; sed in Divina Magnitudine est Concordantia: ergo in Divina Magnitudine est pluralitas. Major & minor sunt evidentes, sicut dictum est de Divina Bonitate: ergo est probatum, quod sit Distinctio in Divina Magnitudine inter magnifi-

gnificantē, magnificabilem & magnificare. Igitur in Divinis est Distinctio.

3. Iterum: ubicunque est Concordantia, ibi est pluralitas; sed in Divina Æternitate est Concordantia: ergo in Divina Æternitate est pluralitas; & syllogismus est evidens, sicut suprā. Et sicut probatum est per Concordantiam cum istis tribus Divinis Dignitatibus, sic potest demonstrari cum aliis suo modo, scilicet cum Divina Potestate, Intellectu, Voluntate Virtute, Veritate, & Gloria. Igitur concluditur, quod sit Distinctio in Divinis.

4. Iterum: ubicunque est Æqualitas, est Differentia inter æqualitatem; sed in Divina Bonitate est Æqualitas inter bonificativum & bonificabile: ergo in Divina Bonitate est Differentia inter bonificativū & bo-

nifi.

nificabile. Major per se patet; minor declaratur sic: quia si inter bonificativū & bonificabilem nō esset Æqualitas, Actus non procederet æqualiter ab ambobus; sed constat, quod æqualiter procedat: ergo est Æqualitas inter bonificativum & bonificabilem. Igitur est probatum, quod sit Distinctio in Divina Bonitate inter bonificativū, bonificabilē & bonificare.

5. Iterum ubicūque est Æqualitas, est Differentia inter æqualificata; sed in Divina Magnitudine est Æqualitas inter magnificativum & magnificabilem: ergo in Divina Magnitudine est Differentia inter magnificativum & magnificabilem. Major & minor sūt evidentes, sicut dictum est de Divina Bonitate. Ergo probatum est quod in Divina Magnitudine sit Distinctio inter magnificativum, magnificabilē

&

& magnificare. Igitur in Divinis est
Distinctio.

6. Iterum: ubicunque est Æqualitas, est Differentia inter æqualificata; sed in Divina Æternitate est Æqualitas inter Æternificativum & Æternificabilem: ergo in Divina Æternitate est Differentia inter Æternificativum & Æternificabilem; & syllogismus est evidens, sicut suprâ. Et sicut probatum est per Æqualitatem cum dictis Dignitatibus, sic potest demonstrari cum aliis, scilicet cum Divina Potestate, Intellectu, Voluntate, Virtute, Veritate, & Gloria.

Diximus de prima Distinctione, in qua probavimus Distinctionem in Divinis per Concordantiã & per Æqualitatem, per quam Distinctionem manifestè appareret in Deo plures res reales de necessitate; quoniam quod
est

est impossibile, quod non sit, est necessarium, quod sit; & quia impossibile est, quod non sit Distinctio in Divinis, ut probatum est, necessarium est, quod ipsa sit.

DISTINCTIO II.

Quod sint Tres Divinae Personae, & non plures nec pauciores.

IN ista Distinctione intendimus probare, quod in DEO sint Tres Personae, & non plures, nec pauciores; & hoc probamus per *Majoritatem Actionis, Distinctionis, Concordantiae & Aequalitatis* discurrendo per Divinas Rationes; & hoc sic.

1. Illa Essentia, in qua sufficit unica Actio & unica Passio & unicus Actus, magis est in *Majoritate Actionis*

nis, quàm illa, in qua sunt plures ac-
 tiones, & plures passionēs, & plures
 actus; sed in Divina Bonitate sufficit
 unicus bonificativus, & unicus boni-
 ficabilis, & unicum bonificare: ergo
 Divina Bonitas magis est in Majorita-
 te Actionis per illa tria, quàm si es-
 sēt plura vel pauciora. Major decla-
 ratur sic: quia quando duæ actiones
 numero differentes sunt in eadem es-
 sentia, una limitat & impedit agere
 alterius; & sic de duabus passionibus
 & actibus numero differentibus. Mi-
 nor sic monstratur: in Divina Bonita-
 te sufficit unicus bonificativus unicus
 bonificabilis & unicū bonificare, quia
 sūt infiniti, quod nō possēt esse, si essēt
 plures bonificativi, plures bonifica-
 biles, & plura bonificare; ergo Divi-
 na Bonitas magis est in Majoritate
 Actionis per unicū bonificativū & u-

nicū bonificabilē & unicū bonificare,
quā si effēt plures vel pauciores. Igi-
tur concluditur, quòd in DEO sint
Tres Personæ, & nō plures nec pau-
ciores. Et sicut dedimus exemplū de
Actione & Passione & Actu in Divina
Bonitate, ita potest concludi in Divi-
na Magnitudine, Æternitate, &c.

2. Illa Essentia, in qua sufficit uni-
cus distinctivus á se, qui est generati-
vus & productivus de se, & unicus di-
stinguibilis generabilis & producibi-
lis, & unicum distinguere per spirare
& amare, magis est in *Majoritate Dis-*
tinctionis, quàm illa, in qua sunt plu-
res distinctivi & distinguibiles & plu-
ra distinguere; sed in Divina Magni-
tudine sufficit unicus magnificativus,
qui est distinctivus á se, & generati-
vus productivus de se, & unicus mag-
nificabilis, qui est distinguibilis á dis-
tine

in vivo & generabilis producibilis ;
 & unicum magnificare , quod est di-
 stinguere per spirare & amare : ergo
 Divina Magnitudo magis est in *Majo-
 ritate Distinctionis* per illa tria, quàm
 si essent plura vel pauciora. Major, &
 minor declaratur ut supra ; , tamen
 , ad excusandum nos intendimus di-
 , cere, quòd Pater sit unicus distinc-
 , tivus generativus respectu Filii , &
 , Filius unicus distinguibilis genera-
 , bilis respectu Patris , sed Pater &
 , Filius simul sine unicus distincti-
 , vus spirativus respectu Sancti Spiri-
 , tus , & Sanctus Spiritus est unicum
 , distinguere per spirare & amare re-
 , spectu Patris & Filii, qui sunt unicus
 , distinctivus spirativus. Ulteriùs di-
 , cimus , quòd, sicut dedimus exem-
 , plū de Distinctione in Divina Mag-
 , nitudine , sic possit dari in Divina
 Bonis

,,Bonitate & Æternitate; & hoc idē
,,de excufatione, quam dedimus in
,,predicto fyllogifmo.

3. Illa Effentia, in qua fufficit unicus concordativus, & unicus concordabilis, & unicum concordare per amare, magis eft in *Majoritate Concordantia*, quàm illa, in qua funt plures concordativi, plures concordabiles, & plura concordare per amare; fed in Divina Æternitate fufficit unicus æternificativus, qui eft concordativus, & unicus æternificabilis concordabilis, & unicum æternificare & cōcordare per amare: ergo Divina Æternitas magis eft in *Majoritate Concordantia* per illa tria, quàm per plura vel pauciora. Et fyllogifmus eft evidens, ficut fuprà; & ficut dedimus exemplum de Concordantia in Divina Æternitate, ita poteft dari in Divina

vina Bonitate, Magnitudine &c.

4. Illa Essentia, in qua sufficit unus æqualificativus & unus æqualificabilis & unum æqualificare, magis est in *Majoritate Æqualitatis*, quam illa, in qua sunt plures æqualificativi, æqualificabiles & plura æqualificare; sed in Divina Potestate sufficit unus Possificativus, qui est æqualificativus, & unus Possificabilis æqualificabilis, & unum possificare æqualificare per amare: ergo Divina Potestas magis est in *Majoritate Æqualitatis* per illa tria, quam per plura vel pauciora. Et syllogismus est evidens sicut supra; & sicut dedimus exemplum de Æqualitate in Divina Potestate, ita potest dari in Divina Bonitate, Magnitudine, Æternitate &c.

5. Etiam in numero ternario ma-

gis æ.

gis æqualiter possunt stare plura Sup-
 posita, quàm in alio numero, sicut in
 binario, quaternario vel quinario; si-
 cut secunda unitas, quæ æqualiter cõ-
 sistit inter primam & tertiam, & me-
 dium inter principium & finem, & in-
 telligere inter intelligentem & intel-
 lectum, & amare inter amantem, &
 amatum, & concordare inter concor-
 dantem & concordatum, & sic de a-
 liis suo modo; sed talis *Majoritas Æ-*
qualitatis non posset stare in numero
 binario, quaternario vel quinario, &
 sic de aliis, sicut in ternario: ergo pro-
 batum est, quòd Divinæ Personæ sint
 Tres, & non plures nec pauciores.

Diximus de secūda distinctione,
 in qua probavimus per Demonstratio-
 nem Æquiparantiæ syllogizando per
 primitiva vera, & necessaria Princi-
 pia, quòd Divinæ Personæ sint Tres,
 & non

& non plures nec pauciores; quæ primitiva, vera & necessaria Principia sunt Actio, Distinctio, Concordantia, Æqualitas, ut dictum est.

DISTINCTIO III.

Quòd Divinæ Personæ sint Pater, Filius & Sanctus Spiritus.

IN hac Distinctione intendimus probare, quòd Tres Divinæ Personæ sint Pater, Filius & Sanctus Spiritus, per easdem Rationes, per quas probavimus, quòd sint Tres, & non plures nec pauciores; & primò sic.

1. Omne illud est in Divina Bonitate, per quod bonificans est in *majori Actione*, & bonificatus in *majori passione* respectu bonificantis; sed hoc est per Paternitatem, & Filiationem:

ergo

ergo in Divina Bonitate est Paternitas & Filiatio, & per consequens Pater & Filius. Major est per se evidens; minor sic declaratur: quia agens, qui est Pater, producit de tota sua Essentia & Natura agibilem vel actum Filium, quod non faceret, nisi esset Pater.

Iterum: omne illud est in Divina Bonitate, per quod bonificare est *major actus* bonificantis, & bonificati; sed hoc est per amare: ergo in Divina Bonitate est amare, quod vocamus Sanctum Spiritum. Major de se patet; minor sic demonstratur; quia bonificare non posset esse infinitum & æternum sine amare: ergo concluditur, quod Tres Divinæ Personæ sint Pater & Filius & Sanctus Spiritus. Et sicut probavimus Patrem & Filium & Sanctum Spiritum in Divina Bonitate per *Majoritatem Actionis & Passionis & ipsius*

ipsius Actus, sic potest probari in Divina Magnitudine, Æternitate, & sic de aliis suo modo.

2. Omne illud est de necessitate in Divina Magnitudine, per quod Divina Magnitudo est magis remota à Contrarietate; sed hoc est per *Concordantiam* magnificentis, magnificenti & magnificare: ergo de necessitate sequitur Concordantia in Divina Magnitudine. Major & minor de se ipsis sunt evidentes; & quòd in ipsa Magnitudine sit Pater & Filius & Sanctus Spiritus per Concordantiam, sic probamus.

Omne illud est in Divina Magnitudine, per quod magnificentans & magnificentus magis possunt concordare; sed hoc est per Paternitatem & Filiationem ergo in Divina Magnitudine est Paternitas & Filiatio, & per consequens

sequens Pater & Filius. Major per se est evidens, minor sic declaratur: quia magnificans, qui est Pater, de tota sua Essentia & Natura & Magnitudine producit magnificatū Filium, quod non faceret, nisi magnificans esset Pater, & magnificatus Filius

Iterum: omne illud est in Divina Magnitudine, per quod magnificare est *major Actus* magnificantis & magnificabilis; sed hoc est per amare: ergo in Divina Magnitudine est amare, quod vocamus Sanctum Spiritum. Major per se patet, minor sic declaratur; quia magnificare sine amare non posset esse infinitum & æternum. Et sicut probavimus Patrem, & Filiū & Sanctum Spiritum in Divina Magnitudine per Concordantiam, sic potest probari in Divina Bonitate & Æternitate, & sic de aliis suo modo.

Omne

3. Omne illud est in Æternitate,
 per quod æternificans & æternifica-
 tus magis possunt concordare; & quia,
 ubicunque est Concordantia, est *Di-*
fferentia, in Æternitate est Differen-
 tia inter æternificantem & æternifi-
 catum &c.; ideo, quod in Æternita-
 te sit Pater & Filius & Sanctus Spiri-
 tus, arguimus sic: ubicunque est ma-
 jor Concordantia, est *major Differen-*
tia; sed in Æternitate est major Cō-
 cordantia inter Æternificantem &
 Æternificatū: ergo in Æternitate est
 major Differentia inter æternifican-
 tem & æternificatum. Major est evi-
 dens, quia major Concordantia non
 potest esse sinè majori Differentia; mi-
 nor superius est probata; & ideo se-
 quitur, quod in Æternitate sit Pater-
 nitas & Filiatio, & per consequens
 Pater & Filius, quia sinè Patre & Fi-

lio non posset esse major Concordā-
tia & Differentia.

Iterum : omne illud est in Æter-
nitate, per quod Æternificare est *ma-
jor Actus* æternificantis & æternifica-
ti; sed hoc est per amare: ergo in Æ-
ternitate est amare, quod vocamus
Sanctum Spiritum. Major per se pa-
tet, minor sic declaratur: quia æter-
nificare finè amare non posset esse in-
finitum in Bonitate Magnitudine &c.
Et sicut dedimus exemplum ad Pro-
bandum Patrem & Filium & Sanctū
Spiritum in Æternitate per *Differen-
tiam*, sic potest dari in Divina Boni-
tate, Magnitudine & aliis suo modo.

4. Omne illud est in Divina Pote-
state, per quod Divina Potestas ma-
gis distat ab inæqualitate; sed hoc est
per *Æqualitatem* possificantis, possi-
ficati & possificare: ergo de neces-

sitate convenit, quòd sit Æqualitas
 in Divina Potestate; & ideo, quòd
 in Divina Potestate sit Pater & Filius
 & Sanctus Spiritus, arguimus sic: cõ-
 venit, quòd, ubicunque est *major Æ-*
qualitas inter possificantem & possi-
 ficatum, sit Paternitas & Filiatio; sed
 in Divina Potestate est major Æqua-
 litas inter possificantem & possifica-
 tum: ergo in Divina Potestate est Pa-
 ternitas & Filiatio. Major sic patet,
 quia Pater in producendo Filium de
 toto se ipso coæquat illũ sibi ipsi per
 Essentiam, Unitatem, Naturam &
 Bonitatem, Magnitudinem &c., quæ
 major Æqualitas non potest esse sine
 Patre, & Filio; minor sic declaratur:
 quia possificans & possificatus sine
Majoritate Æqualitatis non possent
 producere majus possificare.

Iterum: omne illud est in Divina
 potes

Potestate, per quod possificans & possificatus magis possunt coæquari; sed hoc est per amare: ergo in Divina Potestate est amare, quod vocamus Sanctum Spiritum. Major per se patet, minor sic declaratur: quia coæquare sine amare non posset esse infinitum in Potestate. Et sicut dedimus exemplum de Æqualitate in Divina Potestate de Divinis Personis, sic potest dari in Divina Bonitate, Magnitudine, & cæteris suo modo.

Ad Gloriam, Laudem, Cognitionem & Honorem Divinæ Trinitatis finivit Raymundus istum Librum in Monte Pessulano mense Martii MCCCIV, Incarnationis nostri Domini JESU Christi, in cujus Custodia sit recommendatus iste Liber; & etiam in custodia gloriosæ Virginis Beatæ MARIÆ.

T A B U L A

TITULORUM LIBRI

Ars Brevis.

D E Alphabeto Artis.	pag. 20
De Prima Figura,	pag. 52
De Secunda Figura,	pag. 70
De Tertia Figura.	pag. 132
De Quarta Figura.	pag. 160
De Definitionibus Principiorum.	pag. 202
De Regulis Generalibus.	pag. 220
Tabula Generalis.	pag. 322
De Evacuatione Tertię Figure.	pag. 340
De Multiplicatione Quarta Fig.	pag. 392
De Mixtione Principioru, & Reg.	pag. 412
De Novem Subjectis generalibus.	pag. 442
De Deo per Principia, & Regulas deducto.	pag. 482
De Angelo per Principia & Regu- las deducto.	pag. 502
De Coelo per Principia & Regu- las deducto.	pag. 522
De Homine per Principia, & Re- gulas deducto.	pag. 532
De Imaginativa per Principia, & Regulas deducta.	pag. 542

De Sensitiva per Principia, & Regulas deducta.	pag. 571
De Vegetativa per Principia, & Regulas deducta.	pag. 581
De Elementativa per Principia, & Regulas deducta.	pag. 591
De Instrumentativa per Principia, & Regulas deducta.	pag. 611
De Definitionibus Virtutum, & Vitiatorum.	pag. 621
De Applicatione Artis.	pag. 65.
De Centum Formis.	pag. 68.
De Quæstionibus Primæ, Figuræ, & de Deo.	pag. 821
De Quæstionibus Secundæ Figuræ	pag. 84.
De Quæstionibus Tertiæ Figuræ.	pag. 89.
De Quæstionibus Quartæ Figuræ.	pag. 90.
De Quæstionibus per Definitiones Principiorum.	pag. 91.
De Quæstionibus per Regulas.	pag. 92.
De Quæstionibus Tabulæ.	pag. 95.
De Quæstionibus Evacuationis Tertiæ Figuræ.	pag. 98.
De Quæstionibus Multiplicationis Quartæ Figuræ.	pag. 99.
De Quæstionibus Mixtionis Principiorum, & Regularum.	pag. 100.
De Quæstionibus novem Subjectorum, & Primo de Deo.	pag. 101.

De

De Quæstionibus Angeli.	pag. 102.
De Quæstionibus Coeli.	pag. 104.
De Quæstionibus Hominis.	pag. 105.
De Quæstionibus Imaginativæ.	pag. 108.
De Quæstionibus Sensitivæ.	pag. 109.
De Quæstionibus Vegetativæ.	pag. 111.
De Quæstionibus Elementativæ.	pag. 112.
De Quæst. Instrumenti Moralis.	pag. 115.
De Quæst. Centum formarum.	pag. 117.
De Habituacione hujus Artis.	pag. 122.
De Modo docendi hanc Artem.	pag. 123.
De Syllogismo Vniversali	pag. 126.

T A B U L A T I T V L O R V M

Libri Correlativorum.

D efinitiones Principiorum.	pag. 16.
De Correlativis Principiorum Generalium.	pag. 22.
De Tóto Vniverso corporeo.	pag. 32.
De Deo per Correlativa Principi- orum contracto.	pag. 40.
De Investigatione trium Proprie- tatum Divinarum.	pag. 49.
De Angelo per Correlativa deducto.	p. 53.
De Coelo per Correlativa deducto.	pag. 57.
De Homine per Correlativa deducto.	p. 60.

Est

(Est Liber de Homine in Tom 6.
Magni Operis, ubi tractatur de
Homine secundum esse natura-
le, & morale.)

De Imaginatione per Correlativa deducta.	pag. 65.
De Sensitiva per Correlativa de- ducta.	pag. 67.
De Vegetativa per Correlativa de- ducta.	pag. 70.
De Elementativa per Correlativa deducta.	pag. 72.

---

*TABVLA TITVLORVVM LIBRI
de Venatione Medii inter subiectũ,
& predicatum.*

DE Medio naturali, & logicali.	pag. 77.
De Venatione Medii intencionalis.	p. 76.

---

*TABVLA TITVLORVVM LIBRI
De Conversione subiecti, & predi-
cati per Medium.*

DE <u>o</u> <u>r</u> <u>d</u> <u>i</u> <u>n</u> <u>a</u> <u>t</u> <u>i</u> <u>o</u> <u>n</u> <u>e</u> Medii.	pag. 83.
--	----------

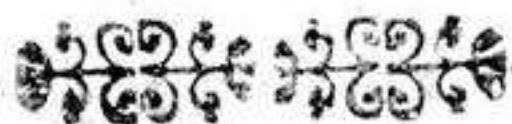
De

De Deo per Demonstrationem deducto.	pag. 97.
De Angelo per Demonstrationem deducto.	pag. 103.
De Coelo per syllogismos deducto.	pag. 107.
De Homine per syllogismos deducto.	p. 110.
De Imaginativa per syllog. deducto.	p. 115.
De Sensitiva per syllog. deducta	pag. 118.
De Vegetativa per syllog. deducta.	p. 122.
De Elemētativa per syll. deducta.	pag. 125.
De Subiecto Artificiato per syllo- gismos deducto.	pag. 129.
Liber de Substātia, & Accidente.	pag. 133.

---

*TABVLA TITVLORVM IN LI-
bro de Demonstratione per Æqui-
parantiam.*

Q uod in Divinis sit distinctio.	pag. 11.
Q uod sint tres Divinæ Perso- næ, nec plures, nec pauciores.	pag. 16.
Q uod Divinæ Personæ sint Pater, Filius, & Sanctus Spiritus.	pag. 23.

**ERRATA CONTENTA IN LI-
bro Ars Brevis.**

Errata

Correcta.

- I**N Prologo pag. 13. linea 6. Tomi. lege
Libri.
- Ibidem lin. 10. post num. 112. lege, & in
Tom. 3. magni operis pag. 30. & 31.
- Pag. 5. num. 1. lin. 7. A superfluit.
- Pag. 26. num. 1. linea 6. Respondendus;
lege Respondendum.
- Pag. 48. num. 1. lin. 10. ad, lege ab.
- Pag. 49. linea 1. habent, lege habet.
- Pag. 49. num. 3. linea 2. ipsi correlativi;
lege ipsa correlativa.
- Pag. 63. num. 16. linea 2. indebitè, lege
indebitè.
- Pag. 70. num. 20. linea 2. subsistens, lege
sustinens.
- Pag. 75. num. 63. linea 1. dupitabilis, le-
ge dubitabilis.
- Pag. 115. num. 4. linea 3. effor mala, lege
non esset mala.
- Pag. 128. linea 12. pricipium, lege princi-
pium.
- Pag. 131. in fine lege vel.
- Pag. 139. num. 10. linea 2. accidente est;
lege accidente, est.

ERRATA CONTENTA IN LIBRO *Correlativorum.*

IN Prolog. pag. 11. linea ultima: *per*, *super*
fuit.

Pag. 27. linea 9. *confusà*, lege *confusè*.

Pag. 33. lin. 1. *contra*, lege & *é contra*.

Pag. 74. num. 4. linea 9. *contituunt*, lege
conticuunt.

ERRATA IN LIBRO DE CON- *versione Medii.*

PAg. 86. num. 7. linea 6. *si non*. lege
nisi.

Pag. 112. linea 4. *natutale*, lege *naturale*.

Pag. 129. linea 1. *elementum*, lege *elemen-*
tatum.

ERRATA IN LIBRO DE DE- *monstratione per Æquiparantiam.*

PAg. 19. linea 8. *nos intendimus*, lege
nos, intendimus.

NOTA

DE Figuris, & Regulis Generalibus etiã tractat Illum. Doct. & latè in Arte Generali Ultima: Et in Arte Inventiva.

De Mixtione. Fig. & Reg. in Arte Inventiva.

De Novem subjectis generalibus, tractat in supradictis libris, & in Arte Majori Prædicandi per Principia, & per Regulas deductis, tractat de dictis novem subjectis. Et in Arbore Scientiæ.

BIBL. PUBL. MALLORCA

1056869

R. Lluïl 172

(c) 2006 Ministerio de Cultura

R.

Llull

172